

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

Ε' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΗ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ", Ι. Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΥ & ΣΙΑΣ Α.Ε.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Α. ΧΡΙΣΤΟΦΙΛΟΠΟΥΛΟΥ

Δημ/λου του Β' Πρωτ. Σχολ.
της Μαρμαλείου Παιδαγ.
'Ακαδημίας, μετ/δευθέντος
εν τῷ Πανεπιστημίῳ.

ΕΛΕΝΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΔΟΥ

Δημ/σης του Α' Δημοτικού
Σχολείου Β' Περιφέρειας
'Αθηνῶν.

Α. ΚΕΡΑΜΙΔΑ

Θεολόγου Καθηγητοῦ τῆς
Προτύπου Βορβακείου Σχο-
λῆς του Διδασκαλείου Μέ-
σης 'Εκπαίδευσης.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΔΙΑ

ΤΟΥΣ ΜΑΘΗΤΑΣ ΤΗΣ Ε' ΤΑΞΕΩΣ (ΚΑΙ ΣΤ'
ΣΥΝΔΙΔΑΣΚΟΜΕΝΗΣ) ΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΗ
ΥΠΟ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἀριθ. ἐγκριτικῆς ἀποφάσεως 65303/2-7-52

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ,,
ΙΩΑΝΝΟΥ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΥ & ΣΙΑΣ Α.Ε.
38 ΟΔΟΣ ΤΣΩΡΤΣΙΑ 38

1952

18530

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Τὰ γνήσια ἀντίτυπα φέρουν τὴν ὑπογραφήν ἑνὸς τῶν συγγρα-
φῶν καὶ τὴν σφραγίδα τοῦ βιβλιοπωλείου τῆς «Ἑστίας».

Τύποις : Ἑλληνικῆς Ἐκδοτικῆς Ἑταιρείας Α.Ε. Παπαδιαμαντοπούλου 44, Ἀθήναι.
— Ἐκμετάλλευσις Ἀλεξάνδρου Φιλοπόουλου.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

✓ Α' ΤΙ ΕΙΝΑΙ Η ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

Ἡ ζωὴ τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν Ἀποστόλων.

Ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία εἶναι τὸ θρησκευτικὸν μάθημα, τὸ ὁποῖον μᾶς διδάσκει τὴν *Ἱστορίαν τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ*, εἰς τὴν ὁποίαν καὶ ἡμεῖς, ὡς Χριστιανοί, ἀνήκομεν.

Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ὅταν ἦλθεν εἰς τὸν Κόσμον, ἔζησεν ὡς ἄνθρωπος, ἔκαμε πολλὰ θαύματα, ἐθεράπευσε πολλοὺς πάσχοντας ἀνθρώπους, καὶ μερικοὺς μάλιστα ἀνέστησεν ἐκ τῶν νεκρῶν.

Ἀκόμη ὁ Κύριος ἐδίδαξε τὴν ὥραιότεραν καὶ βαθυτέραν θρησκευτικὴν καὶ ἠθικὴν διδασκαλίαν μὲ ὥραίας παραβολὰς καὶ μὲ ὁμιλίαις. Εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους ἔκαμε τότε μεγάλῃ ἐντύπωσιν ἡ σοφία του, ἡ γλῶσσα τοῦ προσώπου του, ἡ καλωσύνη τῆς καρδιάς του.

Διὰ τοῦτο ὁ Κύριος πάντοτε ἐσυνωδεύετο ἀπὸ πολλοὺς ἀνθρώπους τῆς πατρίδος του — Γαλιλαίους καὶ Ἰουδαίους — ποὺ τοῦ ἦσαν πιστοὶ ὁπαδοί. Ἀπὸ αὐτοὺς ὁ ἴδιος ἐξέλεξε τοὺς Δώδεκα Μαθητάς του, καὶ ὕστερα τοὺς Ἑβδομήκοντα. Αὐτοὺς τοὺς ἀπέστειλεν εἰς τὸν Κόσμον νὰ διδάξουν τὴν θρησκείαν τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ, καὶ νὰ διαδώσουν εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους τὸ *εὐαγγέλιον*, δηλ. τὴν καλὴν εἴδησιν τῆς σωτηρίας. Διὰ τοῦτο οἱ Μαθηταὶ του αὐτοὶ λέγονται καὶ *Ἀπόστολοι*.

Ὁ Κύριος ὅμως δὲν ἔμεινε πολὺν καιρὸν εἰς τὴν Γῆν. Διότι εὐρέθησαν κακοὶ ἄνθρωποι τότε, οἱ ὁποῖοι τὸν ἐφθόνησαν καὶ τὸν ἐμίσησαν καὶ τὸν ἐδίωξαν. Τὸν ἔπιασαν καὶ τοῦ ἔκαμαν φοβερὰ μαρτύρια. Τέλος τὸν ἐσταύρωσαν. Καὶ ὁ Κύριός μας ἀπέθανεν ἐπάνω εἰς τὸν Σταυρὸν. Κατόπιν ἐτάφη ἀπὸ τοὺς μαθητάς του Ἰωσήφ καὶ Νικοδήμον.

Τὴν τρίτην ὅμως ἡμέραν ὁ Κύριος ἀνέστη ἐκ νεκρῶν. Ἐπάλασε μὲ τὸν θάνατον καὶ τὸν ἐνίκησε. Καὶ τὴν νίκην του αὐτὴν τὴν ἐχάρισε εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, ὅσοι πιστεύουν εἰς Αὐτόν.

Μετὰ τὴν ἀνάστασίν του ἐφανερώθηκεν ὁ Κύριος εἰς τοὺς *μαθητάς* του, τοὺς ἔδωσε θάρρος καὶ τοὺς εἶπε.

— Τώρα πηγαίνετε πρὸς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, καὶ *κηρύξατε* νὰ μετανοήσουν καὶ νὰ βαπτισθοῦν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ὅποιος πιστεύσῃ καὶ βαπτισθῇ, αὐτὸς θὰ σωθῇ.

Αὐτὰ εἶπεν ὁ Κύριος καὶ ἀνέβη εἰς τοὺς Οὐρανοὺς. Ἐνελήφθη καὶ ἐκάθισεν εἰς τὰ δεξιὰ τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ. Καὶ ἀπὸ ἐκεῖ κυβερνᾷ τὴν Ἐκκλησίαν του, πού ἴδρυσεν καὶ ἐστερέωσε μὲ τὸ αἷμα του.

Οἱ μαθηταὶ ἄρχισαν τὸ ἔργον των αὐτὸ ἀπὸ τὴν Ἱερουσαλήμ τὴν ἡμέραν τῆς *Πεντηκοστῆς*. Πολλοί, πάρα - πολλοὶ ἀνθρώποι ἐπίστευσαν τότε εἰς τὸν Χριστόν. Καὶ ὅλοι αὐτοὶ ἐσχημάτισαν τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ. Ὡστε ἡ Χριστιανικὴ Ἐκκλησία περιλαμβάνει ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, οἱ ὅποιοι πιστεύουν εἰς τὸν Χριστόν καὶ τὸν ἀναγνωρίζουν ὡς Σωτῆρα των. Πῶς ἔγινε τοῦτο καὶ ποίαν ἀνάπτυξιν ἐπῆρεν ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ εἰς ὅλον τὸν κόσμον κατόπιν, μᾶς τὸ διδάσκει ἡ *Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία*.

Β' ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ.

Ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία ἔχει περιεχόμενον τὴν Ἱστορίαν τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ. Ἐχει δὲ σκοπὸν νὰ μᾶς διδάξῃ ὅλην τὴν ἱστορικὴν ἐξέλιξιν αὐτοῦ τοῦ θρησκευτικοῦ ὀργανισμοῦ, πού Ἰδρυτὴν του καὶ Ἀρχηγὸν ἔχει τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν.

Θὰ μᾶς διδάξῃ δηλαδὴ ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία πῶς ἔγινεν ἡ ἴδρυσις τῆς Ἐκκλησίας, πῶς ἔζων οἱ πρῶτοι χριστιανοί, ποίας δυσκολίας συνήντησαν οἱ Ἀπόστολοι εἰς τὴν διάδοσιν μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων τῆς Θρησκείας τοῦ Χριστοῦ καὶ τὴν ἐξάπλωσιν εἰς ὅλον τὸν Κόσμον τῆς Ἐκκλησίας αὐτοῦ.

Ἀκόμη ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία θὰ μᾶς διδάξῃ τὰς δυσκολίας, πού συνήντησαν οἱ χριστιανοὶ εἰς τὴν πίστιν των, τοὺς διωγμοὺς δηλαδὴ, τοὺς ὁποίους ὑπέστησαν καὶ τὰς αἰρέσεις, πού ἀνεφάνησαν μεταξὺ αὐτῶν. Θὰ μᾶς διδάξῃ ὅμως μεταξὺ τῶν ἄλλων καὶ τὴν βοήθειαν, πού ἐλάμβανον ἀπὸ τὸν Θεὸν κατὰ τοὺς κινδύνους καὶ κατὰ τὰς ἀπειλὰς ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς τῆς Θρησκείας τοῦ Χριστοῦ.

Ἐπίσης ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία θὰ μᾶς διδάξῃ ποίαν ἀνάπτυξιν ἐπῆρε ἡ διδασκαλία τοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ λατρεία τῆς Ἐκκλησίας αὐτοῦ, καὶ πῶς ἐμορφώθη ἡ διοίκησις αὐτῆς, καθὼς καὶ τὰ ἥθη τῶν χριστιανῶν. Καὶ θὰ μᾶς ἐκθέσῃ τὴν ζωὴν καὶ τὴν δρᾶσιν

τῶν μεγάλων Πατέρων καὶ τῶν εὐσεβῶν βασιλέων τοῦ Βυζαντίου, οἱ ὅποιοι ἐπροστάτευσαν καὶ ἐβοήθησαν τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ εἰς τὸ ἔργον τῆς.

Καὶ κάτι ἄλλο. Θὰ μᾶς ἐξηγήσῃ ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία τὴν σημερινὴν κατάστασιν τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ θὰ μᾶς ἐκδέσῃ τὰ περιστατικά, τὰ αἷτια καὶ τὰς ἀφορμὰς, διὰ τὰς ὁποίας ἡ μία Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ σήμερον εἶναι διηρημένη δυστυχῶς εἰς πολλὰς, ὅπως τὴν Ὁρθόδοξον, τὴν Παπικὴν, τὴν Διαμαρτυρομένην, κλπ.

Αὐτὸ εἶναι τὸ ἔργον, ὃ σκοπὸς καὶ τὸ περιεχόμενον τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας. Ἀπὸ τὰ θέματα δὲ αὐτά, πὺν πρόκειται νὰ ἐξετάσῃ, εἶναι εὐκόλον νὰ κατανοήσωμεν καὶ τὴν ὀφέλειαν τοῦ θρησκευτικοῦ αὐτοῦ μαθήματος.

Ἔτσι θὰ γίνωμεν ἱκανοὶ νὰ γνωρίζωμεν τὴν Ἱστορίαν τῆς Θρησκείας μας καὶ τῆς Ἐκκλησίας μας. Καὶ ἡ γνῶσις αὐτῆς θὰ μᾶς βοηθήσῃ, ὥστε νὰ γίνωμεν καλοὶ καὶ πιστοὶ χριστιανοί.

Γ' Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΠΡΙΝ ΕΛΘΗ Ο ΧΡΙΣΤΟΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟΝ

Πηγαὶ καὶ διαίρεσις τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας.

Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ἰδρύθη ἐπισήμως τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς τοῦ ἔτους 33 μ. Χ. Ὑστερα δὲ διεδόθη εἰς ὅλον τὸν Κόσμον διὰ τῶν Μαθητῶν καὶ Ἀποστόλων.

Ὡστε πρὶν ἔλθῃ ὁ Χριστὸς εἰς τὸν Κόσμον, ἡ Ἐκκλησία δὲν ὑπῆρχεν. Ὁ Θεὸς ὅμως εἶχε προετοιμάσει τοὺς ἀνθρώπους νὰ δεχθοῦν τὸν Χριστὸν καὶ νὰ γίνουν μέλη τῆς Ἐκκλησίας αὐτοῦ.

Τὴν προετοιμασίαν τοῦ Κόσμου εἶχε κάμει ὁ Θεὸς μὲ τὸν Ἰσραηλιτικὸν λαόν. Εἰς τὸν λαὸν αὐτὸν εἶχε δώσει τὰς Δέκα Ἐντολάς. Πρὸς αὐτὸν εἶχεν ἀποστείλει τοὺς Προφῆτας.

Οἱ Προφῆται, ὅταν ἤλθαν, ἐκάλεσαν τὸν λαὸν νὰ πιστεύσῃ εἰς τὸν Θεόν. Καὶ ἔλεγον:

— Μετανοεῖτε, διότι ἔφθασεν ἡ Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν. Αὐτὸς θὰ ἰδρῦσῃ τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς Γῆς, τὴν **Ἐκκλησίαν**.

Τὸ βιβλίον αὐτό, πὺν ἔχομεν τώρα εἰς τὰ χέρια μας, ἔχει σκοπὸν νὰ μᾶς διδάξῃ ὅλην τὴν Ἱστορίαν τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ. Καὶ διὰ τοῦτο λέγεται **Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία**. Λέγεται καὶ Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ.

Πηγαί, εἰς τὰς ὁποίας ὑπάρχει τὸ ὕλικό, δηλαδὴ τὰ διάφορα

γεγονότα τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας, εἶναι κατὰ πρόωτον λόγον ἡ Ἁγία Γραφή καὶ κυρίως ἡ Καινὴ Διαθήκη. Εἰς τὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων μάλιστα, ποὺ εἶναι τὸ 5ον κατὰ σειρὰν βιβλίον τῆς Καινῆς Διαθήκης, εἶναι γραμμένη ὅλη ἡ ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας ἕως τὸ ἔτος 60 περίπου μ.Χ.

Ἐπίσης εἰς τὰς Ἐπιστολὰς τῶν Ἀποστόλων ὑπάρχουν πολλὰ ἱστορικὰ γεγονότα τῆς ζωῆς τῶν πρώτων χριστιανῶν καὶ γενικὰ τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ.

Ἄλλαι πηγαὶ εἶναι κατόπιν τὰ συγγράμματα τῶν Πατέρων καὶ τῶν συγγραφέων τῆς Ἐκκλησίας, τὰ διάφορα χριστιανικὰ κτίρια, οἱ τάφοι, ἄλλα τοιαῦτα μνημεῖα κλπ.

Ὅλο αὐτὸ τὸ ὕλικὸ καὶ τὰ γεγονότα τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας τὰ διαιροῦμεν εἰς τμήματα, διὰ νὰ ἡμπορέσωμεν νὰ τὰ ἐξετάσωμεν καλύτερα καὶ συστηματικώτερα.

Αὐτὸ λέγεται **διαίρεσις** τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας.

ΤΜΗΜΑ ΠΡΩΤΟΝ

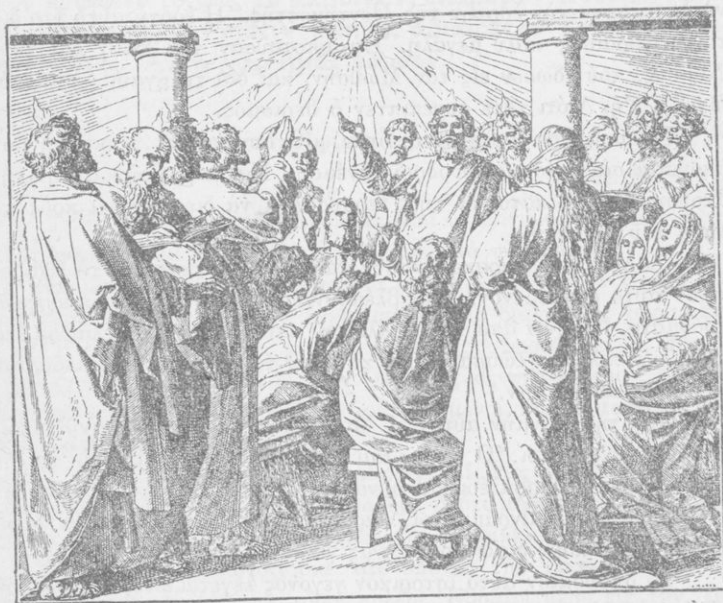
ΙΔΡΥΣΙΣ ΚΑΙ ΕΞΑΠΛΩΣΙΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

1. Ἡ Πεντηκοστή. Ἐπιφοίτησις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἡ ἵδρυσις τῆς Ἐκκλησίας.

(Πράξ. Β', 1-5).

Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ἰδρύθηκεν ἐπισήμως κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς τοῦ ἔτους 33 μ.Χ.

Τὴν ἡμέραν αὐτὴν οἱ Μαθηταὶ εἶχαν συγκεντρωθῆ εἰς τὴν Ἱε-

Ἡ Πεντηκοστή.

ρουσαλήμ καὶ ἐπερίμεναν τὴν ἐπιφοίτησιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Ἔτσι τοὺς εἶπεν ὁ Χριστὸς τὴν ἡμέραν τῆς Ἀναλήψεώς του :
— Νὰ μείνετε εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ. Διότι αὐτὰς τὰς ἡμέρας

θὰ στείλω τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, νὰ σᾶς φωτίσῃ καὶ νὰ σᾶς δώσῃ θάρρος καὶ δύναμιν.

Μένουν λοιπὸν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ καὶ περνοῦν τὰς ἡμέρας τῶν μὲ προσευχῆν καὶ μελέτην. Ὅλοι φιλοξενοῦνται εἰς τὸ σπίτι τοῦ Μάρκου. Εἶναι ἐκεῖνο τὸ σπίτι, ὅπου εἶχε γίνεῖ ὁ Μυστικός Δεῖπνος.

Μεταξὺ αὐτοῦ εἶναι ἡ ἅγια Μητέρα τοῦ Χριστοῦ, ἡ Παρθένος Μαρία, οἱ ἕνδεκα Ἀπόστολοι καὶ ἄλλοι εὐσεβεῖς ἄνδρες καὶ γυναῖκες.

Εἰς τὴν θέσιν τοῦ ἔλεεινοῦ προδότη Ἰούδα ἔχουν οἱ μαθηταὶ ἐκλέξει ἄλλον Ἀπόστολον, τὸν **Ματθίαν**.

Ἔχουν περάσει δέκα ἡμέρες ἀπὸ τὴν Ἀνάληψιν τοῦ Κυρίου εἰς τοὺς Οὐρανοὺς, καὶ πενήντα ἀπὸ τὴν Ἀνάστασίν του. Ἡ ἡμέρα αὕτη λέγεται **Πεντηκοστή**.

Εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα ἔχουν συγκεντρωθῆ χιλιάδες Ἑβραῖοι διὰ νὰ ἑορτάσουν τὴν ἑορτὴν τῆς Πεντηκοστῆς. Ἡ ἑορτὴ αὕτη ἦτο διὰ τοὺς Ἑβραίους πολὺ μεγάλη. Εὐχαριστοῦσαν τὸν Θεὸν διὰ τοὺς Νόμους, πὺ ἐδωκεν εἰς τὸν Μωϋσῆν, καὶ διὰ τὰ ἀγαθὰ, πὺ τοὺς δίνει ἡ Γῆ. Διότι τότε συνέπιπτεν ὁ θερισμός.

Εἶναι ἡ ὥρα 9ῃ πρωϊνῆ, ὅταν μία δυνατὴ καὶ παρᾶξενη βοὴ ἀκούεται σὰν φύσημα σφοδροῦ ἀνέμου. Καὶ τὴν βοὴν αὕτην τὴν ἀκούουν ὅλοι οἱ κάτοικοι τῆς Ἱερουσαλήμ, νὰ διευθύνεται πρὸς τὸ σπίτι τοῦ Μάρκου.

Οἱ Μαθηταὶ παρακολουθοῦν καὶ αὐτοὶ μὲ ἔκπληξιν τὸ ἔξαιρετικὸν αὐτὸ φαινόμενον. Καὶ βλέπουν ὡς συνέχειαν ἄλλα παρᾶξενα πράγματα. Ἐπάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι τοῦ καθενὸς κινεῖται ἑλαφρὰ ἕνα φῶς, μία πύρινη γλῶσσα, καὶ ὁ καθένας τοὺς αἰσθάνεται μέσα του δύναμιν καὶ φώτισιν.

Ἀπὸ τὴν στιγμὴν αὕτην οἱ Μαθηταὶ γίνονται ἄλλοι ἄνθρωποι, ἔντελῶς ἀγνώριστοι. Ὁ φόβος καὶ ἡ δειλία φεύγουν ἀπὸ τὴν ψυχὴν των. Γίνονται θαρραλέοι καὶ δυνατοί. Ὁ νοῦς των φωτίζεται. Γίνονται σοφοί. Οἱ ἀγράμματοι ψαράδες τῆς Γαλιλαίας εἶναι τώρα ἱκανοὶ νὰ ὁμιλοῦν διαφόρους ξένας γλώσσας.

Τὸ σπουδαῖον αὐτὸ ἱστορικὸν γεγονός λέγεται **ἐπιφοίτησις** τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἐορτάζεται δὲ τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς. Καὶ θεωρεῖται σπουδαῖον, διότι τὴν ἡμέραν αὕτην ἔγινεν ἡ ἐπίσημος **ἰδρῦσις** εἰς τὸν κόσμον τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ.

Πολλοὶ χριστιανοὶ τὴν ἑορτὴν αὕτην τὴν ξέρουν μὲ τὸ ὄνομα **«Γονατιστή»**. Διότι τὴν ἡμέραν αὕτην, μετὰ τὴν Λειτουργίαν, ψάλλεται ὁ **Ἑσπερινὸς** τῆς Δευτέρας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, κατὰ

τὸν ὁποῖον ὅλοι οἱ χριστιανοὶ γονατίζουν τρεῖς φορές, ἐνῶ ὁ ἱερεὺς διαβάζει ὥραϊες εὐχές.

Ὡραῖον εἶναι καὶ τὸ ἀπολυτίκιον τῆς Πεντηκοστῆς, πού ψάλλεται τότε, τὸ ἐξῆς :

Εὐλογητὸς εἶ, Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ πανσόφους τοὺς ἄλιεῖς ἀναδείξας, καταπέμψας αὐτοῖς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, καὶ δι' αὐτῶν τὴν Οἰκουμένην σασηνεύσας, φιλάνθρωπε, δόξα σοι.

Τὸ ἀπολυτίκιον αὐτὸ ψάλλεται εἰς τὰ Σχολεῖα, ὅταν ἀρχίζει τὸ μάθημα, καὶ εἰς ἄλλας περιστάσεις. Διότι μὲ αὐτὸ παρακαλοῦμεν τὸν Θεὸν νὰ φωτίσῃ καὶ ἡμᾶς, ὅπως ἐφώτισε τοὺς Μαθητὰς του, μὲ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα.

Ὅμοίως τότε ψάλλεται καὶ ἄλλο τροπάριον, τὸ ὁποῖον καὶ ἡμεῖς ψάλλομεν τακτικὰ εἰς τὸ Σχολεῖον, τοῦτο :

Εἶδομεν τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, ἐλάβομεν Πνεῦμα ἐπουράνιον, εὗρομεν πίστιν ἀληθῆ, ἀδιαίρετον Τριάδα προσκυνοῦντες. Αὕτη γὰρ ἡμᾶς ἔσωσεν.

✓ 2. Ἡ πρώτη Χριστιανικὴ Ἐκκλησία.

(Πραξ. Β'. 5-11).

Τὴν παράξενην βοήν ἄκουσαν ὅλοι οἱ κάτοικοι τῆς Ἱερουσαλήμ, ἐντόπιοι καὶ ξένοι, πού εἶχαν ἔλθει διὰ τὴν ἑορτήν.

Πολλοὶ Ἑβραῖοι, πολλὰ χρόνια πρὸ Χριστοῦ, εἶχαν φύγει ἀπὸ τὴν Ἱερουσαλήμ καὶ εἶχαν ἐγκατασταθῆ εἰς διαφόρους χώρας τῆς Γῆς. Εἰς τὴν Αἴγυπτον, εἰς τὰ μέρη τῆς Ἀφρικῆς, τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, εἰς τὴν Ἰταλίαν, εἰς τὴν Ἑλλάδα, εἰς τὴν Κύπρον, εἰς τὴν Κρήτην παντοῦ ὑπῆρχον Ἑβραῖοι λεγόμενοι τῆς διασπορᾶς, οἱ διασκορπισμένοι.

Ὅλοι ὁμοῦ εἶχαν μίαν ὑποχρέωσιν. Εἰς τὰς μεγάλας τῶν ἑορτῶν νὰ πηγαίνουν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ. Διότι μόνον εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ καὶ εἰς τὸν **Ναὸν** ἐπίστευαν, ὅτι κατοικεῖ ὁ Θεός.

Αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος, διὰ τὸν ὁποῖον τὴν Πεντηκοστὴν τοῦ ἔτους 33 μ.Χ. εὐρέθησαν τόσοι πολλοὶ Ἑβραῖοι μέσα εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, ἐντόπιοι καὶ ξένοι. Καὶ ὅλοι ἄκουσαν τὴν βοήν. Καὶ πάρα-πολλοὶ ἔτρεξαν περίεργοι νὰ ἴδουν τί συμβαίνει.

Ὁ λαὸς περικυκλῶνει τὸ σπίτι τοῦ Μάρκου. Οἱ πόρτες ἀνοίγουν. Καὶ ὁ λαὸς βλέπει παράξενα πράγματα. Οἱ ἀγράμματοι ψαράδες τῆς Γαλιλαίας ὁμιλοῦν εἰς τὰς γλώσσας των, Ἑλληνικά, Ἰτα-

λακά, Ἀραβικά, Περσικά κλπ., καὶ διηγοῦνται τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ. Μερικοὶ τοὺς θεωροῦν μεθυσμένους καὶ λέγουν πρὸς τοὺς ἄλλους :

— Μὴ τοὺς προσέχετε. Εἶναι μεθυσμένοι.

Τότε ὁ Πέτρος ἔλαβε τὸν λόγον καὶ μὲ φωνὴν δυνατὴν εἶπεν :

— Ἄνδρες Ἰουδαῖοι, μὴ ἀπορεῖτε μὲ αὐτὰ ποὺ βλέπετε καὶ ἀκοῦτε. Δὲν εἴμεθα μεθυσμένοι. Ἡ ὥρα ἄλλωστε εἶναι ἢ ἐνάτη πρωινή, ποὺ οἱ ἄνθρωποι ποτὲ - συνήθως - δὲν εἶναι μεθυσμένοι. Ἄλλὰ αὐτὸ ποὺ βλέπετε καὶ ἀκοῦτε εἶναι ἐκεῖνο, ποὺ προεῖπεν ὁ Θεὸς μὲ τὸ στόμα τοῦ προφήτου Ἰωήλ. Ὅτι δηλ. ὁ Θεὸς θὰ στείλῃ τὸ Πνεῦμα του εἰς τοὺς ἀνθρώπους, καὶ οἱ ἄνθρωποι τοῦ Θεοῦ θὰ ὁμιλοῦν ξένας γλώσσας.

Ἔτσι κατώρθωσεν ὁ Πέτρος νὰ ἀποστομώσῃ τοὺς συκοφάντας των. Καὶ κατόπιν ἄρχισε νὰ ὁμιλῇ διὰ τὸ ἔργον τοῦ Χριστοῦ.

— Ὅλοι γνωρίζετε πολὺ καλὰ, τοὺς εἶπε, τὰ θαύματα, ποὺ ἔκαμεν ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς τὰς ἡμέρας αὐτάς. Τυφλοὶ ἀνέβλεψαν, ἀσθενεῖς ἐθεραπεύθησαν, παράλυτοι ἐπερπάτησαν, ἀκόμη δὲ καὶ νεκροὶ ἀνεστήθησαν. Καὶ ὅμως σεῖς ἐσταυρώσατε τὸν Χριστόν. Ἄλλὰ ὁ Θεὸς τὸν ἀνέστησε ἐκ νεκρῶν, καὶ τὸν ἐπῆρε πάλιν κοντὰ του. Καὶ ἐκεῖνος σήμερα μᾶς ἔστειλε τὸ Πνεῦμα του, τὸ ὁποῖον σεῖς τώρα βλέπετε καὶ ἀκοῦτε. **Αὐτὸς εἶναι ὁ Μεσσίας, ὁ Χριστός.**

Ὁ λόγος τοῦ Πέτρου ἔκαμε μεγάλην ἐντύπωσιν εἰς τοὺς Ἑβραίους. Ἐκατάλαβαν τὸ μεγάλο ἔγκλημα, ποὺ ἔκαμαν. Ἐφοβήθησαν πολὺ, ἐλυπήθησαν καὶ εἶπαν :

— Τώρα τί πρέπει νὰ κάμωμεν, ἄνδρες ἀδελφοί ;

Καὶ ὁ Πέτρος ἀπήντησε :

— Νὰ μετανοήσετε καὶ νὰ βαπτισθῆτε εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ. Ἔτσι θὰ σωθῆτε, θὰ συγχωρηθοῦν αἱ ἁμαρτίαι σας καὶ θὰ λάβετε Ἅγιον Πνεῦμα.

Μὲ μεγάλην χαρὰν πολλοὶ Ἑβραῖοι ἐδέχθησαν τὴν συμβουλὴν τοῦ Πέτρου καὶ ἐπίστευσαν εἰς τὸν Χριστόν. Καὶ ἐβαπτίσθησαν τὴν ἡμέραν ἐκείνην **τρῆς χιλιάδες** καὶ ἔγιναν χριστιανοί.

Ἔτσι ἡ Πεντηκοστὴ ἔγινε καὶ χριστιανικὴ εορτή, κατὰ τὴν ὁποῖαν εορτάζεται ἡ Ἰδρυσις τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ. Τὴν ἡμέραν αὐτὴν ἐπισήμως ἐκάλεσεν ὁ Θεὸς τοὺς ἀνθρώπους εἰς μίαν πνευματικὴν ἔνωσιν, ποὺ λέγεται **Ἐκκλησία.**

3. Ἐνα θαῦμα τῶν ἀποστόλων Πέτρου καὶ Ἰωάννου.

(Πράξ. Γ' 1 - 26),

Μετὰ τὴν ἐπιφοίτησιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος οἱ Ἀπόστολοι ἐπῆραν θάρρος, ἄφησαν τὸ Ὑπερῶν τῆς Ἱερουσαλήμ, ὅπου ἦσαν κλεισμένοι «διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων» καὶ ἄρχισαν νὰ κηρύττουν τὸν Χριστὸν φανερὰ εἰς ὅλους. Οἱ ἄλλοι μαθηταὶ τοὺς ἀκολουθοῦσαν διὰ νὰ ἀκούουν τὸ κήρυγμά των. Ὅλοι μαζὶ δὲ ἀνέβαιναν κάθε ἡμέραν εἰς τὸν Ναὸν τῆς Ἱερουσαλήμ καὶ μαζὶ μὲ ὅλους τοὺς Ἑβραίους προσήχοντο.

Εἰς τὸν Ναὸν ἀνέβαιναν ἐπίσης κάθε ἡμέραν καὶ οἱ ἀπόστολοι Πέτρος καὶ Ἰωάννης κατὰ τὴν ὥραν τῆς προσευχῆς, δηλαδὴ εἰς τὰς

Ἡ θεραπεία τοῦ χωλοῦ.

3 τὸ ἀπόγευμα. Ἐκεῖ δὲ εἰς τὸν Ναὸν ἔφερναν κάθε πρωΐ οἱ συγγενεῖς του ἓναν ἄνθρωπον, γεννημένον χωλὸν (κουτσό) διὰ νὰ ζητιανεύῃ. Αὐτὸς λοιπὸν ὁ χωλὸς εἶδε κάποτε τοὺς δύο Ἀποστόλους νὰ πλησιάζουν καὶ ἄρχισε μὲ παρακλητικὰς φωνὰς νὰ ζητῇ ἀπὸ αὐτοὺς ἔλεημοσύνην.

Οἱ Ἀπόστολοι ἐσταμάτησαν καὶ συγκινημένοι ἔστρεψαν τὰ βλέμματά τους πρὸς τὸν δυστυχῆ χωλόν. Καὶ αὐτός, μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι κατὰ θὰ τοῦ δώσουν καὶ ἐκεῖνοι, τοὺς παρακαλοῦσε μὲ περισσό-
τερη ἐπιμονή.

Ἐκεῖνος τότε τοῦ εἶπε : « Ἀργύριον καὶ χρυσίον οὐκ ὑπάρχει μοι ». Δηλαδή· χρήματα δὲν ἔχω νὰ σοῦ δώσω. Αὐτὸ ὅμως ποὺ ἔχω, σοῦ τὸ δῖνον εὐχαρίστως. Καὶ ἐπρόσθεσε : « Ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Ναζωραίου ἐγειρε καὶ περιπάτει ». Καὶ ἀμέσως σκύβει καὶ τὸν πιάει ἀπὸ τὸ χεῖρ καὶ τὸν βοηθεῖ νὰ σηκωθῆ.

Καὶ ὁ τοῦ θαύματος ! Ὁ ἄνθρωπος, ποὺ ἦτο σαράντα ὀλό-
κληρα χρόνια χωλὸς καὶ παράλυτος, ἐστάθη ὄρθιος εἰς τὰ πόδια του. Χαρούμενος δὲ καὶ σχεδὸν πηδώντας ἀκολούθησε τοὺς Ἀποστόλους καὶ μαζί τους ἐμπῆκε μέσα εἰς τὸν Ναὸν εὐχαριστώντας τὸν Θεόν.

Τὸ θαῦμα αὐτὸ ἐθάμβωσε τοὺς κατοίκους τῆς Ἱερουσαλήμ. Ὅσοι δὲ ἀπὸ αὐτοὺς ἦσαν ἐκεῖ παρόντες τὴν ὥραν, ποὺ ἔγινε τὸ θαῦμα αὐτό, ἀποροῦσαν. Ἐπειδὴ δὲν ἠμποροῦσαν νὰ ἐξηγήσουν πῶς ὁ χωλός, ποὺ τόσα χρόνια ἦταν ἀκίνητος ἐμπρὸς εἰς τὴν Ὁραϊὰν Πύλην τοῦ Ναοῦ, τώρα ἔγινε καλὰ ἐντελῶς.

Ἐἶχε τώρα περικυκλώσει ὁ λαὸς τὸν χωλὸν καὶ τοὺς Ἀποστό-
λους, καὶ ὅλοι ἔβλεπαν μὲ μεγάλην περιέργειαν τὸν ὡς τώρα χωλὸν νὰ βαδίξῃ ἐλευθέρως. Ἡ στιγμή ἦτο κατάλληλος. Καὶ ὁ Πέτρος εἶπε :

— Ἄνδρες Ἰσραηλίται, τὸ θαῦμα αὐτὸ δὲν εἶναι ἰδικόν μας· δὲν ἔγινε μὲ τὴν δύναμίν μας. Τὸ ἔκαμεν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός· ὁ ἅγιος καὶ δίκαιος Ἰησοῦς, τὸν ὁποῖον σεῖς ἀρνηθήκατε καὶ τὸν ἐσταυρώσατε, ἐν ᾧ ὁ Πιλάτος ἤθελε νὰ τὸν ἀθώωσῃ. Καὶ ὅμως ἐλευθερώσατε ἓνα κακοῦργον (τὸν Βαραββάν), ἐν ᾧ τὸν ἀρχηγὸν τῆς ζωῆς τὸν κατεδικάσατε εἰς θάνατον.

Ὁ Χριστὸς ὅμως, ὡς Θεός, ἀνεστήθη ἐκ τῶν νεκρῶν, ὅπως ὅλοι μας γνωρίζομεν καὶ μαρτυροῦμεν. Μὲ αὐτὴν τὴν πίστιν, ὅτι δηλαδή· ὁ Χριστὸς εἶναι Θεὸς παντοδύναμος, ἐκάμαμε καὶ ἡμεῖς τὸν χωλὸν γερὸν πέρα ὡς πέρα, ὅπως τὸν βλέπετε τώρα. Ἡ πίστις εἰς τὸν Χριστὸν εἶναι ἐκείνη, ποὺ τοῦ ἔστερέωσε τὰ πόδια.

Ἄν λοιπὸν θέλετε νὰ παύσουν τὰ βάσανά σας καὶ νὰ ζήσετε εὐχάριστα, πρέπει νὰ μετανοήσετε, νὰ ἀλλάξετε τρόπον ζωῆς καὶ νὰ πιστεύσετε εἰς τὸν Χριστόν. Ἔτσι θὰ σωθῆτε.

Αὐτὰ εἶπεν ὁ Πέτρος εἰς τὸ πλῆθος. Τὸ θαῦμα δὲ αὐτὸ τῶν ἀποστόλων Πέτρου καὶ Ἰωάννου καὶ τὰ λόγια τοῦ Πέτρου ἔκαναν πολλοὺς νὰ πιστεύσουν. Καὶ ἔτσι ὁ ἀριθμὸς τῶν πρώτων Χριστιανῶν ἔφθασε τὰς πέντε χιλιάδας.

4. Οἱ δύο Ἀπόστολοι εἰς τὴν φυλακὴν.

(Πράξ. Δ' Ι - 31 καὶ Ε' 12 - 42).

Τὸ θαῦμα τῶν ἀποστόλων Πέτρου καὶ Ἰωάννου καὶ ἡ διδασκαλία αὐτῶν περὶ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ ἐπέειραξε πολὺ καὶ ἐλύπησε τοὺς ἄρχοντας τῶν Ἑβραίων. Ἐκεῖνοι δὲ πού ὠργίσθησαν περισσότερο ἀπὸ ὅλους ἦσαν οἱ **Σαδδουκαῖοι**. Διότι αὐτοί, ἀντίθετα πρὸς τοὺς Φαρισαίους, δὲν ἐπίστευαν ὅτι εἶναι δυνατὸν νὰ ἀναστηθοῦν οἱ νεκροί.

Τὴν ὥραν λοιπόν, πού ὁ Πέτρος ὠμιλοῦσε πρὸς τὸ πλῆθος, κατέφθασαν ὅλοι αὐτοί, ἐπίασαν τοὺς δύο Ἀποστόλους ὡς ταραξίας, καὶ τοὺς ἐκλείσαν εἰς τὴν φυλακὴν, διὰ νὰ τοὺς δικάσουν τὴν ἄλλην ἡμέραν, ἐπειδὴ τώρα ἦτο ἐσπέρα.

Τὸ πρωὶ τῆς ἄλλης ἡμέρας ὠδήγησαν τοὺς δύο Ἀποστόλους εἰς τὸ Μέγα Συνέδριον (δικαστήριον). Τοὺς ἔβαλαν εἰς τὴν μέση καὶ ἐζητοῦσαν νὰ μάθουν μὲ ποίαν δύναμιν ἢ εἰς τὸ ὄνομα τίνος ἔκαμαν τὸ θαῦμα αὐτό. Καὶ τότε ὁ Πέτρος, φωτισμένος ἀπὸ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, τοὺς εἶπε :

— Ἐὰν θέλετε εἰλικρινὰ νὰ μάθετε εἰς τὸ ὄνομα τίνος ἐκάμαμε τὸ θαῦμα αὐτό, ἀκούσατε σεῖς καὶ ὅλος ὁ λαός. Τὸ θαῦμα τὸ ἐκάμαμε «ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Ναζωραίου», τὸν ὁποῖον σεῖς μὲν ἐσταυρώσατε, ὁ δὲ Θεὸς ἀνέστησεν ἐκ τῶν νεκρῶν. Αὐτὸς ἔδωσε τὴν ὑγίαν εἰς τὸν χολὸν αὐτόν.

Καὶ κάτι ἄλλο ἀκόμη μάθετε. Ὅτι κανεὶς ἄλλος, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν Χριστόν, δὲν ἠμπορεῖ νὰ μᾶς σώσῃ ἐμᾶς τοὺς ἀνθρώπους. Οὔτε καὶ ὑπάρχει κανεὶς ἄλλος, ἀπὸ τὸν ὁποῖον πρέπει νὰ περιμένωμεν τὴν σωτηρίαν μας.

Αὐτὰ εἶπαν οἱ Ἀπόστολοι εἰς τοὺς ἄρχοντας τῶν Ἑβραίων καὶ τοὺς δικαστάς των. Καὶ τὸ θάρρος των ἔκαμε μεγάλην ἐντύπωσιν εἰς αὐτούς. Διότι ἤξεραν καλά, ὅτι οἱ μαθηταὶ τοῦ Χριστοῦ ἦσαν ἀνθρώποι ἀγράμματοι. Ἦθελαν βέβαια νὰ τοὺς καταδικάσουν καὶ νὰ τοὺς τιμωρήσουν. Ἀλλὰ δὲν εὔρισκαν αἰτίαν. Ἐπειτα ὁ τέως χολὸς ἦτο ἐκεῖ κοντὰ τοὺς καὶ τὸ θαῦμα τῆς θεραπείας του εἶχε γίνῃ γνωστὸν εἰς ὅλην τὴν Ἱερουσαλήμ. Πῶς νὰ τοὺς τιμωρήσουν λοιπόν, καὶ διὰ ποίαν αἰτίαν ;

Διὰ τοῦτο διέταξαν νὰ ἀπομακρύνουν ἀπὸ ἐκεῖ τοὺς δύο Ἀποστόλους, καὶ ἐκεῖνοι ἔκαναν νέαν σύσκεψιν, καὶ εἶπαν μεταξύ τους. Τί νὰ τοὺς κάνωμεν ; Καὶ ἀπεφάσισαν νὰ τοὺς φοβερίσουν μόνον καὶ τίποτε ἄλλο.

Ἐκάλεσαν λοιπὸν καὶ πάλιν τοὺς δύο Ἀποστόλους καὶ τοὺς εἶπαν :

— Τὸ δικαστήριον σᾶς ἔκρινεν ἀθώους καὶ σᾶς ἀφήνει ἐλευθέρους. Ἄλλὰ προσέξατε· δὲν θὰ βγάλετε εἰς τὸ ἕξις λέξιν ἀπὸ τὸ στόμα σας διὰ τὸν Χριστόν.

Ἐπεὶ οἱ δύο Ἀπόστολοι, ἐλεύθεροι τώρα, ἦλθαν καὶ συνήντησαν τοὺς ἄλλους Ἀποστόλους γεμάτοι χαρὰν. Τοὺς διηγήθηκαν ὅσα τοὺς συνέβησαν. Καὶ ὅλοι μαζί ἔκαναν μίαν θερμὴν προσευχὴν. Παρεκάλεσαν τὸν Θεὸν νὰ τοὺς προστατεύῃ ἀπὸ τὴν κακίαν τῶν Γραμματέων καὶ τῶν Φαρισαίων, καὶ νὰ τοὺς δίνη δύναμιν νὰ ὁμιλοῦν μὲ θάρρος διὰ τὸν Χριστόν καὶ νὰ κάνουν θαύματα.

Ἐγένετο μάλιστα τότε καὶ ἓνα ἄλλο θαῦμα. Τὴν ὥραν τῆς προσευχῆς ἐσείσθη ὁ τόπος, ὅπου εὐρίσκοντο, καὶ ὅλοι ἐπλήσθησαν Πνεύματος Ἁγίου, καὶ ἐλάλουν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ μετὰ παραρησίας.

✓ 5. Ἡ ζωὴ τῶν πρώτων χριστιανῶν.

(Πράξι. Β', 42 - 47 καὶ Δ', 32 - 37).

Ἀξιοθαύμαστη εἶναι ἡ ζωὴ τῶν πρώτων χριστιανῶν. Πρώτην φορὰν εἰς τὴν Ἱστορίαν τῆς Ἀνθρωπότητος παρουσιάζονται ἄνθρωποι νὰ ζοῦν μὲ τόσον *μεγάλην ἀγάπην*. Ὁ καθένας ἀγαποῦσε καὶ ἐκτιμοῦσε τὸν ἄλλον, χωρὶς νὰ ἐξετάζῃ ἂν εἶναι πλούσιος ἢ πτωχός, μορφωμένος ἢ ἀγράμματος. Μεταξὺ των ἐλέγοντο *ἀδελφοί*.

Οἱ πρῶτοι χριστιανοὶ τόσῃ ἀγάπῃ εἶχαν μεταξὺ των, ὥστε εἶναι δύσκολον νὰ συναντήσῃ κανεὶς ἀκόμη καὶ ἀδελφούς, πὺν νὰ ἀγαπῶνται τόσον πολὺ ὅσον ἐκεῖνοι. Κανεὶς δὲν ἠθέλεε τὸ κακὸν τοῦ ἄλλου. Κανεὶς δὲν ἐβλάπτε τὸν ἄλλον. Ὅλοι ἐφρόντιζαν μὲ ποιὸν τρόπον ὁ ἓνας νὰ βοηθῇ τὸν ἄλλον.

Ἀπὸ αὐτούς, ὅσοι ἦσαν πλούσιοι, ἐβοηθοῦσαν τοὺς πτωχοὺς, ὅσον ἠμποροῦσαν. Δὲν ἐθεωροῦσαν τὴν περιουσίαν των ὡς ἐντελῶς ἰδικὴν των, ἀλλὰ ὡς περιουσίαν ὅλων τῶν ἀδελφῶν. Διὰ τοῦτο μὲ χαρὰν παραχωροῦσαν τὰ ἀγαθὰ των εἰς τοὺς πτωχοὺς, διὰ νὰ συντηρηθοῦν καὶ αὐτοὶ εἰς τὴν ζωὴν καὶ νὰ μὴ τοὺς λείπῃ τίποτε.

Ὅλοι ἐπίστευαν πῶς ὅ,τι καλὸν ἔχει ὁ ἄνθρωπος, χρήματα ἢ

κτῆματα κλπ., δὲν εἶναι ἰδικά του, ἀλλὰ **δῶρα** τοῦ Θεοῦ. Ὁ Θεὸς δηλ. δίνει εἰς τοὺς ἀνθρώπους ὅ,τι ἔχουν, διὰ νὰ τὰ χρησιμοποιοῦσιν πρὸς ὄφελος πρὸ πάντων τῶν ἄλλων ἀνθρώπων.

Πολλοὶ μάλιστα χριστιανοὶ ἐπωλοῦσαν τὰ κτῆματά των, ἂν τυχὸν εἶχαν, καὶ τὰ χρήματα, πού ἔπαιρναν, τὰ ἔδιναν εἰς τοὺς Ἀποστόλους διὰ νὰ τὰ μοιράσουν αὐτοὶ εἰς τοὺς πτωχοὺς. Καὶ ἔτσι μὲ τὰ χρήματα αὐτὰ τοῦ **κοινοῦ ταμείου** ἤμποροῦσαν οἱ Ἀπόστολοι νὰ βοηθοῦν ὅλην τὴν χριστιανικὴν **κοινότητα** τῶν Ἱεροσολύμων.

Οἱ πρῶτοι χριστιανοὶ ἔτρωγαν ὅλοι μαζί εἰς **κοινὰ δεῖπνα**. Δηλαδή τὸ βράδυ, ὕστερα ἀπὸ τὴν ἐργασίαν τῆς ἡμέρας, ἐμαζεύοντο εἰς ὠρισμένα σπίτια διαφόρων χριστιανῶν καὶ ἔτρωγαν ὅλοι μαζί. Ἦθελαν νὰ εὐρίσκωνται πάντοτε μαζί. Ἡ ἀγάπη τοὺς συνέδεε σφικτά. Διὰ τοῦτο τὰ δεῖπνα αὐτὰ ἐλέγοντο **ἀγάπαι**. Διότι ἦσαν ἀποτέλεσμα τῆς ἀδελφικῆς ἀγάπης τῶν πρώτων χριστιανῶν. Ἔτσι μέσα εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ τότε μεταξὺ τῶν ἀδελφῶν κανεὶς δὲν ἦτο πτωχός, καὶ κανεὶς δὲν ὑπῆρχε, πού νὰ στερεῖται καὶ νὰ πεινᾷ. Αὐτὰ τὰ θαύματα κάνει ἡ ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ.

Ἄλλὰ οἱ χριστιανοὶ δὲν ἐφρόντιζον μόνον διὰ τὴν τροφήν ἢ μόνον διὰ τὸ σῶμα των. Μεγαλυτέραν προσοχὴν ἔδιναν διὰ τὴν **ψυχήν**. Διότι ὁ Χριστὸς εἶπεν, ὅτι πολὺ ἀνωτέρα τοῦ σώματος εἶναι ἡ ψυχὴ (Μάρκ. Η' 35 καὶ Λουκᾶ ΙΒ' 23).

Εἰς τὰς συγκεντρώσεις των, λοιπόν, πού ἔκαναν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, παρακολουθοῦσαν μὲ μεγαλὴν προσοχὴν τὸ **κήρυγμα** τῶν Ἀποστόλων. Ὅλοι μαζί ἔκαναν τακτικὰ τὴν προσευχὴν των καὶ εἰς τὰς ἰδικὰς των συγκεντρώσεις καὶ εἰς τὸν Ναόν.

Ἔστερα ἀπὸ τὸ κήρυγμα καὶ τὴν προσευχὴν ἔπαιρναν τὰ **θεῖα δῶρα**. Ἐκοινωνοῦσαν δηλ. τὸ **Σῶμα** καὶ τὸ **Αἷμα** τοῦ Κυρίου. Αὐτὴν τὴν παραγγελίαν τοὺς εἶχεν ἀφήσει ὁ Χριστὸς, ὅταν ἔκανε τὸν Μυστικὸν Δεῖπνον :

— Τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. Δηλ. Αὐτὸ νὰ κάμετε (ὅ,τι ἔκανε ὁ ἴδιος κατὰ τὸν Μυστικὸν Δεῖπνον) πρὸς ἀνάμνησίν μου (Λουκ. ΚΒ' 20).

Τὴν κοινὴν προσευχὴν ἔκαναν Ἀπόστολοι καὶ ἀδελφοὶ εἰς τὸν Ναὸν τῶν Ἱεροσολύμων. Σιγὰ - σιγὰ ὅμως ἀντελήφθησαν, ὅτι ἔπρεπε νὰ εὑρουν ἄλλον τόπον κοινῆς προσευχῆς, διὰ νὰ ἤμποροῦν ἐκεῖ νὰ κάμουν τὴν ἰδικὴν των **θυσίαν** καὶ νὰ κοινωνοῦν τὸ Σῶμα καὶ τὸ Αἷμα τοῦ Χριστοῦ.

Μὲ τὸν καιρὸν ἐπροτίμησαν νὰ τελοῦν τὴν Θεῖαν Λειτουργίαν εἰς ὠρισμένους **οἴκους**, τοὺς ὁποίους ὠνόμασαν «οἴκους

εὐκτηρίους», δηλ. σπίτια προσευχῆς, καὶ «κατ' οἶκον ἐκκλησίας».

Τὴν φροντίδα ὅλην διὰ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ δι' ὅλα τὰ ζητήματα εἶχαν οἱ Ἀπόστολοι. Αὐτοὶ ἦσαν οἱ διοικηταὶ ἢ *ἡγούμενοι* τῆς Ἐκκλησίας, αὐτοὶ ἐπέβλεπον εἰς ὅλα. Διὰ τοῦτο ἐλέγοντο καὶ *ἐπίσκοποι*.

Ἔτσι ἀγαπημένοι καὶ ἐνωμένοι οἱ πρῶτοι χριστιανοὶ ἄρχισαν νὰ ὀργανώνωνται εἰς κοινότητα, πού ὠνομάσθησαν *ἐκκλησίαι*, καὶ ἐζοῦσαν ὡς νὰ εἶχαν μίαν ψυχὴν καὶ μίαν καρδίαν.

Ἀνάγνωσμα.

«Τοῦ δὲ πλήθους τῶν πιστευσάντων ἦτο ἡ καρδία καὶ ἡ ψυχὴ μία. Καὶ εἶχον ἅπαντα κοινά. Καὶ τὰ κτήματα καὶ τὰς ὑπάρξεις ἐπωλοῦσαν καὶ διεμέριζον αὐτὰ πᾶσιν, εἰς ἕκαστον κατὰ τὴν ἀνάγκην, ὅπου εἶχεν.

Καὶ κάθε ἡμέραν ἐπήγαιναν εἰς τὸν Ναόν. Καὶ κλῶντες κατ' οἶκον ἄρτον μετελάμβανον τροφῆς ἐν ἀγαλλιάσει καὶ ἀφελότητι καρδίας, αἰνοῦντες τὸν Θεὸν καὶ ἔχοντες χάριν πρὸς ὅλον τὸν λαόν. Ὁ δὲ Κύριος προσετίθει τοὺς σωζομένους καθ' ἡμέραν τῇ Ἐκκλησίᾳ. (Πράξ. Β' 44).

6. Ἐκλογή τῶν ἑπτὰ διακόνων. Ὁ πρωτομάρτυς Στέφανος.

(Πράξ. ΣΤ', 1—Η' 4).

Οἱ χριστιανοὶ τῆς Ἐκκλησίας Ἱερουσαλήμ μὲ τὸν καιρὸν ἄρχισαν νὰ πληθύνωνται καταπληκτικά. Ὑστερα ἀπὸ ὀλίγας ἡμέρας ἔγιναν πέντε χιλιάδες. (Πράξ. Δ', 4). Διὰ τοῦτο δὲν ἠμποροῦσαν οἱ Ἀπόστολοι νὰ παρακολουθοῦν ὅλα τὰ ζητήματα τῆς Ἐκκλησίας, καὶ τὰς ἀγάπας δηλ. καὶ τὰς προσευχὰς καὶ τὸ κήρυγμα καὶ τὴν φροντίδα τῶν πτωχῶν.

Συνέβη μάλιστα διὰ τοῦτο καὶ μία παρεξήγησις τότε μεταξὺ τῶν ἐντοπίων χριστιανῶν τῆς Ἱερουσαλήμ καὶ τῶν Ἑλληνιστῶν χριστιανῶν.

Οἱ Ἑλληνισταὶ χριστιανοὶ ἦσαν Ἑβραῖοι χριστιανοὶ ἀπὸ ἐκείνους τοὺς Ἑβραίους, πού εἶχαν μείνει εἰς Ἑλληνικὰ μέρη καὶ ὠμιλοῦσαν τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν. Αὐτοὶ λοιπὸν ἄρχισαν νὰ παραπονοῦνται, ὅτι κατὰ τὴν διανομὴν τῶν βοηθημάτων δὲν παίρνουν ἀνάλογον μερίδιον αἱ χῆραι καὶ τὰ ὄρφανὰ αὐτῶν.

Διὰ τὰ σταματήσουν λοιπὸν αἱ διαμαρτυρίαι καὶ τὰ παράπονα, ἐκάλεσαν ἀμέσως οἱ Ἀπόστολοι τοὺς ἀδελφούς καὶ τοὺς εἶπαν :

— Ἀδελφοί, δὲν εἶναι φρόνιμον ἡμεῖς οἱ Ἀπόστολοι νὰ ἀφήσωμεν τὸ κήρυγμα καὶ νὰ ἀσχολούμεθα εἰς τὰς τροφὰς καὶ εἰς τὰ βοηθήματα. Ἡμεῖς θὰ κρατήσωμεν τὸ πρῶτον. Διὰ τὸ δεύτερον νὰ ἐκλέξετε ἐπτά ἄνδρας μεταξύ σας πιστοὺς καὶ δικαίους, οἱ ὁποῖοι θὰ φροντίζουν εἰς τὸ ἐξῆς διὰ τοὺς πτωχοὺς.

Οἱ χριστιανοὶ μὲ εὐχαρίστησιν ἐδέχθησαν τὴν πρότασιν αὐτῆν. Καὶ ἀμέσως ἐξέλεξαν τὸν Στέφανον, τὸν Φίλιππον, τὸν Πρόχορον, τὸν Νικάνορα, τὸν Τίμωνα, τὸν Παρμενᾶν καὶ τὸν Νικόλαον ὡς **διακόνους** εἰς τὴν διακονίαν τῶν τραπεζῶν.

Μεταξὺ τῶν ἐπτά αὐτῶν διακόνων ἀνώτερος εἰς τὴν ἀρετὴν, εἰς τὴν μόρφωσιν καὶ εἰς τὴν πίστιν ἦτο ὁ **Στέφανος**. Αὐτὸς μὲ δύναμιν πολλὴν ἐκήρυττε τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, καὶ ἔκανε τέρατα καὶ σημεῖα μεγάλα, ὥστε πολλοὶ ἐπίστευαν εἰς τὸν Χριστόν. Διὰ τοῦτο οἱ Ἰουδαῖοι τὸν ἔπιασαν καὶ τὸν ὠδήγησαν εἰς τὸ Σύνεδριον. Ἐκεῖ παρουσίασαν ψευδομαρτυρας, οἱ ὁποῖοι κατηγοροῦσαν τὸν Στέφανον.

— Τὸν ἀκούσαμεν, εἶπον, νὰ βλασφημῇ τὸν Θεόν, διότι κηρύττει, ὅτι ὁ Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος θὰ καταλύσῃ τὸν Ναὸν τοῦ Θεοῦ καὶ τὸν Νόμον τοῦ Μωϋσέως.

Ὁ Στέφανος εἶναι ἔτοιμος νὰ ἀπολογηθῇ. Ὅλοι στρέφουν τὰ βλέμματά των πρὸς αὐτόν, καὶ βλέπουν τὸ πρόσωπόν του νὰ λάμπῃ ὡσὰν πρόσωπον ἀγγέλου. Καὶ ἀρχίζει :

— Ἄνδρες ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, ἀκούσατε. Πάντοτε ὑπήρατε σκληροὶ καὶ ἄπιστοι. Καὶ πάντοτε ἐφέρατε ἐμπόδια εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα. Διότι καὶ τοὺς Προφῆτας κατεδιώξατε, καὶ τὸν Μεσσίαν, τὸν Χριστόν, σεῖς ἐσταυρώσατε.

Ὅταν ἀκουσαν αὐτὰ τὰ λόγια οἱ Ἰουδαῖοι, ἔγιναν ἔξω φρενῶν. Καὶ ἄρχισαν νὰ τὸν ἀπειλοῦν. Ὁ Στέφανος ὁμως μένει ἀτάραχος. Διότι ὁ Χριστὸς τὸν ἐνισχύει. Ὑψώνει τὰ μάτια του εἰς τὸν Οὐρανὸν καὶ λέγει :

— Βλέπω τὸν Οὐρανὸν ἀνοιχτὸν καὶ τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν εἰς τὰ δεξιὰ τοῦ Θεοῦ.

Αὐτὸ ἦτο ἀρετόν. Τὸ ἐθεώρησαν μεγάλην ἀσέβειαν καὶ ὤρμησαν μὲ μανίαν ἐναντίον τοῦ Στεφάνου. Τὸν ἔσυραν ἔξω ἀπὸ τὴν πόλιν καὶ ἄρχισαν νὰ τὸν κτυποῦν μὲ πέτρες. Διὰ νὰ τὸν κτυποῦν δὲ μὲ εὐκολίαν, ἔβγαλαν τὰ ροῦχα των τὰ ἐξωτερικὰ καὶ τὰ παρέδωσαν πρὸς φύλαξιν εἰς ἓνα νεαρὸν Ἑβραῖον, ὀνομαζόμενον **Σαῦλον**.

Τὸ σῶμα τοῦ Στεφάνου τώρα εἶναι γεμάτο τραύματα. Τὸ αἷμα τρέχει ἀπὸ τὶς πληγές. Ὁ Στέφανος ὁμως δὲν χάνει τὴν πίστιν του.

Προσεύχεται εἰς τὸν Θεὸν νὰ δεχθῆ τὴν ψυχὴν του. Ὑστερα γονατίζει καὶ παρακαλεῖ, καὶ λέγει :

— Κύριε, συγχώρησέ τους.

Μὲ τὰ λόγια αὐτὰ ἐκοιμήθη, δηλ. ἐξέπνευσεν, ὁ Στέφανος.

Οἱ χριστιανοὶ τῆς Ἱερουσαλήμ μὲ πόνον ψυχῆς ἐπῆραν τὸ ἅγιον σῶμα τοῦ πρωτομάρτυρος Στεφάνου καὶ τὸ ἔθαψαν. Κρυφαῖ ὅμως. Διότι τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἔγινε μέγας διωγμὸς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἱερουσαλήμ. Ὅλοι δὲ οἱ χριστιανοί, πλην τῶν Ἀποστόλων, ἔφυγαν τότε ἀπὸ τὴν Ἱερουσαλήμ καὶ διεσπάρησαν εἰς τὰς πόλεις τῆς Ἰουδαίας καὶ τῆς Σαμαρείας. Φοβερὸς διώκτης τῶν χριστιανῶν ἔγινε τότε ὁ νεαρὸς Σαῦλος.

Ἔτσι ἐμαρτύρησε τὴν πίστιν του καὶ ἔχυσε τὸ αἷμα του δι' αὐτὴν καὶ τὴν ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ *πρωτός* ὁ Στέφανος. Διὰ τοῦτο λέγεται *πρωτομάρτυς*. Ἡ Ἐκκλησία μας τὸν κατέταξε μεταξὺ τῶν Ἁγίων της καὶ τὸν ἐορτάζει εἰς τὰς 27 Δεκεμβρίου.

7. Ὁ διάκονος Φίλιππος.

(Πράξ. Η', 4-40).

Μεταξὺ τῶν χριστιανῶν, οἱ ὅποιοι ἔφυγαν ἀπὸ τὴν Ἱερουσαλήμ διὰ νὰ σωθοῦν ἀπὸ τὴν μανίαν τῶν Ἰουδαίων, ἦτο καὶ ὁ διάκονος Φίλιππος. Αὐτὸς ἐπῆγεν εἰς τὴν πόλιν Σαμάρειαν. Ἐδῶ ἄρχισε νὰ διδάσκη μὲ δύναμιν καὶ μὲ χάριν ζηλευτὴν.

Ἐκεῖνο ὅμως, ποῦ ἐτροβήξε εἰς τὸν Χριστὸν τοὺς ἀνθρώπους τῆς Σαμαρείας, ἦσαν τὰ θαύματα, ποῦ ἔκανεν ὁ Φίλιππος. Παράλυτοι ἄνθρωποι ἐπερπάτησαν. Χωλοὶ ἐθεραπεύθησαν. Ἄλλοι ἄρρωστοὶ ἀπὸ διάφορες ἀσθενεῖες ἔγιναν καλά. Καὶ ἔτσι εἰς τὴν Σαμάρειαν ὅλοι σχεδὸν ἐπίστευσαν καὶ ἐβαπτίσθησαν εἰς Χριστὸν καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες.

Εἰς τὴν Σαμάρειαν ἦλθαν καὶ οἱ Ἀπόστολοι Πέτρος καὶ Ἰωάννης καὶ εὐλόγησαν τοὺς νέους χριστιανούς. Ἔθεσαν δηλ. τὰ χέρια των εἰς τὰς κεφαλὰς των καὶ ὅλοι ἔλαβον Πνεῦμα Ἅγιον.

Μετὰ ταῦτα οἱ μὲν Ἀπόστολοι ἐπέστρεψαν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, ὁ δὲ Φίλιππος ἐσυνέμισε τὸ κήρυγμα καὶ εἰς ἄλλας πόλεις τῆς Σαμαρείας. Ἀξιοθαύμαστη εἶναι ἡ βάπτισις ἐνὸς Αἰθίοπος, ποῦ ἦτο ὑπουργὸς τῆς βασιλείσσης τῆς Αἰθιοπίας.

Αὐτὸς εἶχε διδαχθῆ ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους τῆς Αἰγύπτου τὸν ἀληθινὸν Θεὸν καὶ εἶχεν ὑπάγει εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ διὰ νὰ προσκυνήσῃ. Τώρα καθισμένος ἐπάνω εἰς τὸ ἄρμα του ἐγύριζεν εἰς τὴν

πατρίδα του εὐχαριστημένος. Ἐδίαβαζε μάλιστα τὰς προφητείας τοῦ Ἡσαίου. Καὶ ἦτο ἔτοιμος νὰ πιστεύσῃ εἰς τὸν Χριστόν. Μόνον ποὺ κάποιος ἔπρεπε νὰ τὸν ὀδηγήσῃ. Καὶ εὐρέθη ὁ Φίλιππος.

Ἄγγελος Κυρίου εἶπεν εἰς τὸν Φίλιππον.

— Ἄφησε τὴν Σαμάρειαν καὶ πήγαινε εἰς τὸν δρόμον, ποὺ φέρεται ἀπὸ τὴν Ἱερουσαλὴμ εἰς τὴν πόλιν Γάζαν.

Ὁ Φίλιππος ὑπήκουσε. Καὶ νά! Εἰς τὸν δρόμον αὐτὸν τὸν ἐρημικὸν ἀκούει θόρυβον. Ἐνα ἄρμα πολυτελέστατον, βασιλικόν, τὸν πλησιάζει. Καὶ βλέπει μεγάλην ἀκολουθίαν. Ἄνθρώπους Αἰθίοπας στολισμένους μὲ κοσμήματα, καὶ στρατιώτας ὀπλισμένους μὲ ποικίλα ὅπλα. Εἰς τὸ ἄρμα κάθεται ὁ ὑπουργὸς καὶ διαβάζει. «Ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγὴν ἤχθη..., τὴν γενεὰν αὐτοῦ τίς διηγῆσεται ;» (Ἡσαίου ΝΓ', 7).

Τὸν πλησιάζει ὁ Φίλιππος καὶ τὸν ἐρωτᾷ :

— Καταλαβαίνεις, ἄρχοντά μου, αὐτὰ ποὺ διαβάζεις ;

Καὶ ὁ ὑπουργὸς τοῦ ἀπαντᾷ λυπημένος :

— Πῶς νὰ καταλάβω, ἀνθρωπέ μου, ἂν δὲν μοῦ τὰ ἐξηγήσῃ κάποιος ;

Καὶ παρεκάλεσε τὸν Φίλιππον νὰ ἀνεβῆ εἰς τὴν ἄμαξαν καὶ νὰ τοῦ τὰ ἐξηγήσῃ.

Τότε ὁ Φίλιππος εὐρέθη εὐκαιρίαν νὰ διδάξῃ εἰς αὐτὸν τὸν Χριστόν, ἐνῶ προχωροῦσεν ἡ βασιλικὴ ἄμαξα. Εἶχαν φθάσει εἰς τὸν ποταμὸν (χείμαρον) Σωρῆκ, ὅταν ὁ Φίλιππος ἔλεγεν εἰς τὸν Αἰθίοπα :

— Ὁ Χριστὸς ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον διὰ νὰ σώσῃ τοὺς ἀνθρώπους. Ὅποιος λοιπὸν πιστεύει εἰς αὐτὸν καὶ θέλει νὰ σωθῆ, πρέπει νὰ βαπτισθῆ εἰς τὸ ὄνομά του.

Καὶ ὁ ὑπουργὸς τοῦ ἀπαντᾷ :

— Νά νερό. Τί μὲ ἐμποδίζει νὰ βαπτισθῶ ;

— Ἐὰν πιστεύῃς μὲ ὅλην σου τὴν καρδιά, ἡμπορεῖς νὰ βαπτισθῆς, τοῦ λέγει ὁ Φίλιππος. Καὶ τὸν ἐβάπτισε, διότι εἶπεν, ὅτι πραγματικὰ πιστεύει.

Ἦστερα ἀπὸ αὐτὸ ὁ μὲν Φίλιππος ἔγινεν ἄφαντος, ὁ δὲ Αἰθίοψ ἐσυνέχισε τὸν δρόμον του. Εἰς τὴν πατρίδα του, τὴν Αἰθιοπίαν, τὴν σημερινὴν Ἀβυσσηνίαν, ὅπου ἦλθεν, ἔγινεν ἀπόστολος τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἴδρυσεν τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Αἰθιοπίας.

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος.

ΤΜΗΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Η ΕΞΑΠΛΩΣΙΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟΝ

Ι. Ο ΠΑΥΛΟΣ

8. Ὁ Σαῦλος διώκτης τῶν χριστιανῶν.

(Πράξ. Β', 1-3. καὶ ΚΒ', 3-6, 19-20 καὶ ΚΣΤ', 9-12).

Σαῦλος εἶναι τὸ πρῶτον ὄνομα ἑνὸς νέου Ἀποστόλου, πὺ προστίθεται τώρα εἰς τοὺς κήρυκας τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ. Αὐτὸς ἦτο Ἑβραῖος. Καὶ ὅταν ἔγινε χριστιανός, ὠνομάσθηκε **Παῦλος**.

Ἐγεννήθηκεν εἰς τὴν Ταρσὸν τῆς Κιλικίας. Τὸ Ἑβραϊκὸν τοῦ ὄνομα, πὺ τοῦ ἐδόθη κατὰ τὴν τελετὴν τῆς περιτομῆς, εἶναι **Σαούλ**. Ἐκεῖνος κατόπιν τοῦ ἔδωκεν Ἑλληνικὴν κατάληξιν. Τὸ ἔκανε Σάουλος - Σαῦλος.

Ὁ πατέρας του ἦτο πλούσιος Ἑβραῖος ἔμπορος τῆς Ταρσοῦ, καὶ ἀνῆκεν εἰς τὴν τάξιν τῶν Φαρισαίων. Εἶχε καὶ τὸν τίτλον τοῦ Ῥωμαίου πολίτου. Διὰ τοῦτο ἐφρόντισε νὰ μορφώσῃ τὸν Σαῦλον μὲ τὴν Ἑβραϊκὴν καὶ τὴν Ἑλληνικὴν παιδείαν καὶ μόρφωσιν. Ἀκόμη ἐφρόντισε νὰ τὸν μάθῃ καὶ μίαν τέχνην. Καὶ τὸν ἔκαμε **σκηνοποιόν**. Δηλαδὴ τὸν ἔμαθε νὰ ράβῃ μεγάλα χονδρὰ κομμάτια ὕφασμα καὶ νὰ κάνῃ σκηνάς διὰ τοὺς ταξειδιώτας καὶ τοὺς στρατιώτας.

Ἡ Ταρσὸς τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἦτο μεγάλη πόλις, πρωτεύουσα τῆς Κιλικίας, πόλις διεθνῆς καὶ ἐμπορικῆ, τελείως ἐξελληνισμένη, μὲ πολλοὺς Ἕλληνας φιλοσόφους καὶ ρήτορας καὶ σοφοὺς. Κοντὰ εἰς αὐτοὺς ἔμαθεν ὁ Σαῦλος ὅλην τὴν Ἑλληνικὴν φιλολογίαν καὶ φιλοσοφίαν.

Ὅταν ἐτελείωσε τὰς σχολὰς τῆς πατρίδος του, ἀπεστάλη εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ διὰ νὰ συμπληρώσῃ τὰς σπουδὰς του εἰς τὸν Νόμον. Καὶ ἔγινε μαθητὴς τοῦ Νομοδιδασκάλου Γαμαλιήλ. Ἐγινε ζηλωτὴς τοῦ Νόμου καὶ τῶν παραδόσεων τῶν Φαρισαίων.

Ἡ φοίτησις του αὐτῆ εἰς τὰς Ἰουδαϊκὰς σχολὰς τῆς Ἱερουσαλὴμ συμπίπτει μὲ τὸν λιθοβολισμὸν τοῦ Στεφάνου. Αὐτὸς ἦτο ὁ νεαρός Ἑβραῖος, ὁ ὁποῖος ἀνέλαβε τὴν φύλαξιν τῶν ἐνδυμάτων τῶν Ἑβραίων ἐκείνων, πὺ ἐλιθοβόλησαν τὸν Στέφανον.

Εἰς τὸν διωγμὸν ἐναντίον τῶν χριστιανῶν τῆς Ἱερουσαλήμ ἔλαβε μέρος καὶ ὁ Σαῦλος. Μαζὶ μὲ στρατιώτας ἔμπαιναν εἰς τὰ σπίτια τῶν χριστιανῶν. Ἐκεῖ ὄσους εὗρισκε, ἄνδρας ἢ γυναῖκας ἢ παιδιά, ὄλους τοὺς ἔσερνε εἰς τὴν φυλακὴν.

Ἔτσι ὁ Σαῦλος ἔγινε ὁ φόβος καὶ ὁ τρόμος τῶν χριστιανῶν. Διὰ τοῦτο ἀναγκάσθησαν πολλοὶ χριστιανοὶ νὰ φύγουν ἀπὸ τὴν Ἱερουσαλήμ. Μερικοὶ δὲ ἐπῆγαν πολὺ μακριά, εἰς τὴν Λαμασκὸν καὶ εἰς τὴν Ἀντιόχειαν, τὴν πρωτεύουσαν τῆς Συρίας, διὰ νὰ εὗρουν ἡσυχίαν καὶ ἀσφάλειαν. Καὶ ἐδῶ ἔκαμαν Ἐκκλησίαν χριστιανικὴν.

Ὅταν ἐπληροφορήθη τοῦτο ὁ Σαῦλος, παρουσιάζεται εἰς τὸ Συνέδριον τῶν Ἑβραίων καὶ ζητεῖ ἄδειαν νὰ πάη εἰς τὴν Λαμασκὸν. Εἶχεν ἀπόφασιν νὰ συλλάβῃ ὄλους τοὺς ἐκεῖ χριστιανούς, καὶ δεμένους νὰ τοὺς ὀδηγήσῃ εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, διὰ νὰ τοὺς δικάσουν ὡς παραβάτας τοῦ Νόμου τοῦ Μωϋσέως.

Μία ἀγωνία ἔπιασε τότε ὄλους τοὺς χριστιανούς. Ὁ φοβερὸς διώκτης τοῦ Χριστοῦ, ὁ Σαῦλος, θὰ ἐξαφανίσῃ τὴν πίστιν. Ἐχουν ὅμως ἐλπίδα. Ὁ Χριστὸς εἶπεν. «Ἐχετε θάρρος. Ἐγὼ ἐνίκησα τὸν κόσμον». (Ἰωάν. ΙΣΤ', 33).

9. Ὁ Σαῦλος γίνεται χριστιανός.

(Πράξ. Θ', 1-30. ΚΒ', 5-18. Γαλ. Α', 12-17. Ἐφεσ. Γ', 3 καὶ Φιλιπ. Γ', 12).

Ἐνα πρωὶ ὁ Σαῦλος ἐπὶ κεφαλῆς μιᾶς ὀμάδος ἀπὸ στρατιώτας καὶ φανατικῶν Ἰουδαίους ἐβιάδιζε πρὸς τὴν Λαμασκὸν. Ἦταν ἐφωδιασμένος μὲ γράμματα συστατικὰ ἀπὸ τοὺς Ἀρχιερεῖς τῶν Ἱεροσολύμων πρὸς τοὺς Ἰουδαίους τῆς Λαμασκοῦ. Τὰ γράμματα αὐτὰ ἔγραφον: «Ὁ Σαῦλος ἔρχεται εἰς τὴν Λαμασκὸν διὰ νὰ συλλάβῃ τοὺς ἐκεῖ χριστιανούς. Λοιπόν, σᾶς παρακαλοῦμεν νὰ τὸν βοηθήσετε εἰς τὸ ἔργον του».

Ἐχρειάζετο πορεία μιᾶς ἑβδομάδος περίπου τότε διὰ νὰ πάη κανεὶς περὶ ἀπὸ τὴν Ἱερουσαλήμ εἰς τὴν Λαμασκὸν. Διότι αὐτὴ ἀπέχει 250 χιλιόμετρα. Ὁ φανατισμὸς ὅμως κινεῖ τὸν Σαῦλον. Πλησιάζει τώρα εἰς τὴν μεγάλην πόλιν τῆς Συρίας. Εὗρίζεται εἰς τὴν γέφυραν τοῦ ποταμοῦ Χρυσορροά. Λίγο ἀκόμη καὶ θὰ εἶναι μέσα εἰς τὴν Λαμασκὸν.

Ἐδῶ ὅμως μία θεϊκὴ λάμψις τὸν σταματᾷ. Εἶναι μεσημέρι. Μία ἀστραπὴ τὸν κάνει νὰ χάσῃ τὸ φῶς του, καὶ μία φωνὴ τὸν τρομοκρατεῖ καὶ τὸν κάνει νὰ πέσῃ κάτω εἰς τὴν Γῆν:

— Σαούλ, Σαούλ, τί με διώκεις;

Τρομαγμένος ὁ Σαῦλος ἔρωτᾷ:

— Ποῖος εἶσαι, Κύριε;

Ἐγὼ εἶμαι ὁ Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος, λέγει ἡ φωνή, τὸν ὅποιον σὺ διώκεις. Σοῦ εἶναι βέβαια σκληρὸν νὰ λακτίζης τὰ μυτερὰ καρφιά.

Ὁ Σαῦλος διὰ μίαν στιγμὴν ἤλθεν εἰς τὸν ἑαυτὸν του. Ἐρριψε μιὰ ματιὰ εἰς τὸ ἔργον του. Τὸ εὗρηκεν ἀντίθετον μὲ τὸ ἔργον τοῦ Χριστοῦ. Μετενόησε δι' ὅσα ἔπραξε, καὶ εἶπεν εἰς τὸν Κύριον.

— Τί νὰ κάμω, Κύριε;

Καὶ ὁ Κύριος τοῦ ἀπήντησε.

— Σήκω, καὶ εἰσελθε εἰς τὴν πόλιν. Ἐκεῖ θὰ σοῦ εἶπουν οἱ χριστιανοί. τί πρέπει νὰ κάνης.

Οἱ ἄνδρες, ποὺ συνώδευαν τὸν Σαῦλον, ἔμειναν κατάπληκτοι. Εἶδαν ὅλα τὰ συμβάντα καὶ ἄκουσαν τὴν φωνήν, δὲν ἔνοιούσαν ὅμως τί ἔλεγε, διότι ὠμιλοῦσεν εἰς τὴν Ἑβραϊκὴν διάλεκτον. Οὔτε καὶ ἔβλεπαν αὐτόν, ποὺ ὠμιλοῦσε. Καταλυπημένοι λοιπὸν καὶ αὐτοὶ ἐπῆραν τὸν Σαῦλον ἀπὸ τὸ χέρι διὰ νὰ τὸν ὀδηγήσουν μέσα εἰς τὴν πόλιν. Διότι ὁ Σαῦλος δὲν ἔβλεπεν. Εἶχε τυφλωθῆ.

Εἰς τὴν Δαμασκὸν ἐφιλοξενήθηκεν ὁ Σαῦλος εἰς τὸ σπίτι ἐνὸς Ἑβραίου, ποὺ ἐλέγετο Ἰούδας. Τὸ σπίτι αὐτὸ ἔκειτο εἰς τὴν *Εὐθεϊαν* ὁδόν. Ἐκεῖ ἔμεινεν ὁ Σαῦλος τρεῖς ἡμέρας νηστικός. Τὸ ὄραμα ἐκεῖνο τὸν εἶχε κατασυνγινήσει. Δι' αὐτὸ δὲν ἠθέλε οὔτε νὰ φάγη οὔτε νὰ πῆ τίποτε. Ἐμενε συνεχῶς γονατιστὸς καὶ παρακαλοῦσε τὸν Θεὸν νὰ τὸν συγχωρήσῃ.

Τὴν τρίτην ἡμέραν ὁ Κύριος παρουσιάσθη εἰς ἓνα εὐσεβῆ χριστιανὸν τῆς Δαμασκοῦ, τὸν Ἀνανίαν καὶ τοῦ εἶπε:

— Πήγαινε εἰς τὴν Εὐθεϊαν ὁδόν, καὶ ζήτησε εἰς τὸ σπίτι τοῦ Ἰούδα ἓναν ἄνθρωπον, ποὺ ὀνομάζεται Σαῦλος.

Ἐκπληκτος ὁ Ἀνανίας λέγει τότε:

— Κύριε, αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος εἶναι διώκτης τῶν ἀδελφῶν. Καὶ ἐδῶ ἔχει ἔλθει δι' αὐτὸν τὸν σκοπόν.

Ἄλλὰ ὁ Κύριος τὸν καθησύχασε καὶ τοῦ εἶπε:

— Πήγαινε, Ἀνανία. Διότι αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος μοῦ εἶναι ἀγαπητός. Εἶναι τὸ «σκεῦος τῆς ἐκλογῆς μου». Τὸν προορίζω νὰ κηρύξῃ τὸ ὄνομά μου εἰς ὅλον τὸν κόσμον.

Ὁ Ἀνανίας ἔκαμεν ὅπως τοῦ εἶπεν ὁ Κύριος. Ἐπῆγε εἰς τὸ σπίτι τοῦ Ἰούδα, ἔβαλε τὰ χέρια του εἰς τὴν κεφαλὴν τοῦ Σαύλου καὶ τοῦ εἶπε:

— Ἐδελφέ μου Σαούλ, με ἔστειλεν ὁ Ἰησοῦς, πὸ σου ἔφανε-
 ρώθηκεν εἰς τὸν δρόμον, νὰ σὲ θεραπεύσω ἀπὸ τὴν τύφλωσιν, καὶ
 νὰ σου μεταδώσω τὸ Ἅγιον Πνεῦμα.

Καὶ ἀμέσως ἔπεσαν ἀπὸ τὰ μάτια τοῦ Σαύλου κἀτι σὰν λέπια
 καὶ ἦλθε τὸ φῶς του, καὶ ἐβαπτίσθη εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ. Ἀπὸ
 τότε εἶναι χριστιανὸς πλήρης Πνεύματος Ἁγίου. Εἶναι ὁ **Παῦλος**,
 ὁ Ἀπόστολος τῶν Ἐθνῶν.

✓ 10. Ὁ νέος Ἀπόστολος κηρύττει τὸν Χριστόν.

(Πράξ. Θ', 19 - 30. ΚΒ', 17 - 21. Γαλατ. Α', 13 - 21 καὶ Β' Κορινθ. ΙΑ', 32).

Ὀλίγον χρόνον ἔμεινε ὁ Σαῦλος εἰς τὴν Λαμασκόν, ὅσον νὰ
 συνέλθη ἀπὸ τὸ συγκλονιστικὸν ὄραμα. Κατόπιν ἐπῆγε εἰς τὴν ἐκεῖ
 κοντὰ εὐρισκομένην Αὐρανίτιδα Ἀραβίαν καὶ πολὺ γρήγορα ἐγύρι-
 σεν εἰς τὴν Λαμασκόν.

Οἱ χριστιανοὶ ἐχάρηκαν, ὅταν εἶδαν τὸν Σαῦλον. Οἱ Ἰουδαῖοι
 ὅμως ἐλυπήθησαν. Διότι αὐτοὶ ἐπερίμεναν τὸν Σαῦλον διώκτην τῶν
 χριστιανῶν. Καὶ ἔτσι τὸν ἐδέχθησαν εἰς τὴν συναγωγὴν των. Ἐκεῖ
 ὅμως ὁ Σαῦλος ἀρχίζει νὰ κηρύττῃ τὸν Χριστόν. Καὶ ἔλεγε καὶ
 ἀποδείκνυεν ἀπὸ τὰς Γραφάς, ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ,
 αὐτὸς εἶναι ὁ Χριστὸς, ὁ Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος.

Τώρα ἀρχίζουν οἱ Ἰουδαῖοι νὰ ἀπειλοῦν. Ἀποφασίζουν νὰ
 τὸν δολοφονήσουν. Πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν ἔπεισαν καὶ τὸν Ἀραβα
 διοικητὴν τῆς πόλεως, τὸν ἐθνάρχη τῆ βασιλείας τῆς βορειοδυ-
 τικῆς Ἀραβίας Ἀρέταν. Καὶ ἐτοποθέτησαν φρουροὺς εἰς τὰς πύ-
 λας τῆς πόλεως, διὰ νὰ μὴ τοὺς δραπετεύσῃ.

Ὁ Σαῦλος ὅμως ἐσώθηκεν. Ἔχει τὸν Θεὸν προστάτην. Καὶ
 ὅταν ὁ Θεὸς προστατεύῃ ἕνα ἄνθρωπον, ποῖος ἠμπορεῖ νὰ τοῦ
 κινήῃ κακόν; Τὰ ἐγκληματικὰ λοιπὸν σχέδια τῶν Ἰουδαίων τὰ
 ἔμαθαν οἱ χριστιανοὶ τῆς Λαμασκοῦ. Καὶ ἀμέσως τὴν νύκτα κατέ-
 βασαν τὸν Σαῦλον με ἕνα σχοινὶ ἀπὸ τὰ τεῖχη τῆς πόλεως, καὶ
 τὸν ἔστειλαν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ.

Εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ ἐγνωρίσθηκεν ὁ Σαῦλος με τοὺς ἄλλους
 Ἀποστόλους. Διὰ τὴν γνωριμίαν αὐτὴν ἐμεσολάβησεν ἕνας χρι-
 στιανὸς Ἰουδαῖος ἀπὸ τὴν Κύπρον, λεγόμενος Βαρνάβας. Αὐ-
 τὸς ἐπῆρε τὸν Σαῦλον καὶ τὸν ἐσύστησεν εἰς τὸν Πέτρον καὶ τὸν
 Ἰωάννην ὡς χριστιανὸν καὶ Ἀπόστολον τοῦ Χριστοῦ. Διότι εἰς
 τὴν Ἱερουσαλήμ ἐξακολουθοῦσαν οἱ ἀδελφοὶ νὰ θεωροῦν τὸν
 Σαῦλον ὡς διώκτην τῶν χριστιανῶν.

Ὁ Σαῦλος διηγῆθηκεν εἰς τοὺς ἀδελφοὺς τῆς Ἱερουσαλήμ πῶς ἔγινε χριστιανός. Καὶ μαζί μὲ τοὺς ἄλλους Ἀποστόλους ἐπήγαινε κάθε ἡμέραν εἰς τὸν Ναὸν καὶ ἐκήρυττε τὸν Χριστόν.

Νέα ὁμως συνωμοσία γίνεται εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ ἀπὸ τοὺς φανατικούς Ἰουδαίους ἐναντίον τοῦ Σαύλου. Ἀπὸ αὐτὴν τὸν ἔσωσε καὶ πάλιν ὁ Χριστός. Τοῦ παρουσιάσθηκε τὴν ὥραν τῆς προσευχῆς καὶ τοῦ εἶπε :

— Πρέπει νὰ φύγῃς ἀπὸ ἐδῶ γρήγορα, διὰ νὰ σωθῆς. Διότι θέλω νὰ σὲ στείλω εἰς τὰ μακρινὰ ἔθνη.

Καὶ μὲ τὴν βοήθειαν τῶν χριστιανῶν ἔφυγεν καὶ ἐπῆγεν ὁ Σαῦλος εἰς τὴν Καισάρειαν τῆς Παλαιστίνης καὶ ἀπὸ ἐκεῖ εἰς τὴν πατριδα του τὴν Ταρσόν.

Ὁ Σαῦλος ὁμως προωρίζετο νὰ διδάξῃ τὸν Χριστόν εἰς τὰ ἔθνη, δηλ. εἰς τοὺς εἰδωλολάτραις. Καὶ πρὸς τοῦτο πολὺ συνέβαλεν ὁ Ἀπόστολος Βαρνάβας.

Ὁ Βαρνάβας εἶχεν ἀποσταλῆ τότε ἀπὸ τοὺς χριστιανοὺς τῆς Ἱερουσαλήμ εἰς τὴν Ἀντιόχειαν, πού ἦτο μεγάλη πόλις τῆς Συρίας μὲ πολλὰς χιλιάδας κατοίκους Ἕλληνας καὶ Ἰουδαίους καὶ Σύρους.

Εἰς τὴν Ἀντιόχειαν εἶχεν ἰδρυθῆ Ἐκκλησία χριστιανικὴ ἀπὸ χριστιανοὺς τῆς Ἱερουσαλήμ κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ λιθοβολισμοῦ τοῦ Στεφάνου. Οἱ χριστιανοὶ λοιπὸν αὐτοὶ διὰ πρώτην φορὰν ἄρχισαν νὰ διαδίδουν τὸν **Χριστιανισμόν** καὶ εἰς τοὺς Ἕλληνας τῆς Ἀντιοχείας. Καὶ ἔτσι εἰς τὴν πόλιν αὐτὴν ἔγινε Ἐκκλησία χριστιανικὴ ἀπὸ Ἕλληνας, δηλ. εἰδωλολάτραις, πού τώρα εἶχαν πιστεύσει εἰς τὸν Χριστόν. Ἐκεῖ μάλιστα διὰ πρώτην φορὰν ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας ὀνομάσθησαν οἱ ἀδελφοί, οἱ μαθηταὶ τοῦ Χριστοῦ, **χριστιανοί**.

Ὅταν ἔμαθαν ὅλα αὐτὰ οἱ Ἀπόστολοι, ἔστειλαν τὸν Βαρνάβαν εἰς τὴν Ἀντιόχειαν, ἐπειδὴ αὐτὸς ἦτο Κύπριος καὶ ἐγνώριζε τὰ Ἑλληνικά καὶ τοὺς Ἕλληνας. Ὁ Βαρνάβας δέ, ὅταν ἦταν ἐδῶ, εὗρηκε πολλὴν ἐργασίαν. Καὶ ἀμέσως ἐσκέφθηκε τὸν Σαῦλον. Ἐπῆγε λοιπὸν εἰς τὴν Ταρσόν καὶ τὸν ἐπῆρε καὶ τὸν ἔφερεν εἰς τὴν Ἀντιόχειαν.

Ἔτσι ὁ Σαῦλος ἔρχεται εἰς τὴν Ἀντιόχειαν τῆς Συρίας καὶ ἀπὸ ἐκεῖ ἀρχίζει τὸ κήρυγμα εἰς τὰ ἔθνη, ὅπως τοῦ εἶπεν ὁ Χριστός. Ἀπὸ τότε ὁμως ὀνομάζεται πλέον **Παῦλος**, ὅπως θὰ μάθωμεν.

11. Ἡ πρώτη ἀποστολικὴ περιοδεία τοῦ Παύλου.

(Πράξ. ΙΓ', 1-52 καὶ ΙΔ' 1-28).

Ἡ πρώτη ἀποστολικὴ περιοδεία τοῦ Παύλου ἀρχίζει ἀπὸ τὴν

Ἐκκλησίαν τὸ ἔτος 45. Μαζὶ μὲ τὸν Βαρνάβαν καὶ τὸν Εὐαγγελιστὴν Μάρκον κατὰ τὰς ὁδηγίας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ξεκινοῦν. Κατεβαίνουν εἰς τὴν παραλίαν καὶ μὲ πλοῖον περνοῦν εἰς τὴν ἀπέναντι νῆσον Κύπρον, τὴν πατρίδα τοῦ Βαρνάβα. Εἰς τὴν Σαλαμίνα τῆς Κύπρου ἰδρύνουν Ἐκκλησίαν. Καὶ ἀπὸ ἐκεῖ φθάνουν εἰς τὴν πρωτεύουσαν, τὴν Πάφον.

Εἰς τὴν Πάφον ἕμμενον ὁ Ῥωμαῖος διοικητὴς τῆς νήσου, ὁ Σέργιος Παῦλος. Αὐτὸς ἦτο ἄνθρωπος εὐσεβής. Διὰ τοῦτο εὐκολὰ ἐπίστευσεν, ἐβαπτίσθη, καὶ ἔγινε χριστιανός. Ἀπὸ τὴν στιγμήν δὲ αὐτὴν ὁ Σαῦλος παίρνει τὸ ὄνομα τοῦ Ῥωμαίου καὶ ὀνομάζεται μὲ ὄνομα Ῥωμαῖκὸν καὶ αὐτός, **Παῦλος**. Διότι πράγματι ἦτο, ὅπως καὶ ὁ πατέρας του, Ῥωμαῖος πολίτης· τίτλος πολὺ τιμητικὸς διὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην.

Ἀπὸ τὴν Πάφον ἐπέρασαν μὲ πλοῖον εἰς τὴν ἀπέναντι παραλίαν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Ἀπὸ ἐκεῖ ἐτράβηξαν εἰς τὸ ἐσωτερικόν. Ἐπέρασαν διαφόρους πόλεις, ὅπου ἐκήρυξαν τὸν Χριστὸν καὶ ἴδρυσαν χριστιανικὰς Ἐκκλησίας.

Πρῶτα ἐκήρυτταν τὸν Χριστὸν εἰς τοὺς Ἰουδαίους μέσα εἰς τὰς συναγωγὰς των. Ἐπειτα ἐπῆγαιναν καὶ εἰς τοὺς Ἕλληνας, τοὺς εἰδωλολάτραις. Καὶ πολλοὶ ἀπὸ αὐτοὺς ἐπίστευαν προθυμότερα ἀπὸ τοὺς Ἑβραίους.

Ἐφθασαν καὶ εἰς τὰ Λύστρα. Ἐδῶ ὁ Παῦλος ἔκαμε ἓνα θαῦμα. Ἐθεράπευσεν ἓνα ἄνθρωπον «χωλὸν ἐκ γενετῆς», δηλ. γεννημένον κουτσόν. Οἱ κάτοικοι τῶν Λύστρων, ὅταν εἶδαν τὸ θαῦμα αὐτό, ἐπέρασαν τοὺς Ἀποστόλους ὡς θεοὺς τοῦ Ὀλύμπου. Τὸν Βαρνάβαν ὡς τὸν Δία καὶ τὸν Παῦλον ὡς τὸν Ἑρμῆν.

— Οἱ θεοί, ἔλεγαν, ὁμοιωθέντες μὲ ἄνθρώπους, ἦλθαν εἰς τὴν πόλιν μας.

Καὶ ὁ ἱερεὺς τῆς πόλεως ἔτρεξε καὶ ἐτοίμασε θυσίαν. Μόλις καὶ μετὰ βίας κατῴρθωσεν ὁ Παῦλος νὰ τὸν ἀποτρέψῃ ἀπὸ τοῦ ἔργου του αὐτό.

Εἰς ὅλας τὰς πόλεις οἱ Ἀπόστολοι εὗρισκαν μεγάλην ἀντίστασιν ἀπὸ τοὺς φανατικοὺς Ἰουδαίους. Διότι εἰς ὅλα τὰ μέρη οἱ Ἰουδαῖοι ἔφερναν ἐμπόδια εἰς τὸ κήρυγμα. Ἔτσι καὶ ἐδῶ εἰς τὰ Λύστρα. Ἦλθαν Ἰουδαῖοι καὶ ἐσυκοφάντησαν τοὺς Ἀποστόλους. Καὶ ἐσῆκωσαν στάσιν ἐναντίον τοῦ Παύλου.

Ἰουδαῖοι καὶ εἰδωλολάτραι τότε ἐπίασαν τὸν Παῦλον καὶ ἄρχισαν νὰ τὸν λιθοβολοῦν. Καὶ μόνον, ὅταν ἔπεσεν ὁ Παῦλος λιπόθυμος, τὸν ἄφησαν καὶ ἔφυγαν. Διότι τὸν ἐνόμισαν νεκρόν. Μὰ ὁ

Θεὸς δὲν τὸν ἄφησε ἀβοήθητον. Καὶ ἔτσι ὁ Παῦλος γρήγορα συνῆλθε καὶ ἐσώθηκε.

Ἐφυγαν τότε ἀπὸ τὰ Λύστρα οἱ Ἀπόστολοι, ἀφοῦ ἄφησαν ἐκεῖ τὸν **Τιμόθεον**. Αὐτὸς ἦτο νεαρὸς καὶ εὐσεβὴς κάτοικος τῶν Λύστρων. Ὁ πατέρας του ἦτο Ἕλλην-εἰδωλολάτρης, ἡ μητέρα του Ἑβραία. Αὐτὸς δὲ ἔγινε χριστιανός. Ὑστερα ὁ Παῦλος τὸν ἔκαμε συνεργόν του.

Ἀπὸ τὰ Λύστρα ἐπῆγαν εἰς τὴν Δέρβην καὶ ἀπὸ ἐκεῖ ἐγύρισαν πίσω. Ἐπέρασαν ὅλας τὰς πόλεις, ὅπου εἶχαν ἰδρῦσει χριστιανικὰς Ἐκκλησίας, τοὺς ἐχειροτόνησαν ἱερεῖς καὶ διακόνους καὶ ἐπισκόπους καὶ ἔφθασαν εἰς τὴν παραλίαν. Ἀπὸ ἐκεῖ δὲ μὲ πλοῖον ἐπέρασαν εἰς τὴν Σελεύκειαν καὶ ἀπὸ ἐκεῖ πεζοὶ ἔφθασαν εἰς τὴν Ἀντιόχειαν, τὸ ἔτος 48, ἀπὸ ὅπου εἶχαν ξεκινήσει. Ἐτσι ἐτελείωσεν ἡ πρώτη περιοδεία τῶν Ἀποστόλων αὐτῶν.

12. Ἡ πρώτη Σύνοδος τῶν Ἀποστόλων.

(Πράξ. ΙΕ', 1-35).

Τὴν ἐποχὴν αὐτὴν εἰς τὰς Ἐκκλησίας τῶν Ἱεροσολύμων, τῆς Ἀντιοχείας καὶ λοιπῶν πόλεων παρουσιάσθηκε ἓνα πολὺ σοβαρὸν ζήτημα. Καὶ ἐχρειάσθηκε νὰ μαζευθοῦν ὅλοι οἱ Ἀπόστολοι εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ διὰ νὰ τὸ λύσουν. Τοῦτο λέγεται Σύνοδος τῶν Ἀποστόλων. Τὸ ζήτημα δέ, διὰ τὸ ὁποῖον ἐμαζεύθησαν τότε οἱ Ἀπόστολοι εἰς Σύνοδον, εἶναι τὸ ἑξῆς :

Μὲ τὸ κήρυγμα τοῦ Ἀποστόλου Παύλου εἰς τὰ *ἔθνη* εἶχαν γίνεαι χριστιανοὶ πολλοὶ ἐθνικοί, δηλαδὴ εἰδωλολάτρεις. Οἱ ἐξ Ἑβραίων ὅμως χριστιανοί, ὅπως ἦσαν ἐκεῖνοι τῆς Ἱερουσαλὴμ, καὶ μάλιστα ἐκεῖνοι ποὺ ἀνῆκαν εἰς τὴν τάξιν τῶν Φαρισαίων, δὲν ἤθελαν νὰ παραδεχθοῦν ὡς ἴσους μὲ αὐτοὺς τοὺς ἐξ ἐθνικῶν χριστιανούς.

Οἱ ἐξ Ἑβραίων δηλαδὴ χριστιανοὶ εἶχαν τὴν γνώμην ὅτι ἦσαν ἀνώτεροι ἀπὸ τοὺς ἐξ ἐθνικῶν χριστιανούς, ἐπειδὴ αὐτοὶ προηγουμένως ἦσαν ὁπαδοὶ τοῦ Μωϋσέως.

Ἐλεγαν ἀκόμη ὅτι διὰ νὰ εἶναι ἓνας ἄνθρωπος καλὸς χριστιανός, πρέπει νὰ ἐκτελῆ καὶ τὰς θρησκευτικὰς πράξεις, ποὺ ὀρίζει ὁ νόμος τοῦ Μωϋσέως. Ἀλλέως δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ σωθῆ.

Μερικοὶ μάλιστα ἀπὸ τοὺς ἐξ Ἑβραίων χριστιανούς ἐθεωροῦσαν τοὺς ἐξ ἐθνῶν χριστιανούς *ἀκαθάρτους*. Διὰ τοῦτο δὲν ἐκάθητο εἰς τὸ ἴδιο τραπέζι μὲ αὐτούς. Καὶ ἂν ποτὲ ἔδιναν τὸ χέρι εἰς τοιοῦτον χριστιανόν, ἔτρεχαν ἀμέσως νὰ πλυθοῦν, διὰ νὰ καθαρισθοῦν.

Ἔτσι ἄρχισε μέσα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν νὰ δημιουργεῖται μία κατάσταση, πὺ ἐχώριζε τοὺς πιστοὺς εἰς δύο κατηγορίας. Τέλειοι χριστιανοὶ ἦσαν, ἔλεγαν, οἱ ἐξ Ἑβραίων. Αὐτοὶ ἀποτελοῦσαν τὴν πρώτην κατηγορίαν. Οἱ ἄλλοι, οἱ ἐξ ἐθνῶν, εἶναι τῆς δευτέρας κατηγορίας. Αὐτοί, διὰ νὰ γίνονιν πιστοὶ πρώτης κατηγορίας, ἔπρεπε νὰ ὑποβληθοῦν πρώτα εἰς τὰς διατάξεις τοῦ νόμου τοῦ Μωϋσέως.

Αὐτὰ ὅμως ὅλα δὲν ἦσαν καθόλου σύμφωνα μετὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν Ἀποστόλων. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος μάλιστα ἔχει γράψει εἰς τὰς Ἐπιστολάς του πολλὰ διὰ τὸ ζήτημα αὐτό. Καὶ ἐκεῖ μᾶς διδάσκει ὅτι οἱ πιστοὶ εἰς Χριστὸν σώζονται μετὰ τὴν Θεῖαν Χάριν, καὶ ὄχι μετὰ τὰ ἔργα τοῦ νόμου τοῦ Μωϋσέως.

Αὐτὴν τὴν διδασκαλίαν εἶχεν ἀναπτύξει ὁ Ἀπ. Παῦλος εἰς τὴν Ἀντιόχειαν, ὅπου ἦσαν πάρα πολλοὶ ἐξ ἐθνῶν χριστιανοί. Καὶ αὐτοὶ ἐζήτησαν ἀπὸ τοὺς ἄλλους Ἀποστόλους νὰ δώσουν μίαν λύσιν εἰς τὸ σοβαρὸν τοῦτο ζήτημα.

Ἀνέβηκε λοιπὸν ὁ Παῦλος εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ καὶ ἐκεῖ ὅλοι μαζί συνεζήτησαν καὶ μετὰ τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἔδωσαν τὴν ὀρθὴν ἀπάντησιν.

Ὅλοι ἔμειναν σύμφωνα ὅτι ὁ Χριστὸς ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον διὰ τὴν σωτηρίαν ὅλων τῶν ἀνθρώπων, Ἰουδαίων καὶ ἐθνικῶν, καὶ ὅτι δὲν εἶναι ὀρθὸν οἱ ἐξ ἐθνικῶν χριστιανοὶ νὰ ὑποβάλλονται εἰς τὰς διατάξεις τοῦ νόμου τοῦ Μωϋσέως.

Τὴν ἀπόφασίν τους αὐτὴν ἔγραψαν καὶ ἔστειλαν πρὸς τοὺς χριστιανοὺς τῆς Ἀντιοχείας τότε οἱ Ἀπόστολοι μετὰ τὸν Ἀπ. Παῦλον. Ἔτσι ἔληξε τὸ ζήτημα αὐτό. Ἡ Σύνοδος αὐτὴ ἔγινε γύρω ἀπὸ τὸ ἔτος 49 μ. Χ.

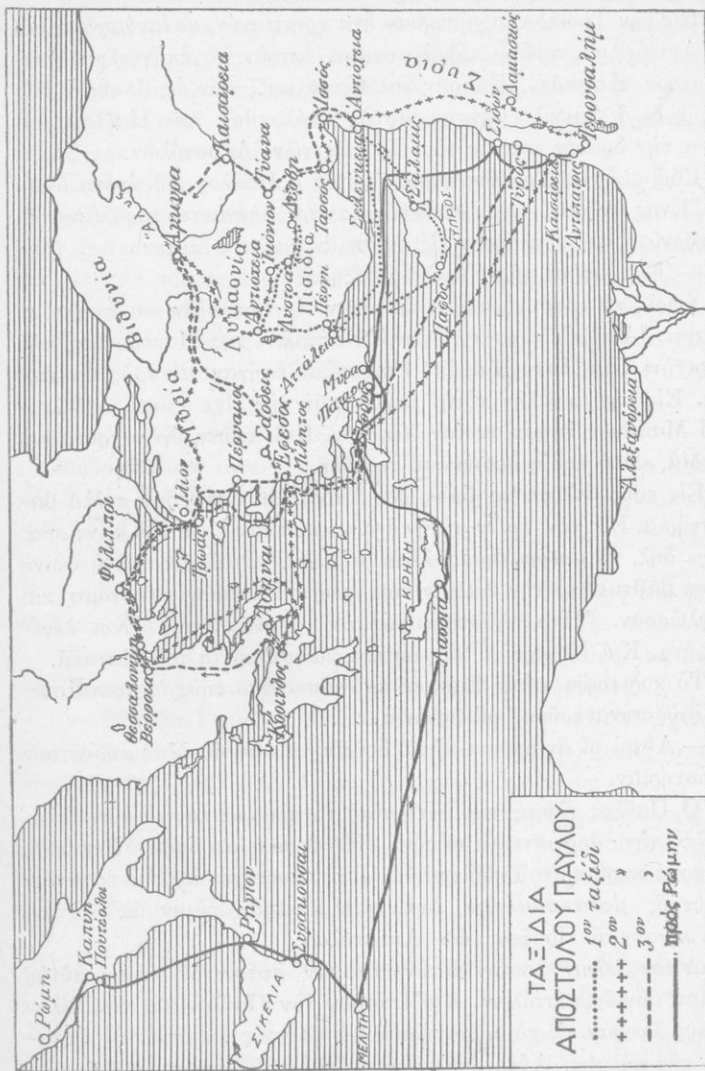
✓ 13. Ἡ δευτέρα ἀποστολικὴ περιοδεία τοῦ Παύλου.

Ὁ Παῦλος εἰς Φιλίππους.

(Πράξ. ΙΕ', 35 καὶ ΙΣΤ', 1 - 40).

Ἡ δευτέρα ἀποστολικὴ περιοδεία τοῦ Παύλου ἀρχίζει ἀπὸ τὴν Ἀντιόχειαν τὸ ἔτος 50. Τώρα ὁ Παῦλος ἔχει μαζί του τὸν **Σίλαν**, πὺ εἶναι χριστιανὸς ἀπὸ τὰ Ἱεροσόλυμα, Ρωμαῖος πολίτης καὶ αὐτός. Ἐπέρασαν περὶ τὴν Συρίαν καὶ τὴν Κιλικίαν καὶ ἔφθασαν εἰς τὴν Δέρβην καὶ τὰ Λύστρα. Ὁ Βαρνάβας καὶ ὁ Μάρκος ἐτρέβησαν διὰ τὴν Κύπρον.

Ἀπὸ τὰ Λύστρα ἐπῆραν μαζί των τὸν **Τιμόθεον** ὡς συνεργόν, ἐπέρασαν τὴν Φρυγίαν καὶ τὴν Γαλατίαν καὶ ἔφθασαν εἰς τὴν

Ταξίδια τοῦ Παύλου

Τρωάδα. Παντοῦ, ἀπὸ ὅπου ἐπερνοῦσαν, ἐκήρυτταν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, καὶ ἕδραν Ἐκκλησίας χριστιανικᾶς.

Εἰς τὴν Τρωάδα συνήντησαν ἓνα χριστιανόν, καταγόμενον ἀπὸ τὴν Ἀντιόχειαν, πρῶην εἰδωλοτάτην, ἰατρὸν τὸ ἐπάγγελμα, ὀνομαζόμενον **Λουκᾶν**. Ἐπῆραν καὶ αὐτὸν μαζί των ὡς βοηθόν. Εἰς τὸ ἐξῆς δὲ ὁ Λουκᾶς γίνεται πιστὸς ἀκόλουθος τοῦ Παύλου, καὶ γράφει τὴν δρᾶσιν του εἰς τὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων.

Ἐδῶ εἰς τὴν Τρωάδα εὐρισκόμενος ὁ Παῦλος εἶδεν ἓνα ὄνειρον. Ἐνας ἄνδρας, πὺ ἐστέκετο εἰς τὴν ἀπέναντι παραλίαν τῆς Μακεδονίας, τὸν ἐκαλοῦσεν εἰς βοήθειαν καὶ τοῦ ἔλεγεν :

—Ἐλα καὶ σὲ μᾶς νὰ μᾶς διδάξης.

Χωρὶς νὰ χάσουν καιρὸν, ἐμπῆκαν εἰς τὸ πλοῖον καὶ ἐπέρασαν ἀπέναντι. Ἀπεβιβάσθησαν εἰς τὴν Νεάπολιν τῆς Μακεδονίας, τὴν σημερινὴν **Καβάλαν**. Καὶ ἀπὸ ἐκεῖ πεζοὶ ἐπῆγαν εἰς τοὺς **Φιλίππους**. Εἰς τὴν μεγάλην αὐτὴν πόλιν, πὺ τὴν εἶχε κτίσει ὁ Φίλιππος ὁ Μακεδών, ἐκήρυξαν τὸν Χριστόν. Καὶ πρώτη ἔγινε χριστιανὴ ἡ Λυδία, αὐτὴ καὶ ἡ οἰκογένειά της ὅλη.

Εἰς τοὺς Φιλίππους ὅμως οἱ Ἀπόστολοι ὑπέφεραν πολλὰ βασανιστήρια. Εἰς τὴν πόλιν αὐτὴν ἓνα κοριτσάκι ἔκανε τὴν μάντισσα. Ἐλεγε δηλ. τὴ **μοῦρα**, ὅπως λέμε σήμερα. Ὁμιλοῦσε καὶ ἡ φωνὴ ἔβγαινε βαθειὰ ἀπὸ τὴν κοιλίαν του, χωρὶς νὰ παῖξη τὸ στόμα καὶ τὴν γλῶσσαν. Ἦτο ἐγγαστριμυθος καὶ στερονομάντις. Ἐτσι λέγεται τοῦτο. Καὶ ἐθεωρεῖτο ἀρρώστεια καὶ συνεργία τοῦ Σατανᾶ.

Τὸ κοριτσάκι αὐτὸ ἔτρεχεν ἀπὸ πίσω ἀπὸ τοὺς Ἀποστόλους, ὅταν τοὺς συναντοῦσε, καὶ ἐφώναζε :

— Αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι εἶναι δοῦλοι τοῦ Θεοῦ. Μᾶς κηρύττουν τὴν σωτηρίαν.

Ὁ Παῦλος ἐλυπήθηκε τότε αὐτὸ τὸ πλάσμα καὶ τὸ ἐθεράπευσεν ἀπὸ τὴν ἀρρώστειαν αὐτὴν. Ἡ θεραπεία ὅμως ἐξημίωσε πολὺ τοὺς κυρίους τοῦ κοριτσιοῦ. Διότι «παρεῖχε πολλὴν ἐργασίαν εἰς αὐτοὺς **μαντευομένη**», δηλ. πολλὰ κέρδη εἶχαν ἀπ' αὐτὴν. Ἐτσι λέγουν αἱ Πράξεις τῶν Ἀποστόλων.

Διὰ τὸν λόγον λοιπὸν αὐτὸν ἔκαμαν στάσιν οἱ κύριοι αὐτῆς ἐναντίον τῶν Ἀποστόλων. Καὶ ἔπιασαν τὸν Παῦλον καὶ τὸν Σίλαν καὶ τοὺς ἔφεραν εἰς τὸ δικαστήριον διὰ νὰ τοὺς δικάσουν οἱ **στρατηγοὶ** τῆς πόλεως. Αὐτοὶ δὲ πάλιν, χωρὶς νὰ ἔξετάσουν, διέταξαν τοὺς **ραβδούχους** νὰ τοὺς δείρουν σκληρά. Κατόπιν δὲ τοὺς ἔβαλαν εἰς τὴν φυλακὴν. Καὶ διέταξαν τὸν **δεσμοφύλακα** νὰ βάλῃ διπλοὺς σκοποὺς «ὑπ' εὐθύνην του».

Ὁ δεσμοφύλακας ἐφυλάκισε τοὺς Ἀποστόλους δεμένους χέρια καὶ πόδια, καὶ ἤσυχος ἐπῆγε εἰς τὸ δωμάτιόν του νὰ κοιμηθῆ. Οἱ Ἀπόστολοι ὅμως δὲν ἐκοιμήθηκαν. Μέσα εἰς τὴν φυλακὴν ἐμάζευσαν γύρω τοὺς ἄλλους φυλακισμένους, καὶ ἄρχισαν τὸ κήρυγμα. Καὶ ὕστερα ὅλοι μαζί ἐσήκωσαν τὰ χέρια των εἰς τὸν Οὐρανὸν πρὸς προσευχὴν. Ἦτο μεσονύκτιον.

Ἐξαφνα ἐγινε σεισμός. Οἱ πόρτες τῆς φυλακῆς ἀνοίξαν καὶ τὰ σίδερα τῶν φυλακισμένων ἔπεσαν ἀπὸ τὰ χέρια των. Ἀπὸ τὸν σεισμόν ξυπνάει καὶ ὁ δεσμοφύλακας. Τρέχει εἰς τὴν φυλακὴν καὶ βλέπει ὅλες τὶς πόρτες ἀνοικτές. Καὶ ἐτρόμαξε, διότι ἐνόμισεν, ὅτι οἱ φυλακισμένοι ἐδραπέτευσαν. Αὐτὸ θὰ ἦταν ἡ καταδίκη του. Τὸν ἐπερίμενεν ὁ θάνατος. Ἐπάνω λοιπὸν εἰς τὴν ταραχὴν καὶ εἰς τὴν ζάλην του ἠθέλησε νὰ αὐτοκτονήσῃ. Τὸν βλέπει ὅμως ὁ Παῦλος, καὶ τοῦ φωνάζει :

— Μή. Εἴμεθα ὅλοι ἐδῶ. Κανείς δὲν ἔφυγεν.

Φόβος ἔπιασε τότε τὸν δεσμοφύλακα. Ἐκατάλαβεν ὅτι ὅλα ἐγιναν διὰ τοὺς Ἀποστόλους. Διὰ τοῦτο πέφτει εἰς τὰ πόδια των καὶ τοὺς λέγει :

— Τί νὰ κάμω, κύριοί μου, διὰ νὰ σωθῶ ;

— Νὰ πιστεύσῃς εἰς τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, τοῦ λέγει ὁ Παῦλος. Καὶ ἐκεῖνος ἐπίστευσεν μαζί μὲ ὅλην του τὴν οἰκογένειαν.

Τὸ πρῶτ' οἱ στρατηγοὶ διέταξαν τὸν δεσμοφύλακα νὰ ἀφήσῃ ἐλευθέρους τοὺς Ἀποστόλους. Ὁ δὲ Παῦλος ἀπήντησεν :

— Εἴμεθα Ῥωμαῖοι πολῖται καὶ δὲν ἔκαναν καλὰ οἱ στρατηγοὶ νὰ μᾶς δεῖρον καὶ νὰ μᾶς βάλουν εἰς τὴν φυλακὴν, χωρὶς νὰ ἀκούσουν τὴν ἀπολογία μας. Τώρα ζητοῦμεν ἱκανοποίησιν.

Ἔτσι οἱ στρατηγοὶ ταπεινωμένοι καὶ φοβισμένοι ἦλθαν εἰς τὴν φυλακὴν, ἐπῆραν συγγνώμην ἀπὸ τοὺς Ἀποστόλους καὶ τοὺς παρέκάλεσαν νὰ φύγουν ἀπὸ τοὺς Φιλίππους. Τοὺς συνώδευσαν δὲ μὲ πολὺν σεβασμὸν ἔξω ἀπὸ τὴν πόλιν.

14. Ὁ Παῦλος εἰς τὴν Θεσσαλονίκην καὶ Βέροϊαν.

(Πράξ. ΙΖ', 1 - 15).

Εἰς τὴν Θεσσαλονίκην ἔφθασεν ὁ Παῦλος μὲ τοὺς συνεργούς του περὶ τὸ ἔτος 50-51. Ἐδῶ ὑπῆρχον ἀρκετοὶ Ἑβραῖοι καθὼς καὶ Ῥωμαῖοι. Οἱ περισσότεροι ὅμως ἦσαν Ἕλληνες, ἀπόγονοι τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου. Οἱ Ἀπόστολοι ἐφιλοξενήθησαν εἰς τὸ σπίτι κάποιου χριστιανοῦ, ποῦ ἐλέγετο Ἰάσων.

Ἐπὶ τρία Σάββατα συνεχῶς ἐπῆγανεν ὁ Παῦλος καὶ ἐδίδα-

σκεν³ εἰς τὴν Συναγωγὴν. Ἐκήρυττε καὶ ἀπὸ τὰς Γραφὰς ἀπεδείκνυεν, ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἶναι ὁ Χριστός, ὅτι ἦτο γραμμένον νὰ πάθῃ καὶ νὰ ἀναστηθῇ ἐκ νεκρῶν.

Ἀρχετοὶ Ἰουδαῖοι ἐπίστευσαν τότε εἰς τὸν Χριστὸν καὶ ἐβαπτίσθησαν. Ἐπίστευσαν δὲ καὶ πολλοὶ εὐσεβεῖς Ἕλληνες καὶ πολλοὶ Ἕλληνίδες τῆς ἀριστοκρατίας. Ὅλοι αὐτοὶ ἀπετέλεσαν τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Θεσσαλονίκης.

Δὲν ἄργησαν ὅμως καὶ ἐδῶ νὰ δείξουν οἱ Ἑβραῖοι τὸ μῖσος τῶν² ἐναντίον τοῦ Παύλου. Καὶ ἐξεσήκωσαν τὸν λαὸν τῆς ἀγορᾶς

Τὸ βῆμα τῆς Βεροίας, ἀπ' ὅπου ἐκήρυξεν ὁ Παῦλος τὸν Χριστὸν.

ἐναντίον του. Ὅλοι αὐτοὶ ἐπῆγαν εἰς τοὺς διοικητὰς τῆς πόλεως, τοὺς **πολιτάρχας**, καὶ μὲ ὀχλοβοὴν ἐφώναζαν :

— Αὐτοί, ποὺ ἀναστάτωσαν τὴν Οἰκουμένην ὅλην, εὐρίσκονται εἰς τὴν πόλιν μας. Αὐτοὶ εἶναι ἐπαναστάται, διότι παραδέχονται τὸν Ἰησοῦν ὡς βασιλέα καὶ ὄχι τὸν Καίσαρα.

Ὁ κίνδυνος ἦτο πολὺν μεγάλος τώρα. Διὰ τοῦτο οἱ χριστιανοὶ τῆς Θεσσαλονίκης ἔστειλαν τοὺς Ἀποστόλους εἰς τὴν Βέροϊαν. Εἰς τὴν Θεσσαλονικίην ἔμεινεν ὁ Λουκᾶς.

Οἱ κάτοικοι τῆς Βεροίας, λέγουσι αἱ Πράξεις τῶν Ἀποστόλων, ἦσαν εὐγενέστεροι τῶν Θεσσαλονικέων. Διὰ τοῦτο ἔκαμαν καλὴν ὑποδοχὴν εἰς τοὺς Ἀποστόλους καὶ ἐδέχθησαν τὸ κήρυγμά των μὲ προθυμίαν καὶ εὐχαρίστησιν. Καὶ πολλοὶ ἐπίστευσαν καὶ μάλιστα τῆς ἀριστοκρατίας, καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες. Εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ βου Δημ. Σχολείου τῆς σημερινῆς Βεροίας σώζεται ἀκόμη-κατὰ

τὴν παράδοσιν - τὸ βῆμα, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ὠμίλησεν ὁ Παῦλος.

Ἔλα αὐτὰ τὰ ἔμαθαν μὲ φθόνον οἱ Ἰουδαῖοι τῆς Θεσσαλονίκης. Καὶ ἔρχονται εἰς τὴν Βέροϊαν διὰ νὰ ξεσηκώσουν τὸν λαὸν ἐναντίον τοῦ Παύλου. Διὰ τοῦτο ὁ Παῦλος, ἀφοῦ ἄφησεν εἰς τὴν Βέροϊαν τοὺς συνεργούς του Σίλαν καὶ Τιμόθεον, μόνος του μὲ τὴν συντροφίαν ὀλίγων Βεροϊέων, κατέβηκεν εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἀπὸ ἐκεῖ μὲ πλοῖον ἔφυγεν διὰ τὰς Ἀθήνας. Οἱ Βεροιεῖς χριστιανοὶ τὸν συνώδευσαν ἕως τὰς Ἀθήνας καὶ κατόπιν ἐγύρισαν εἰς τὴν Βέροϊαν μὲ τὴν παραγγελίαν πρὸς τὸν Σίλαν καὶ τὸν Τιμόθεον, «ἵνα ὡς τάχιστα ἔλθωσι πρὸς αὐτόν».

✓ 15. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος εἰς τὰς Ἀθήνας.

(Πράξ. ΙΖ', 15 - 34).

Ἀπὸ τὸ ἔτος 146 π. Χ., πού ἡ Ἑλλάς ἔπεσε δούλη εἰς τοὺς Ρωμαίους καὶ ἔγινε Ρωμαϊκὴ Ἐπαρχία, ἡ πόλις τῶν Ἀθηναίων ἔχασε τὴν δόξαν τῆς καὶ τὴν δύναμίν τῆς. Διότι πρωτεύουσα τῆς Ἑλλάδος ἔγινεν ἡ Κόρινθος. Μόνον εἰς τὰ γράμματα διατηροῦσαν ἀκόμη κάποιαν φήμην αἱ Ἀθηναίαι. Διότι ἡ πόλις ἐξακολουθοῦσε νὰ θεωρεῖται τὸ κέντρον τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς σοφίας.

Ὅταν λοιπὸν—περὶ τὸ ἔτος 50 ἢ 51—ἦλθεν ὁ Παῦλος εἰς τὰς Ἀθήνας, εὗρηκε τὴν πόλιν γεμάτην ἀπὸ ἀνθρώπους πάσης τάξεως. Ἐντύπωσιν τοῦ ἔκαμαν τὰ πολλὰ ἱερὰ τῆς πόλεως. Ναοὶ, βωμοί, ἀγάλματα θεῶν καὶ ἡρώων ὑπῆρχον παντοῦ, εἰς ὅλα τὰ σημεῖα τῆς πόλεως. Ἀκόμη καὶ βωμὸς εἰς τὸν ἀγνωστον θεὸν ὑπῆρχεν ἐδῶ. Διότι οἱ Ἀθηναῖοι ἦσαν ἀπὸ τὴν ἀρχαίαν ἐποχὴν πολὺ εὐσεβεῖς. Ἦσαν θεοφοβούμενοι ἄνθρωποι.

Ἔλα αὐτὰ ἔκαμαν μεγάλην ἐντύπωσιν εἰς τὸν Παῦλον. Καὶ ἐλυπεῖτο πολὺ, διότι ἔβλεπε τὴν πόλιν τῆς σοφίας νὰ μὴ γνωρίζῃ τὸν ἀληθινὸν Θεόν, παρὰ νὰ λατρεύῃ τὰ εἰδωλα.

Ὅσον νὰ ἔλθουν οἱ σύνεργοί του, ὁ Λουκᾶς ἀπὸ τὴν Θεσσαλονίκην καὶ οἱ Σίλας καὶ Τιμόθεος ἀπὸ τὴν Βέροϊαν, αὐτὸς ἐγύριζε καὶ ἐθαύμαζε τὰ σεβάσματα τῶν Ἀθηναίων. Ἐντύπωσιν τοῦ εἶχε κάμει ὁ βωμὸς τοῦ ἀγνώστου θεοῦ. Ἐπεσκέπτετο τὴν συναγωγὴν τῶν Ἰουδαίων, καὶ συζητοῦσε μὲ τοὺς φιλοσόφους εἰς τὴν ἀγοράν.

Πρὸς ὅλους ὁ Παῦλος ἔλεγεν, ὅτι ὁ ἀγνώστος θεὸς εἶναι ὁ Θεός, τὸν ὁποῖον αὐτὸς κηρύττει.

Τὴν διδασκαλίαν του ἤκουσαν οἱ φιλόσοφοι. Αὐτοὶ δέ, ἀφοῦ ἔφεραν ἰδιαιτέρως εἰς τὸν Ἄρειον Πάγον τὸν Παῦλον, τοῦ εἶπαν :

— Ἐμποροῦμεν νὰ μάθωμεν ποιός εἶναι αὐτός ὁ ἄγνωστος Θεός, τὸν ὁποῖον σύ διδάσκεις ;

Αὐτὸ ἤθελε καὶ ὁ Παῦλος. Ἐστάθηκε λοιπὸν εἰς τὸ μέσον τοῦ Ἀρείου Πάγου καὶ εἶπεν :

— Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, σὰς θεωρῶ ὡς τοὺς πρὸ εὐσεβεῖς ἀνθρώπους τοῦ κόσμου. Διότι μαζὶ μὲ ὄλους τοὺς θεούς, λατρεύετε καὶ τὸν ἄγνωστον Θεόν. Λατρεύετε δηλ. Θεόν, τὸν ὁποῖον δὲν γνωρίζετε. Αὐτὸν λοιπὸν τὸν Θεὸν ἔρχομαι ἐγὼ νὰ σὰς φανερώσω.

Αὐτὸς ὁ Θεὸς εἶναι ὁ Κύριος τοῦ Οὐρανοῦ καὶ τῆς Γῆς, καὶ ὁ Δημιουργὸς ὄλου τοῦ κόσμου καὶ τοῦ ἀνθρώπου. Εἶναι Θεὸς ζωντανὸς καὶ ὄχι νεκρός, ὅπως τὰ εἰδῶλα.

Αὐτὸς ὁ Θεὸς τώρα παραγγέλλει εἰς ὄλους τοὺς ἀνθρώπους νὰ μετανοήσουν. Διότι πρόκειται νὰ κρίνη τὸν κόσμον. Τὴν κρίσιν θὰ τὴν κάμη ὁ Χριστός.

Ἔτσι ἐτελείωσεν ὁ λόγος τοῦ Παύλου. Ἀπὸ τοὺς φιλοσόφους δὲν ἐπίστευσαν πολλοί. Ἐπίστευσεν ὄμως ὁ Ἀρεοπαγίτης Διονύσιος, μία γυναῖκα, πὺ ἐλέγετο Δάμαρις, καὶ ἄλλοι. Αὐτοὶ ἔκαμαν τὴν πρώτην Χριστιανικὴν Ἐκκλησίαν τῶν Ἀθηνῶν.

Εἰς τὴν Ἐκκλησίαν Ἀθηνῶν πρῶτος ἐπίσκοπος ἐχειροτονήθηκε τότε ὁ Ἀρεοπαγίτης Διονύσιος. Αὐτὸς κατόπιν ἀπέθανε μὲ θάνατον μαρτυρικόν, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι χριστιανοὶ τὸν ἀνεκίρουν ἅγιον. Ὑστερα ὁ Διονύσιος ὀνομάσθηκε πολιοῦχος τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἔτσι ἑορτάζεται μέχρι σήμερον τὴν 3ην Ὀκτωβρίου.

Ὅμοίως ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν ἑορτάζει καὶ τὸν ἀπόστολον Παῦλον καὶ τὴν ἑσπέραν τῆς 29ης Ἰουνίου τελεῖ μεγαλοπρεπῆ Ἐσπερινόν, διαβάζει τὸν λόγον του πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ἐπάνω εἰς τὸν βράχον τοῦ Ἀρείου Πάγου, κάτω ἀπὸ τὴν Ἀκρόπολιν, καὶ ψάλλει τὸ ἕξῃς ἀπολυτίκιον :

Ἐθνῶν σε κήρυκα καὶ φωστῆρα τρισμέγιστον, Ἀθηναίων διδάσκαλον, Οἰκουμένης ἀγλάϊσμα, εὐφροσύνως γεραίρομεν. Τοὺς ἀγῶνάς σου τιμῶμεν καὶ τὰς βασάνους διὰ Χριστὸν καὶ τὸ σεπτὸν σου μαρτύριον. Ἄγιε Παῦλε Ἀπόστολε, πρέσβευε Χριστῷ τῷ Θεῷ, σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

✓ 16. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος εἰς τὴν Κόρινθον.

(Πράξ. ΙΗ', 2-28).

Ἀπὸ τὰς Ἀθήνας ἦλθεν ὁ Παῦλος εἰς τὴν Κόρινθον. Προτεύουσα τότε ἡ Κόρινθος τῆς Ἐπαρχίας Ἀχαΐας, ὅπως ἔλεγαν οἱ

Ρωμαῖοι τὴν Ἑλλάδα, εἶχε περὶ τὰς 100 χιλιάδας κατοίκους, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἦσαν πολλοὶ Ἑβραῖοι.

Ὁ Παῦλος εἰς τὴν Κόρινθον ἐγνωρίσθηκε μὲ τὸν Ἰουδαῖον Ἀκύλαν καὶ τὴν σύζυγόν του Πρίσκιλλαν. Ἐμενεν εἰς τὸ σπίτι των καὶ εἰργάζοντο μαζὶ, διότι ἦσαν ὁμότεχνοι. Κατεσκευάζαν σκηνάς, τὰς ἐπωλοῦσαν καὶ ἐζούσαν.

Ὅταν ἔφθασαν εἰς τὴν Κόρινθον οἱ συνεργοὶ τοῦ Παύλου Σίλλας καὶ Τιμόθεος, τότε ἄρχισε τὸ κήρυγμα, μαζὶ μὲ αὐτούς, εἰς τὴν Συναγωγὴν. Οἱ Ἰουδαῖοι ὅμως τοῦ ἔφεραν ἐμπόδιον. Διὰ τοῦτο ὁ Παῦλος εἶπεν :

— Ἀπὸ τώρα θὰ στραφῶ πρὸς τοὺς Ἕλληνας.

Ἔτσι καὶ ἔκαμε. Ἐπῆγε καὶ ἔμενεν εἰς τὸ σπίτι ἑνὸς Ἑλληνοῦ, ὀνομαζομένου Ἰούστον. Αὐτὸς εἶχε γίνεи χριστιανός. Χριστιανὸς εἶχε γίνεи ἀκόμη καὶ ὁ ἀρχισυνάγωγος Κρίσπος μαζὶ μὲ ὅλην τὴν οἰκογένειαν.

Πάντως ὁ Παῦλος δὲν εὗρισκε μεγάλην προθυμίαν εἰς τὴν Κόρινθον. Καὶ ἄρχισε νὰ ἀπελπίζεται. Τότε φαίνεται εἰς τὸν ὕπνον του ὁ Κύριος, ὁ ὁποῖος τοῦ δίνει θάρρος καὶ τοῦ λέγει :

— Μὴ ἀπελπίζεσαι. Λάλει καὶ μὴ σιωπήσης, διότι πολὺς λαὸς ἰδικὸς μου ὑπάρχει εἰς τὴν πόλιν αὐτήν.

Ὁ Παῦλος ἔμεινεν εἰς τὴν Κόρινθον ἕνα ἔτος καὶ μισό. Μὲ ἐνθουσιασμὸν τώρα κηρύττει τὸν λόγον. Καὶ ἡ Ἐκκλησία τῆς Κορίνθου κάθε ἡμέραν μεγαλώνει μὲ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ. Δὲν παύουν ὅμως καὶ οἱ Ἰουδαῖοι τὰς συκοφαντίας των. Διότι δὲν ἔβλεπαν μὲ καλὸ μάτι τὰς προόδους τοῦ Παύλου.

Τώρα κάμουν στάσιν εἰς τὴν Κόρινθον. Καὶ συλλαμβάνουν τὸν Παῦλον καὶ τὸν φέρουν νὰ τὸν δικάσῃ ὁ Ρωμαῖος διοικητὴς τῆς Ἀχαΐας, ὁ ἀνθύπατος Γαλλίων. Ἡ κατηγορία εἶναι ὅτι ὁ Παῦλος κινεῖ τοὺς ἀνθρώπους νὰ μὴ σέβωνται τὸν Θεόν.

Ὁ Γαλλίων ὅμως δὲν ἔδωσε καμμίαν σημασίαν εἰς τὴν κατηγορίαν αὐτήν, καὶ ἀφῆκεν ἐλεύθερον τὸν Παῦλον. Ἀλλὰ ὁ Παῦλος ἠναγκάσθη νὰ φύγῃ ἀπὸ τὴν Κόρινθον. Ἐπῆγεν εἰς τὸν λιμένα τῆς Κορίνθου, τὰς Κεγχρεὰς καὶ ἀπὸ ἐκεῖ μὲ πλοῖον ἐπέρασε καὶ ἦλθεν εἰς τὴν Ἐφεσον μαζὶ μὲ τὸν Ἀκύλαν καὶ τὴν Πρίσκιλλαν. Ἀπὸ ἐκεῖ ἦλθεν εἰς τὴν Ἀντιόχειαν, ἀπὸ ὅπου εἶχεν ἀναχωρήσει διὰ τὴν δευτέραν του περιοδείαν.

17. Ἡ τρίτη ἀποστολικὴ περιοδεΐα τοῦ Παύλου.

(Πράξ. ΙΘ — ΚΒ')

Κατὰ τὸ ἔτος 54 ἀπεφάσισεν ὁ Παῦλος νὰ κάμῃ νέαν περιοδεΐαν. Τοῦτο ἦτο ἀναγκαῖον, διότι αἱ Ἐκκλησίαι τῆς Ἀσίας ἐκινδύνευαν ἀπὸ πολλοὺς ψευδοπροφήτας καὶ ψευδαποστόλους. Πολλοὶ δηλ. χριστιανοὶ περὲσύνοντο ἀπὸ τὰς ψευδεῖς αὐτῶν διδασκαλίας, καὶ δὲν ἐξοῦσαν σύμφωνα μὲ τὴν Ὁρθόδοξον Πίστιν.

Ἀρχὴν ἔκαμεν ὁ Παῦλος ἀπὸ τὴν Ἐφεσον. Ἐδῶ ἔμεινε τρία ὀλόκληρα ἔτη. Ἐδίδασκε καὶ εἰς τὴν Συναγωγὴν καὶ εἰς τὴν Σχολὴν τοῦ φιλοσόφου Τυράννου. Ὅλη ἡ Μικρὰ Ἀσία ἤκουσε τότε τὸ κήρυγμα τοῦ Παύλου καὶ οἱ Ἰουδαῖοι καὶ οἱ Ἕλληνες.

Ἐκαμε καὶ πολλὰ θαύματα ὁ Παῦλος εἰς τὴν Ἐφεσον. Καὶ «ἐμεγαλύνετο τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ». Τόσῃν φήμῃν ἀπέκτησεν ἐκεῖ ὁ Παῦλος, ὥστε οἱ μάγοι τῆς Ἀσίας ἔφεραν τὰ μαγικά των βιβλία καὶ τὰ ἔκαιον ἐνώπιον αὐτοῦ.

Ὅλα ὅμως αὐτὰ ἔγιναν ἀφορμὴ νὰ γίνῃ στάσις μέσα εἰς τὴν Ἐφεσον, τὴν ὁποῖαν ἐκίνησαν οἱ τεχνῖται καὶ οἱ ἱερεῖς τῆς Ἐφεσίας Ἀρτέμιδος. Καὶ ἐκινδύνευσε τότε νὰ φονευθῆ ὁ Παῦλος ἀπὸ τὸ πλῆθος τῶν εἰδωλολατρῶν. Διὰ τοῦτο ἔφυγεν ἀπὸ ἐκεῖ καὶ ἦλθεν εἰς τὴν Τρωάδα, τὸ ἔτος 57.

Ἀπὸ τὴν Τρωάδα ἐπέρασε πάλιν ὁ Παῦλος εἰς τὴν Μακεδονίαν καὶ ἀπὸ ἐκεῖ εἰς τὴν Ἑλλάδα ὅπου ἔμεινε τρεῖς μῆνας. Ἐπέστρεψε δὲ πάλιν εἰς τὴν Μακεδονίαν καὶ ἀπὸ τοὺς Φιλίππους μὲ πλοῖον ἦλθε εἰς τὴν Τρωάδα. Ἐδῶ ἀνέστησεν ὁ Παῦλος ἕνα νεκρὸν νεανίαν, πού ἔπεσε ἀπὸ τὸ ὑπερῶον καὶ ἐσκοτώθηκεν, ἐν ᾧ ὁ Παῦλος ἐδίδασκε.

Ἀπὸ τὴν Τρωάδα ἐπεσκέφθη ὁ Παῦλος μὲ τοὺς συνεργοὺς του τὴν Μυτιλήνην, τὴν Χίον καὶ τὴν Σάμον καὶ ἀπὸ ἐκεῖ μὲ τὸ πλοῖον ἔφθασεν εἰς τὴν Μίλητον, τὸ ἐπίνειον τῆς Ἐφέσου. Ἐδῶ ἐκάλεσε τοὺς πρεσβυτέρους τῆς Ἐκκλησίας Ἐφέσου καὶ τοὺς ἀπεχαιρέτησεν. Αὐτοὶ δὲ πολὺ συνεκινήθησαν, διότι ὁ Παῦλος τοὺς εἶπεν, ὅτι δὲν θὰ τὸν ξαναἰδοῦνε πλέον.

Βιαστικὸς ὁ Παῦλος ἀπὸ τὴν Μίλητον ἔρχεται εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ. Θέλει νὰ εἶναι ἐκεῖ κατὰ τὴν Ἑβραϊκὴν ἑορτὴν τῆς Πεντηκοστῆς. Εἰς τὴν Καισάρειαν ἔμεινεν εἰς τὸ σπίτι τοῦ διακόνου Φιλίππου. Ἐδῶ ἕνας χριστιανὸς προφήτης, ὁ Ἄγαθος, τοῦ προλέγει ὅτι εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ θὰ τὸν συλλάβουν καὶ θὰ τὸν δέσουν οἱ ἀντίπαλοι. Ὁ δὲ Παῦλος καὶ οἱ σύναργοί του λέγουν :

— Τοῦ Κυρίου τὸ θέλημα ἄς γίνη.

Οἱ ἀδελφοὶ τῆς Ἱερουσαλήμ ἐδέχθησαν τὸν Παῦλον μετὰ χαρᾶς. Οἱ πρεσβύτεροι καὶ ὁ ἐπίσκοπος Ἰάκωβος τοῦ συνέστησαν τότε νὰ πάη εἰς τὸν Ναὸν καὶ νὰ ἀγνισθῆ, δηλ. νὰ υποβληθῆ εἰς ἀγιασμόν, καὶ νὰ καθαρισθῆ, ἐπειδὴ εἶχεν ἔλθει εἰς ἐπαφήν μὲ τοὺς εἰδωλολάτρας.

— Αὐτό, τοῦ εἶπαν, πρέπει νὰ τὸ κάμης, διὰ νὰ πειστοῦν οἱ Ἰουδαῖοι καὶ οἱ Χριστιανοί, ὅτι δὲν εἶσαι παραβάτης, ἀλλὰ τηρητῆς τοῦ Νόμου τοῦ Μωϋσέως.

Ἐπῆγεν εἰς τὸν Ναὸν καὶ ἔκαμεν ὅ,τι λέγει ὁ Νόμος τοῦ Μωϋσέως.

Εἶναι ὅμως οἱ ἡμέρες τῆς Πεντηκοστῆς. Πλήθος πολὺ Ἰουδαίων ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη ἔχουν συρρεῦσαι εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ. Μεταξὺ αὐτῶν εἶναι πολλοὶ Ἰουδαῖοι, οἱ ὅποιοι εἰς τὰ μέρη τῶν ἦσαν διώκται τοῦ Παύλου. Καὶ τώρα τὸν βλέπουν μέσα εἰς τὸν Ναόν. Ἔγιναν λοιπὸν ἔξω φρενῶν. Μὲ φωνὰς καὶ μὲ ὕβρεις ἐξεσήκωσαν τὸν λαὸν ἐναντίον του. Τὸν ἔπιασαν καὶ ἀσφαλῶς θὰ τὸν ἐσκότωναν, ἂν δὲν ἔτρεχεν εἰς βοήθειαν ὁ Ῥωμαῖος χιλιάρχος, ὁ φρούραρχος τῆς πόλεως.

Μεγάλη σύγχυσις ἔγινε τότε μέσα εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ. Οἱ Ἰουδαῖοι ἐφώναζαν :

— Θάνατος, θάνατος.

Ἐπῆγεν εἰς τὸν λαὸν καὶ εἶπε ὅτι ὁ Παῦλος θέλει διὰ μίαν στιγμὴν νὰ ἀπολογηθῆ. Τοὺς ἀναφέρει τὸ πῶς ἔγινεν Χριστιανός, ἐν ᾧ πρὶν ἦτο διώκτης τοῦ Χριστοῦ. Αὐτοὶ ὅμως συνεχῶς ἐφώναζαν :

— Θάνατος, θάνατος.

Ἐπῆγεν εἰς τὸν λαὸν καὶ εἶπε ὅτι ὁ Παῦλος ὡδήγησε τὸν λαὸν εἰς τὴν φυλακὴν, διὰ νὰ τὸν δικάσῃ τὴν ἄλλην ἡμέραν τὸ δικαστήριον τῶν Ἑβραίων, τὸ Μέγα Συνέδριον.

✓ 18. Ὁ Παῦλος εἰς τὴν Ῥώμην. Ἀθώωσις αὐτοῦ. Ἡ τετάρτη ἀποστολικὴ περιοδεία. Θάνατος τοῦ Παύλου εἰς τὴν Ῥώμην.

(Πράξ. ΚΓ'—ΚΗ').

Τὴν ἄλλην ἡμέραν ὡδήγησαν τὸν Παῦλον εἰς τὸ δικαστήριον. Ἐκεῖ ὁ Παῦλος ἔκαμε μίαν πολὺ ὠραίαν ὁμιλίαν-ἀπολογία, τόσον

πειστικήν, πού οἱ Ἰουδαῖοι ἐφιλονίκησαν μεταξύ των. Ἄλλοι ἐτάχθησαν μέ τὸ μέρος τοῦ Παύλου καὶ ἄλλοι ἐναντίον του.

Ἔνεκα τούτου σαράντα φανατικοὶ Ἰουδαῖοι ὠρκίσθησαν νὰ ἐξοντώσουν τὸν Παῦλον. Τὴν συνωμοσίαν τὴν ἔμαθεν ὁ Παῦλος ἀπὸ τὸν υἱὸν τῆς ἀδελφῆς του, καὶ τὴν μετέδωκεν εἰς τὸν χιλίαρχον. Τότε ὁ χιλίαρχος, διὰ νὰ ἀποφύγῃ τὴν εὐθύνην, ἀπέστειλε τὸν Παῦλον εἰς τὴν Καισάρειαν πρὸς τὸν Ῥωμαῖον ἡγεμόνα τῆς Παλαιστίνης, τὸν Φήλικα. Αὐτὸς δὲ τὸν ἔβαλεν εἰς τὴν φυλακὴν, ἐπειδὴ δὲν ἤθελε νὰ δυσαρεστήσῃ τοὺς Ἰουδαίους.

Τὸ ἴδιον ἔκαμε καὶ ὁ διάδοχος τοῦ Φήλικος, ὁ Πόρκιος Φῆστος, πού ἦλθε τὸ ἔτος 60. Διὰ τοῦτο ὁ Παῦλος ἔκαμε χρῆσιν ἑνὸς δικαιώματος, τὸ ὁποῖον εἶχεν κάθε Ῥωμαῖος πολίτης. Ἐζήτησε νὰ δικασθῇ ἀπ' εὐθείας ἀπὸ τὸν Καίσαρα, δηλ. τὸν Αὐτοκράτορα τῆς Ρώμης. Καὶ ὁ ἡγεμὼν δὲν ἠμποροῦσε τότε νὰ κάμῃ διαφορετικά.

Ὁ Φῆστος παρέδωσε τὸν Παῦλον μαζί με ἄλλους ὑποδίκους εἰς τὸν ἑκατόνταρχον Ἰούλιον. Ὅλοι μαζί ἐμπῆκαν εἰς τὸ πλοῖον. Μαζί ἦτο καὶ ὁ Εὐαγγελιστῆς Λουκᾶς, ὁ συνεργὸς τοῦ Παύλου, καὶ ὁ Μακεδὼν Ἀρίσταρχος, ὡς συνοδοί.

Εἰς τὸ ταξειδί αὐτὸ τὸ πλοῖον ἐναυάγησε, καὶ οἱ ἐπιβάται ἐκινδύνευσαν νὰ πνιγοῦν. Δὲν ἔπαθε ὅμως τίποτε κανεῖς. Ὁ Θεὸς τοὺς ἐπροστάτευσε χάριν τοῦ Παύλου.

Τέλος ἔφθασαν εἰς τὴν Ρώμην περὶ τὸ ἔτος 61. Αὐτοκράτωρ τότε ἦτο ὁ σκληρὸς Νέρων. Αὐτὸς διέταξε νὰ περιορίσουν τὸν Παῦλον εἰς ἰδιωτικὴν φυλακίαν. Ἐκεῖ ἔμεινεν ὁ Παῦλος δύο ἔτη φυλακισμένος. Δεμένον μέ ἀλυσίδα τὸν ἐφύλασσαν ἕνας στρατιώτης. Εἶχεν ὅμως τὴν ἐλευθερίαν νὰ δέχεται τοὺς φίλους του καὶ νὰ κηρύττῃ τὸν Χριστόν.

Ἐπὶ τέλους τὸ Αὐτοκρατορικὸν Δικαστήριον ἔκρινεν ἀθῶον τὸν Παῦλον καὶ τὸν ἄφησεν ἐλεύθερον.

Ὁ Παῦλος ἔκαμε καὶ τετάρτην ἀποστολικὴν περιοδείαν, τὸ ἔτος 64. Ποῦ ἀκριβῶς ἐπῆγε, δὲν μᾶς εἶναι γνωστόν. Τὸ πιθανώτερον εἶναι ὅτι ἐπεσκέφθη πάλιν τὰς Ἐκκλησίας τῆς Ἀσίας, τῆς Μακεδονίας, καὶ τῆς κυρίως Ἑλλάδος. Ἦλθεν καὶ εἰς τὴν Κρήτην καὶ ἀπὸ ἐκεῖ εἰς τὴν Ἑπειρον.

Εἰς τὸ τέλος τῆς ζωῆς του ἦλθε πάλιν εἰς τὴν Ρώμην, διὰ νὰ στερεώσῃ τὴν ἐκεῖ Ἐκκλησίαν. Εἶναι τὸ θέρος τοῦ ἔτους 67. Εἰς τὴν Ρώμην ἐπικρατεῖ μεγάλη ἀναστάσις. Ὁ Νέρων εἶχε διατάξει τὴν πυρπόλησιν τῆς πόλεως. Καὶ διὰ νὰ καλύψῃ τὸ ἔγκλημά του, ρίπτει τὴν εὐθύνην εἰς τοὺς χριστιανούς.

Τότε μαζί με άλλους χριστιανούς συνελήφθη και ὁ Παῦλος. Ἐπίσης συνελήφθη και ὁ ἀπόστολος Πέτρος, ὁ ὁποῖος κατὰ τύχην εἶχεν ἔλθει καὶ αὐτὸς τότε εἰς τὴν Ρώμην. Τὸ τέλος τῶν εἶναι γνωστόν. Ὁ μὲν Παῦλος ἀπεκεφαλίσθη, ὁ δὲ Πέτρος ἐσταυρώθη εἰς τὰς 29 Ἰουνίου τοῦ ἔτους 67.

Ἡ Ἐκκλησία μας ἐφορτᾶζει τὸ μαρτύριον τῶν ἁγίων ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου τὴν 29ην Ἰουνίου.

II. ΟΙ ΑΛΛΟΙ ΑΠΟΣΤΟΛΟΙ ΚΑΙ ΟΙ ΣΥΝΕΡΓΟΙ ΤΩΝ

~19. Οἱ ἀπόστολοι Πέτρος καὶ Ἀνδρέας.

(Ἰωάν. Α'. Παράξ. Θ' - ΙΑ', καὶ ΙΒ', 1 - 25)

Α'. Ὁ ἀπόστολος Πέτρος ἦτο Ἑβραῖος, ἀπὸ τὴν Βηθσαϊδᾶ τῆς Γαλιλαίας. Ἦτο υἱὸς τοῦ Ἰωνᾶ. Τὸ ὄνομά του εἶναι Σίμων καὶ Συμεών. Ὁ Κύριος ὅμως τὸν ὠνόμασε Κηφᾶν, δηλ. Πέτρον, ἀπὸ τὴν πίστιν του πρὸς αὐτόν, πού ἦτο στερεὰ σὰν τὴν πέτρα. (Ματθ. ΙΣΤ', 18).

Εἶχε παρακολουθήσει τὸ κήρυγμα τοῦ Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου. Κατόπιν ἔγινε μαθητῆς τοῦ Χριστοῦ. Εἰς τὸ ἐπάγγελμα ἦτο ψαράς.

Ὁ Πέτρος ἀρνήθηκε τὸν Χριστὸν τρεῖς φορές, ὅταν οἱ Ἰουδαῖοι εἶχον συλλάβει τὸν Κύριον. Ὁ Κύριος ὅμως μετὰ τὴν Ἀνάστασίν του ἐσυγχώρησε τὸν Πέτρον. (Ἰωάν. ΚΑ', 15).

Εἶναι ὁ πρὸ θαρραλέος μαθητῆς. Τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς ὠμίλησε πρὸς τοὺς Ἰουδαίους αὐτός, γεμᾶτος θάρρους. Μετὰ τὸν διωγμὸν, πού ἔγινεν εἰς τὸν θάνατον τοῦ Στεφάνου, ὁ Πέτρος ἐκήρυξε τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν Σαμάρειαν, εἰς τὴν Ἰόππην καὶ εἰς ἄλλας πόλεις τῆς Παλαιστίνης.

Ὁ Πέτρος ἔκαμε καὶ πολλὰ θαύματα ἐν ὀνόματι τοῦ Χριστοῦ. Ἐθεράπευσεν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ τὸν «ἐκ γενετῆς» χωλὸν δηλ. κουτσόν. Εἰς τὴν Λύδδαν ἐθεράπευσε τὸν Αἰνέαν, ὁ ὁποῖος ἦτο δέκα ὀκτὼ χρόνια παράλυτος. Εἰς τὴν Ἰόππην ἀνέστησε τὴν νεκρὰν Ταβιθά. Εἰς τὴν Καισάρειαν ἔφερεν εἰς τὸν Χριστὸν τὸν ἐκατόνταρχον Κορνήλιον, πού ἦτο Ρωμαῖος εἰδωλόατρος.

Ὁ βασιλεὺς τῆς Παλαιστίνης Ἡρώδης Ἀγρίππας διὰ νὰ εὐχαριστήσῃ τοὺς Ἰουδαίους ἔπιασε τὸν Ἰάκωβον, τὸν ἀδελφὸν τοῦ Ἰωάννου, καὶ τὸν ἀπεκεφάλισε. Κατόπιν συνέλαβε τὸν Πέτρον καὶ τὸν ἔβαλεν εἰς τὴν φυλακὴν κατὰ τὰς ἡμέρας τοῦ Πάσχα, μὲ τὸν σκοπὸν νὰ θανατώσῃ καὶ αὐτὸν μετὰ τὸ Πάσχα.

Ὁ Θεὸς ὁμως δὲν ἄφησε νὰ πάθῃ τίποτε. Ἄγγελος Κυρίου τὴν νύκτα ἐκείνην ἔβγαλε τὸν Πέτρον ἀπὸ τὴν φυλακὴν, χωρὶς νὰ καταλάβουν τίποτε οἱ φρουροί.

Ὁ Πέτρος ἔκαμε μεγάλην περιοδεῖαν εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν καὶ τὴν Ἑλλάδα. Ἐφθάσεν ἕως τὴν Κόρινθον. Εἰς τὰ τέλη τῆς ζωῆς του ἐπῆγεν εἰς τὴν Ρώμην, ὅπου ἀπέθανε μὲ θάνατον μαρτυρικὸν κατὰ τὸν διωγμὸν τοῦ Νέρωνος, μαζὶ μὲ τὸν ἀπόστολον Παῦλον. Ὁ Πέτρος ἐσταυρώθηκε τότε, ὄχι ὁμως ὅπως ὁ Χριστός, ἀλλὰ ἀνάποδα, μὲ τὸ κεφάλι πρὸς τὰ κάτω εἰς τὰς 29 Ἰουνίου τοῦ ἔτους 67.

Ἡ Ἐκκλησία μας ἐορτάζει τὸ μαρτύριον τῶν δύο μεγάλων Ἀποστόλων τὴν ἡμέραν αὐτὴν καὶ ψάλλει τὸ ἑξῆς ἀπολυτικιον :

Οἱ τῶν Ἀποστόλων πρωτόθρονοι καὶ τῆς Οἰκουμένης διδάσκαλοι τῷ Δεσπότῃ τῶν ὅλων πρεσβεύσατε εἰρήνην τῇ Ἐκκλησίᾳ δωρήσασθαι καὶ ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν τὸ μέγα ἔλεος.

Β΄. Ὁ ἀπόστολος Ἀνδρέας ἦτο ἀδελφὸς τοῦ Πέτρου. Ὀνομάζεται **πρωτόκλητος**, διότι αὐτὸν πρῶτον ἐκάλεσεν ὁ Κύριος, καὶ αὐτὸς πρῶτος ἔγινε μαθητῆς τοῦ Χριστοῦ. (Ἰωάν. Α΄ 40).

Μετὰ τὸν διωγμὸν τοῦ Στεφάνου, ὁ Ἀνδρέας ἐπῆγεν εἰς πολὺς χώρας τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ὅπου ἐκήρυξε τὸν Χριστὸν. Ἐφθάσε καὶ ἕως τὴν Σκυθίαν καὶ τὸν Δούναβιν ποταμὸν.

Ἐπέρασε καὶ ἀπὸ τὴν Θράκην, καὶ ἐδίδαξε τὸν Χριστὸν εἰς τὸ Βυζάντιον, τὴν κατόπιν Κωνσταντινούπολιν. Ἦλθε καὶ εἰς τὴν Μακεδονίαν, τὴν Θεσσαλίαν καὶ τὴν κυρίως Ἑλλάδα, καὶ εἰς τὴν Πελοπόννησον.

Εἰς τὰς Πάτρας ἔμεινε πολὺν καιρὸν. Τότε συνελήφθη ἐκεῖ καὶ ἐσταυρώθη καὶ αὐτός. Εἰς τὴν πόλιν αὐτὴν ὑπάρχει ἀκόμη τὸ **καταφύγιον**, εἰς τὸ ὁποῖον ἔμεινε ὁ Ἀπόστολος. Ἀπὸ πάνω ἀπὸ αὐτὸ ἔχει οἰκοδομηθῆ μεγαλοπρεπῆς ναὸς μὲ τὴν ἐπιγραφὴν : «Ἐδῶ ἐσταυρώθη ὁ Ἀνδρέας, ὁ προστάτης τῶν Πατρῶν».

Καὶ σήμερον ἀκόμη αἱ Πάτραι πανηγυρίζουν τὸν μαρτυρικὸν θάνατον τοῦ ἀποστόλου Ἀνδρέου τὴν 30ὴν Νοεμβρίου, ἡμέραν τοῦ θανάτου του. Τὸ ἀπολυτικιον τοῦ Ἀποστόλου λέγει :

Ὡς τῶν Ἀποστόλων πρωτόκλητος καὶ τοῦ κορυφαίου αὐτάδελφος, τῷ Δεσπότῃ τῶν ὅλων, Ἀνδρέα, ἰκέτευε, εἰρήνην τῇ Οἰκουμένῃ δωρήσασθαι καὶ ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν τὸ μέγα ἔλεος.

20. Οἱ ἀπόστολοι Ἰωάννης καὶ Ἰάκωβος καὶ ἡ Θεοτόκος.

(Πράξ. ΙΒ'. Ἐπιστολαὶ Ἰωάννου).

Οἱ ἀπόστολοι Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης ἦσαν τέκνα τοῦ Ζεβεδάου καὶ τῆς Σαλώμης. Ἡ μητέρα των ἦτο μαθήτρια τοῦ Κυρίου

Ἡ σταύρωσις τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου.

καὶ συγγενῆς τῆς Θεοτόκου. Καὶ τὰ παιδιά της ἔγιναν ἐκ τῶν πρώτων μαθηταὶ τοῦ Κυρίου. Κατὰ τὸ ἐπάγγελμα ἦσαν καὶ αὐτοὶ ψαράδες. Πατρίδα των εἶναι ἡ Βηθσαιδᾶ τῆς Γαλιλαίας.

Α'. Ὁ Ἰωάννης μαζί με τὸν Πέτρον ἐκήρυξε τὸν Χριστὸν

εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ καὶ κατόπιν εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν. Πολλὰ χρόνια ἔμεινεν εἰς Ἔφεσον.

Κατὰ τὸν διωγμὸν, πού ἐγένεν ἐπὶ αὐτοκράτορος Δομιτιανοῦ (81 - 96), συνελήφθη καὶ ἐξωρίσθη εἰς τὴν νῆσον Πάτμον. Ἐκεῖ εὗρισκόμενος εἶδε καὶ ἔγραψε τὴν **Ἀποκάλυψιν** του, πού εἶναι τὸ τελευταῖον βιβλίον τῆς Καινῆς Διαθήκης.

Κατόπιν ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Ἔφεσον, ὅπου ἔζησε πολλὰ χρόνια. Ἐφθασεν εἰς μεγάλην ἡλικίαν, εἰς βαθὺ γῆρας, τόσον, ὥστε δὲν ἠμποροῦσε οὔτε νὰ περπατῇ οὔτε νὰ ὀμιλῇ. Οἱ χριστιανοὶ τῆς Ἐφέσου τὸν ἔφεραν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἐπάνω εἰς ἓνα φορεῖον. Ἐκεῖ δὲ αὐτὸς ἔλεγε. «Τεκνία, ἀγαπάτε ἀλλήλους». Ἀπέθανεν εἰς ἡλικίαν 100 καὶ πλέον ἔτων.

Ἀργότερα εἰς τὸν τάφον του ἔκτισαν οἱ χριστιανοὶ τῆς Ἐφέσου μεγαλοπρεπῆ ναόν, καὶ οἱ χριστιανοὶ τῆς Πάτμου τὸ ἐξακουστὸ μοναστήρι.

Ὁ Ἰωάννης ἔχει γράψει :

α') Τὸ τέταρτον Εὐαγγέλιον, τὸ **Κατὰ Ἰωάννην**. Διὰ τοῦτο λέγεται καὶ Εὐαγγελιστῆς. Λέγεται καὶ **Θεολόγος**, ἐπειδὴ εἰς τὸ Εὐαγγέλιόν του ἀποδεικνύει, ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ.

β') Τὴν **Ἀποκάλυψιν**, πού εἶναι βιβλίον προφητικόν.

γ') Τρεῖς **ἐπιστολάς** - καθολικὰς, ὅπου συμβουλεύει τοὺς χριστιανοὺς νὰ ἔχουν μεταξύ των **ἀγάπην**. Διὰ τοῦτο ὀνομάζεται καὶ Ἀπόστολος τῆς ἀγάπης.

Β'. Ὁ **Ἰάκωβος** ἐδίδαξε τὸν Χριστὸν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ. Ἀπέθανε πολὺ ἔνωρις εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ μετὰ θάνατον μαρτυρικόν. Ὁ βασιλεὺς τῆς Παλαιστίνης Ἡρώδης Ἀγρίππας διέταξε νὰ τὸν ἀποκεφαλίσουν, τὸ ἔτος 44, διὰ νὰ εὐχαριστήσῃ τοὺς Ἰουδαίους.

Γ'. Ἡ **Θεοτόκος**. Εἰς τὸ σπῆτι τῶν δύο τούτων Ἀποστόλων καὶ ὑπὸ τὴν προστασίαν των, ἰδίως τοῦ Ἰωάννου, ἔζησε μέχρι τοῦ θανάτου της καὶ ἡ μητέρα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἡ **Παρθένος Μαρία** (Ἰωάν. ΙΘ', 26).

Ἡ Παναγία ἔμεινεν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ. Ἀπέθανεν εἰς βαθὺ γῆρας περὶ τὸ ἔτος 50. Εἰς τὴν κηδεῖαν της παρευρέθησαν ὅλοι οἱ Ἀπόστολοι, καθὼς καὶ ὁ ἐπίσκοπος Ἀθηνῶν Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης. Τὴν ἔθαψαν εἰς τὴν Γεθσημανῆ, ὅπως λέγει τὸ γνωστὸν τροπάριον τῆς Ἐκκλησίας μας.

Ἀπόστολοι ἐκ περάτων συναθροισθέντες ἐνθάδε, Γεθ-

σημανῆ τὸ χωρίον, κηδεύσατέ μου τὸ σῶμα. Καὶ σύ, υἱὲ καὶ Θεέ μου, παράλαβέ μου τὸ πνεῦμα.

21. Ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος. Ὁ ἀδελφόθεος Ἰάκωβος.

(Εὐαγγέλιον Ματθαίου. Πράξ. ΙΕ', 13. Γαλ. Α', 19. Ἐπιστολὴ Ἰακώβου).

Α'. Ὁ **Ματθαῖος** εἶναι μαθητὴς καὶ ἀπόστολος τοῦ Κυρίου. Τὸ ἐπάγγελμά του ἦτο τελώνης. Ἔχει γράψει τὸ πρῶτον Εὐαγγέλιον, τὸ **Κατὰ Ματθαῖον**.

Ὁ Ματθαῖος ἐδίδαξε τὸν Χριστὸν εἰς τὴν Παλαιστίνην, τὴν Συρίαν, τὴν Περσίαν, καὶ τὴν Μακεδονίαν. Ἀπέθανε μὲ μαρτυρικὸν θάνατον εἰς τὴν Αἰθιοπίαν.

Ὅμοίως τὸν Χριστὸν ἐδίδαξαν εἰς διάφορα μέρη τοῦ κόσμου καὶ οἱ λοιποὶ ἀπόστολοι. Ὅλοι σχεδὸν ἀπέθαναν μὲ μαρτυρικὸν θάνατον.

Β'. Ξεχωριστὴν θέσιν μέσα εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ μεταξὺ τῶν Ἀποστόλων κατέχει ὁ **Ἰάκωβος** ὁ λεγόμενος ἀδελφὸς τοῦ Κυρίου ἢ **Ἀδελφόθεος**. Οὗτος ἐξηγημάτισε πρῶτος ἐπίσκοπος Ἱεροσολύμων. Μᾶς εἶναι γνωστὸς ἀπὸ μίαν — καθολικὴν — ἐπιστολὴν, πὺν ἔχει γράψει, καὶ ἀπὸ τὴν Λειτουργίαν του, πὺν εἶναι ἡ ἀρχαιότερα ἀπὸ ὅλας τὰς Λειτουργίας τῆς Ἐκκλησίας μας.

Ὁ Ἰάκωβος λέγεται καὶ **δίκαιος**, διότι ἐφέρετο πρὸς ὅλους, χριστιανοὺς καὶ μὴ, μὲ δικαιοσύνην. Ἀπέθανε μὲ θάνατον μαρτυρικόν. Οἱ Ἰουδαῖοι τὸν ἐλιθοβόλησαν τὸ ἔτος 62.

22. Οἱ Εὐαγγελισταὶ Μάρκος καὶ Λουκᾶς. Μνήμη τῶν 12 Ἀποστόλων.

(Πράξ. ΙΕ', ΙΕ' Εὐαγγέλιον Μάρκου Πράξ. Δ' Εὐαγγέλιον Λουκᾶ).

Α'. Ὁ **Μάρκος** μᾶς εἶναι γνωστὸς ὡς **εὐαγγελιστὴς**. Ἔχει γράψει τὸ δεῦτερον Εὐαγγέλιον τῆς Κ. Δ. τὸ **Κατὰ Μάρκον**. Ὑπῆρξεν ὅμως σπουδαῖος συνεργὸς τοῦ ἀποστόλου Πέτρου καὶ μάλιστα τοῦ Βαρνάβα, μὲ τὸν ὁποῖον ἦτο συγγενής.

Ὁ Μάρκος ἦτο Ἑβραῖος καταγόμενος ἀπὸ τὴν Κύπρον. Ὡς Ἑβραῖος ὠνομάζετο Ἰωάννης. Τὸ ἄλλο του ὄνομα Μάρκος εἶναι Ῥωμαϊκόν. Τὴν μητέρα του τὴν ἔλεγον Μαρίαν. Εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ εἶχαν σπίτι, ὅπου ἔμεναν. Εἰς τὸ σπίτι αὐτὸ ἐγιναν σπουδαῖα χριστιανικὰ γεγονότα, ὅπως ὁ Μυστικὸς Δεῖπνος, ἡ ἐπιφοίτησις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος κλπ. (Πράξ. ΙΒ').

Ὁ Μάρκος θεωρεῖται πνευματικὸν τέκνον τοῦ ἀποστόλου Πέτρου. Καὶ τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Μάρκου θεωρεῖται ὡς εὐαγγέλιον τοῦ Πέτρου. Διότι ἀπὸ τὸν ἀπόστολον Πέτρον ἔμαθεν ὁ Μάρκος ὅσα γράφει εἰς τὸ εὐαγγέλιόν του.

Μὲ τὸν θεῖον του Βαρνάβαν ἐκήρυξαν τὸν Χριστὸν εἰς τὴν Κύπρον καὶ εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν. Ποῦ ἀπέθανε καὶ πῶς ὁ Μάρκος, δὲν μᾶς εἶναι γνωστόν. Μόνον γνωρίζομεν ὅτι ὁ Βαρνάβας ἀπέθανεν εἰς τὴν πόλιν Σαλαμίνα τῆς Κύπρου, ὅπου μέχρι σήμερον ὑπάρχει ὁ τάφος του.

Β΄. Ὁ Λουκᾶς καὶ αὐτὸς μᾶς εἶναι περισσότερον γνωστὸς ὡς εὐαγγελιστής. Ἐ χρημάτισεν ὅμως σπουδαῖος συνεργὸς τοῦ ἀποστόλου Παύλου. Ἔχει γράψει τὸ τρίτον Εὐαγγέλιον, τὸ **Κατὰ Λουκᾶν**, καὶ τὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων.

Ὁ Λουκᾶς ἐδιδάχθηκε τὸν Χριστιανισμὸν ἀπὸ τὸν ἀπόστολον Παῦλον εἰς τὴν Ἀντιόχειαν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν κατήγετο. Ἦτο Ἕλλην τὸ γένος καὶ ἰατρός τὸ ἐπάγγελμα. Ἠκολούθησε δὲ τὸν Παῦλον εἰς τὰς περιουσίας του καὶ τὸν συνώδευσε ἕως τὴν Ρώμην, ὡς συναχμάλωτος.

Εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ ἐγνώρισε ὁ Λουκᾶς τὸν Πέτρον καὶ τοὺς ἄλλους Ἀποστόλους, καθὼς καὶ τὴν Παναγίαν Μητέρα τοῦ Κυρίου. Λέγεται ὅτι ἦτο καὶ **ζωγράφος**, καὶ ὅτι ἐζωγράφησε τὴν εἰκόνα τῆς Θεοτόκου. Ἔτσι λέγει ἓνα τροπάριον τῆς Ἐκκλησίας μας.

Ἄλλα τὰ χεῖλη τῶν ἀσεβῶν, τῶν μὴ προσκυνούντων τὴν εἰκόνα σου τὴν σεπτὴν, τὴν ἱστορηθεῖσαν ὑπὸ τοῦ ἀποστόλου Λουκᾶ ἱερωτάτου, τὴν Ὁδηγήτριαν.

Ἐστερα ἀπὸ τὸν μαρτυρικὸν θάνατον τοῦ ἀποστόλου Παύλου, ὁ Λουκᾶς, μόνος του, ἦλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ ἐκήρυξε τὸν Χριστόν. Εἰς τὰς Θήβας τῆς Βοιωτίας συνελήφθη καὶ ἀπέθανε μὲ μαρτυρικὸν θάνατον.

Τὸ λείψανον τοῦ ἀποστόλου Λουκᾶ μετέφερον εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ἀργότερα ὁ αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖος, υἱὸς τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου, καὶ τὸ ἔβαλεν εἰς τὸν Ναὸν τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων.

Γ΄. Ἡ Ἐκκλησία μας κατὰ διαφόρους ἡμερομηνίας εορτάζει ἓνα-ἓνα χωριστὰ τοὺς Ἁγίους Ἀποστόλους, ὅλους δὲ μαζὶ εἰς τὰς 30 Ἰουνίου. Τότε ψάλλεται καὶ τὸ ἐξῆς ἀπολυτίκιον.

Ἀπόστολοι ἅγιοι, πρεσβεύσατε τῷ ἐλεήμονι Θεῷ, ἵνα πταισμάτων ἄφεσιν παράσχη ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν.

23. Ὁργανισμὸς καὶ διοίκησις τῆς Ἐκκλησίας. Διάκονοι - Πρεσβύτεροι - Ἐπίσκοποι. Σύνοδοι.

(Πράξεις Ἀποστόλων - Ἐπιστολαὶ Κ. Δ.)

Ἡ Ἀνάστασις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἡ Ἀνάληψίς του, ἡ Πεντηκοστὴ μὲ τὴν ἐπιφοίτησιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ τὸ κήρυγμα τῶν Ἀποστόλων εἶχαν προξενήσει μεγάλην ἐντύπωσιν εἰς τοὺς ἀνθρώπους τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Χιλιάδες ἄνθρωποι ἄρχισαν νὰ πλησιάζουν τότε τοὺς Ἀποστόλους. Ἀκούουν τὴν θεϊκὴν διδασκαλίαν των, βλέπουν τὰ θαύματά των καὶ πιστεύουν.

Ἔτσι πιστεύουν, βαπτίζονται εἰς τὸ ὄνομα τῆς Ἁγίας Τριάδας, καὶ ὀνομάζονται *πιστοί*. Αὐτοὶ ὅλοι μαζί μὲ τοὺς Ἀποστόλους ἀποτελοῦν τὴν *Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ*.

Ἡ Ἐκκλησία ἡμέραν μὲ τὴν ἡμέραν αἰξάνει εἰς πιστοὺς, καὶ μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ ἐξαπλώνεται παντοῦ εἰς ὅλον τὸν κόσμον. Καὶ εἶναι ἀδύνατον τώρα εἰς τοὺς Ἀποστόλους ἡ παρακολούθησις ὅλων αὐτῶν. Εἶναι οὗτοι ὑποχρεωμένοι νὰ πηγαίνουν ἀπὸ τὴν μίαν πόλιν εἰς τὴν ἄλλην διὰ νὰ κηρύττουν τὸν Χριστόν, διὰ νὰ συγκρατοῦν εἰς τὴν πίστιν τοὺς πιστοὺς, διὰ νὰ πολεμοῦν τοὺς ψευδοδιδασκάλους, διὰ νὰ ἐκτελοῦν τὰ μυστήρια καὶ τὰς λειτουργίας.

Μὲ τὸν καιρὸν λοιπὸν ἄρχισαν οἱ Ἀπόστολοι νὰ μὴ προφθάνουν ὅλα αὐτά. Διὰ τοῦτο ἔκριναν καλὸν νὰ πάρουν βοηθοὺς. Πρῶτοι βοηθοὶ των ἦσαν οἱ ἑπτὰ *διάκονοι*. Τέτοιους δὲ βοηθοὺς-διακόνους ἐχειροτονοῦσαν κατόπιν καὶ εἰς τὰς ἄλλας πόλεις, ὅπου ὑπῆρχαν Ἐκκλησίαι.

Οἱ Ἀπόστολοι ἐκράτησαν διὰ τὸν ἑαυτὸν τους τὴν *ἀνωτάτην ἐποπτείαν*, καὶ ὀνομάσθησαν *ἐπίσκοποι*, δηλ. ἐπόπται ἢ ἐπιθεωρηταὶ τῆς Ἐκκλησίας. Διὰ τὴν τέλεσιν δὲ τῶν μυστηρίων καὶ τὰς λειτουργίας εἰς τὰς διαφόρους πόλεις ἐχειροτόνησαν τοὺς *πρεσβυτέρους*.

Ἡ ἐκλογή τῶν διακόνων καὶ τῶν πρεσβυτέρων ἐγένετο κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον. Οἱ χριστιανοὶ — πιστοὶ — κάθε Ἐκκλησίας ἐξέλεγον διὰ τὸ ἔργον αὐτὸ τοὺς πιὸ πιστοὺς καὶ ἐναρέτους χριστιανούς. Ἀπὸ αὐτοὺς δὲ οἱ Ἀπόστολοι μὲ κλήρον ἐχειροτονοῦσαν ἄλλον διάκονον καὶ ἄλλον πρεσβύτερον. Διὰ τοῦτοι αὐτοὶ ἐλέγοντο *κληρικοί* καὶ οἱ ἄλλοι *λαϊκοί*.

Ἡ *χειροτονία* τῶν κληρικῶν ἐγένετο μὲ τὴν ἐπίθεσιν τῶν χειρῶν τῶν Ἀποστόλων εἰς τὴν κεφαλὴν τῶν ὑποψηφίων. Μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον μετεδίδοτο ἡ χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ

ἡ ἐξουσία τῶν Ἀποστόλων εἰς τοὺς χειροτονουμένους κληρικούς.

Ἐρεῖς ἦσαν οἱ βαθμοὶ τῆς ἱερωσύνης. Ὁ βαθμὸς τοῦ διακόνου, τοῦ πρεσβυτέρου ἢ ἱερέως, καὶ τοῦ ἐπισκόπου. Ἐπίσκοποι τῆς Ἐκκλησίας ἦσαν κατ' ἀρχὰς οἱ Ἀπόστολοι. Ἐπειδὴ δέ, ὡς ἄνθρωποι, θὰ ἀπέθνησκον καὶ αὐτοί, ἔβαλαν εἰς τὴν θέσιν των ἀπὸ τοὺς πρεσβυτέρους τοὺς πρὸ ἱκανοὺς καὶ πιστοὺς. Ὠνομάσθησαν καὶ αὐτοὶ ἐπίσκοποι καὶ ἐθεωρήθησαν **διάδοχοι** τῶν Ἀποστόλων. Διότι εἶχον λάβει τὴν ἐξουσίαν τῆς διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τοὺς Ἀποστόλους καὶ οἱ Ἀπόστολοι ἀπὸ τὸν Χριστόν.

Ὅλοι οἱ ἐπίσκοποι ἦσαν μεταξύ των ἴσοι, ὅπως ἴσοι ἦσαν μεταξύ των καὶ οἱ Ἀπόστολοι. Αὐτοὶ διοικοῦν τὴν Ἐκκλησίαν τῆς ἐπισκοπῆς των. Οἱ πρεσβύτεροι κηρύττουν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ τελοῦν τὰ μυστήρια. Οἱ διάκονοι βοηθοῦν καὶ τοὺς δύο εἰς τὰ καθήκοντά των.

Ὅταν κανένα μεγάλο ζήτημα ἀπασχολοῦσεν ὅλην τὴν Ἐκκλησίαν, ἐμαζεύοντο οἱ ἐπίσκοποι εἰς μίαν ὠρισμένην πόλιν καὶ ἔκαμαν συμβούλιον ἢ σύσκεψιν. Τὸ συμβούλιον αὐτὸ τῆς Ἐκκλησίας ἐλέγετο **Σύνοδος**. Συνόδους ἔχομεν πολλῶν εἰδῶν, τοπικὰς, ἐπαρχιακάς, οἰκουμενικάς, ἐκτάκτους καὶ τακτικάς.

24. Αἱ Ἀποστολικαὶ Ἐκκλησίαι. Τὸ πρωτεῖον τοῦ Πάπα.

Ἀποστολικαὶ λέγονται αἱ Ἐκκλησίαι, πὸν ἰδρῦθησαν ἀπ' εὐθείας ἀπὸ τοὺς Ἀποστόλους. Π. χ. Ἡ Ἐκκλησία τῶν Ἱεροσολύμων ἰδρῦθη πρῶτη τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων καὶ μάλιστα ὑπὸ τοῦ Πέτρου. Αἱ Ἐκκλησίαι τῆς Συρίας καὶ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, πὸν ἰδρῦθησαν ἀπὸ τοὺς ἀποστόλους Πέτρον, Βαρνάβαν, Ἰωάννην κλπ., με κέντρον τὴν Ἀντιόχειαν. Αἱ Ἐκκλησίαι τῆς Ἀφρικῆς με κέντρον τὴν Ἀλεξάνδρειαν. Καὶ αἱ Ἐκκλησίαι τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ἰταλίας με κέντρον τὴν **Ρώμην**.

Μὲ τὸν καιρὸν αἱ Ἀποστολικαὶ Ἐκκλησίαι τῶν μεγάλων κέντρων τοῦ κόσμου, Ρώμης, Ἀντιοχείας, Ἀλεξανδρείας καὶ Ἱεροσολύμων, ἐπῆραν σπουδαίαν ἀνάπτυξιν καὶ ἔγιναν **μητροπόλεις**, δηλ. πόλεις, αἱ Ἐκκλησίαι τῶν ὁποίων ἐθεωρήθησαν ὡς **μητέρες** τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν τῆς ἐπαρχίας των.

Ὅλας αὐτὰς τὰς Ἐκκλησίας τὰς ἠγωνε μεταξύ των **μία Πίστις, ἓνα Βάπτισμα**, ἓνας τρόπος διοικήσεως. Διότι ὅλαι εἶχον μίαν ὁμολογίαν καὶ ἐλάτρευον «ἓνα Κύριον καὶ Θεὸν καὶ Πατέρα

πάντων»: (Ἐφεσ. Δ', 5). Ἀποτελοῦσαν δηλ. πᾶσαι αἱ Ἀποστολικαὶ Ἐκκλησίαι τὴν «μίαν, ἅγιαν, καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ», ὅπως λέγεται εἰς τὸ Σύμβολον τῆς Πίστεως.

Αἱ σχέσεις μεταξύ τῶν Ἐκκλησιῶν αὐτῶν εἶναι φιλικαὶ καὶ ἀδελφικαί. Ἡ μία σέβεται τὴν ἄλλην, καὶ τὴν θεωρεῖ ἀδελφὴν. Ἰδιαιτέρως μεταξύ αὐτῶν τιμᾶται ἀπὸ ὅλας ἡ **Ἐκκλησία τῆς Ρώμης**. Διότι αὐτὴ εἶναι ἡ Ἐκκλησία τῆς Πρωτεύουσας ὅλου τοῦ Κόσμου. Εἰς τὸν ἐπίσκοπον τῆς Ρώμης ὅλοι οἱ χριστιανοὶ ἀποδίδουν «τὰ πρωτεῖα τῆς τιμῆς», ὅχι ὁμως καὶ τῆς ἐξουσίας. Διότι κάθε μία Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία εἶναι ἐλευθέρα νὰ **αὐτοδιοικεῖται**, δηλ. νὰ ἔχῃ ἰδικήν της διοίκησιν, ἀνεξάρτητη ἐντελῶς, με **κεφαλὴν** αὐτῆς τὸν **Χριστόν**, ὅπως λέγει ἡ Ἁγία Γραφή (Ἐφεσ. Ε', 22-23), καὶ νὰ διοικεῖται με τοὺς κοινούς νόμους, τοὺς **κανόνας**, τοὺς ὁποίους ἔχει θέσει ἡ Ἐκκλησία ὅλη.

Ἀργότερα, ὅταν ἔγινε Πρωτεύουσα τοῦ Βυζαντινοῦ Κράτους ἡ **Κωνσταντινούπολις**, τότε εἰς τὰς τέσσαρας ἀρχαίας Ἀποστολικὰς Ἐκκλησίας προσετέθη καὶ πέμπτη. Διότι αὐτὴ εἶχε τὴν ἔδραν της εἰς τὴν Πρωτεύουσαν τοῦ Ἀνατολικοῦ Ρωμαϊκοῦ Κράτους, καὶ εἶχεν ἰδρυθῆ ὑπὸ τοῦ ἀποστόλου Ἀνδρέου.

Οἱ ἐπίσκοποι τῶν Ἀποστολικῶν αὐτῶν Ἐκκλησιῶν ἀπὸ τοῦ τρίτου αἰῶνος ἐπῆραν τὸ ὄνομα **μητροπολίται**, διότι ἔμεναν εἰς τὴν πρωτεύουσαν μεγάλης ἐπαρχίας, ἡ ὁποία τότε ἐλέγετο ὄχι πρωτεύουσα, ἀλλὰ **μητρόπολις**. Ὑστερα ἐπῆραν τὸ ὄνομα **ἀρχιεπίσκοποι**, διότι εἶχαν εἰς τὴν ἐπαρχίαν τοὺς καὶ ἄλλους ἰσοβάθμους ἐπισκόπους. Τέλος ὀνομάσθησαν **πατριάρχαι**, διότι τὸν τίτλον ἀρχιεπίσκοποι καὶ μητροπολίται τὸν ἔλαβαν καὶ ἄλλοι ἐπίσκοποι. Πατριάρχης σημαίνει ἀρχηγός. Ἔτσι λέγεται ὁ ἀρχηγός τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ ἐπίσκοπος ὁμως τῆς Ρώμης ὀνομάσθηκε **Πάπας**, δηλ. Πατὴρ. Ὁ δὲ τῆς Ἀλεξανδρείας Πάπας καὶ Πατριάρχης.

Μεγάλην ἀνάπτυξιν εἰς τὸ Λυτικὸν Ρωμαϊκὸν Κράτος ἐπῆρε με τὸν χρόνον ὁ Πάπας τῆς Ρώμης. Αὐτὸς κατώρθωσε νὰ συγκεντρώσῃ εἰς τὰ χέρια του ὅλην τὴν ἐξουσίαν τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὴν Λύσιν. Οἱ ἐπίσκοποι καὶ μητροπολίται τῆς Λυτικῆς Ἐκκλησίας ἐθεωρήθησαν τότε κατώτεροι εἰς τὴν ἐξουσίαν ἀπὸ τὸν Πάπαν.

Ἡ ἐκκλησιαστικὴ αὐτὴ ἐξουσία τοῦ Πάπα τῆς Ρώμης ἔγινε τὸ ἔτος 750 καὶ κοσμικὴ. Διότι τότε ὁ Πάπας ἴδρυσεν εἰς τὴν Λύσιν καὶ κοσμικὸν Κράτος, τὸ ὁποῖον ὀνομάσθηκε Κράτος τοῦ Ἁγίου Πέτρου. Πρωτεύουσά του ἦτο ἡ Ρώμη, ἡ ὁποία ἐλέγετο καὶ λέγεται μέχρι σήμερον **Ἁγία Ἐδρα**.

⁷Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία — Χριστοφιλοπούλου κλπ.

Ὁ ἅγιος Ἰσίδωρος, ὁ ὁποῖος ἐμαρτύρησεν εἰς τὴν νῆσον Χίον ἐπὶ Δεκίου.

ΤΜΗΜΑ ΤΡΙΤΟΝ

Η ΕΠΟΧΗ ΤΩΝ ΔΙΩΓΜΩΝ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

25. Τὰ αἷτια τῶν διωγμῶν.

Πολλά καὶ διάφορα εἶναι τὰ αἷτια, τὰ ὁποῖα ἐπροκάλεσαν τοὺς διωγμοὺς ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων καὶ τῶν Εἰδωλολατρῶν καὶ μάλιστα τῶν Ρωμαίων Αὐτοκρατόρων ἐναντίον τῶν χριστιανῶν. Ὁ Χριστὸς κατὰ τὸν Μυστικὸν Δεῖπνον εἶχεν εἶπει εἰς τοὺς Μαθητὰς του. «Ἀφοῦ κατεδιώξαν ἐμέ, θὰ καταδιώξουν καὶ σᾶς». (Ἰωάν. ΙΕ', 20). Καὶ ἡ προφητεία αὐτῆ τοῦ Κυρίου ἐβγῆκεν ἀληθινή.

Τὰ κυριώτερα αἷτια τῶν διωγμῶν εἶναι τὰ ἑξῆς :

1. Ἡ καθημερινὴ αὔξησης τῶν χριστιανῶν. Αὐτὸ ἔκανε τοὺς φανατικοὺς Ἰουδαίους νὰ συκοφαντοῦν τοὺς χριστιανούς, ὅτι δὲν σέβονται τὸν Νόμον τοῦ Μωϋσεώς. Ἐπειτα τοὺς ἐσκανδάλιζε τὸ κήρυγμα τῶν Ἀποστόλων, ὅτι ἔπιασαν καὶ ἔσταύρωσαν τὸν Μεσσίαν των, τὸν Χριστόν. (Α' Κορινθ. Α', 23).

2. Τὸ κήρυγμα τῆς ἰσότητος τῶν ἀνθρώπων. Ὁ Χριστιανισμὸς κηρύττει, ὅτι ὅλοι οἱ ἄνθρωποι εἶναι μεταξύ των ἴσοι, διότι εἶναι τέκνα τοῦ ἴδιου πατέρα, τοῦ Θεοῦ. Πολλοὶ ὅμως αὐτοκράτορες τῆς Ρώμης ἤθελαν νὰ λατρεύονται ὡς θεοὶ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους. Καὶ ἐπειδὴ οἱ χριστιανοὶ δὲν ἐπροσκυνοῦσαν τὰ ἀγάλματα τῶν αὐτοκρατόρων, διὰ τοῦτο κατεδιώκοντο ὡς ἀσεβεῖς, καὶ ὡς ἐπαναστάται - ἀναρχικοί.

3. Τὸ κήρυγμα τοῦ ἐνὸς Θεοῦ. Οἱ χριστιανοὶ δὲν ἐλάτρευαν παρὰ μόνον τὸν ἀληθινὸν Θεόν, καὶ ὄχι τὰ εἰδωλα τῶν πολλῶν θεῶν. Διὰ τοῦτο ἐθεωροῦντο ἀπὸ τοὺς εἰδωλολάτρας ὡς ἄθεοι καὶ ἀσεβεῖς. Τοὺς ἐθεωροῦσαν ἀκόμη καὶ ὡς ἐγκληματίας, διότι ἐμάθαιναν, ὅτι οἱ χριστιανοὶ εἰς τὰς συγκεντρώσεις των τρώγουν τὸ Σῶμα καὶ πίνουν τὸ Αἷμα τοῦ Χριστοῦ.

Ἄν λοιπὸν ποτὲ συνέβαινε καμμία θεομηνία ἢ κανένα μεγάλο κακό, ἐθεωροῦσαν οἱ εἰδωλολάτραι τοὺς χριστιανούς ὡς αἷτιαν.

4. Ἡ κατάργησις τῆς εἰδωλολατρείας. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἐδίδαξεν, ὅτι τὰ εἰδωλα εἶναι ἐφευρέσεις τῶν ἀνθρώπων, καὶ ὅτι ὁ Θεὸς δὲν ἔχει ἀνάγκην αὐτῶν. (Πράξ. ΙΖ', 39). Ἀπὸ τὸ

κήρυγμα ὅμως αὐτὸ ἐβλάπτοντο τὰ συμφέροντα τῶν ἱερέων τῆς εἰδωλολατρείας καὶ τῶν ἀγαματοποιῶν κλπ., διότι ἔχαναν τὰ εἰσοδήματα των. (Πράξ. ΙΘ', 23).

5. **Οἱ ἄρχοντες καὶ οἱ φιλόσοφοι.** Αὐτοὶ ἐχθρεύοντο τοὺς χριστιανούς διὰ τὰ κηρύγματα τῶν περὶ τῆς ἰσότητος τῶν ἀνθρώπων, τῆς σταυρώσεως τοῦ Θεοῦ κλπ. Καὶ τοὺς κατηγοροῦσαν ὅτι διδάσκουν «καινὰ δαιμόνια». (Πράξ. ΙΖ', 18. Α' Κορινθ. Α', 18-31). Ὅλα αὐτὰ τὰ ἐθεωροῦσαν ἐπικίνδυνα διὰ τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὴν κοινωνίαν καὶ ἐπολέμησαν τὸν Χριστιανισμόν.

✓ 26. Τὰ βασανιστήρια τῶν χριστιανῶν κατὰ τοὺς διωγμούς.

(Ἐβρ. ΙΑ', 32 - 40).

Ἐναντίον τῶν χριστιανῶν ἔκαναν διωγμούς καὶ οἱ Ἰουδαῖοι καὶ οἱ Εἰδωλολάτραι. Ἀπὸ τοὺς διωγμούς αὐτοὺς οἱ πῦρ σφοδροὶ εἶναι ἐκεῖνοι, τοὺς ὁποίους ἐκίνησαν οἱ εἰδωλολάτραι αὐτοκράτορες τῆς Ρώμης, ὅπως ὁ Νέρων, ὁ Δομιτιανός, ὁ Τραϊανός, ὁ Δέκιος, ὁ Διοκλητιανός καὶ ἄλλοι.

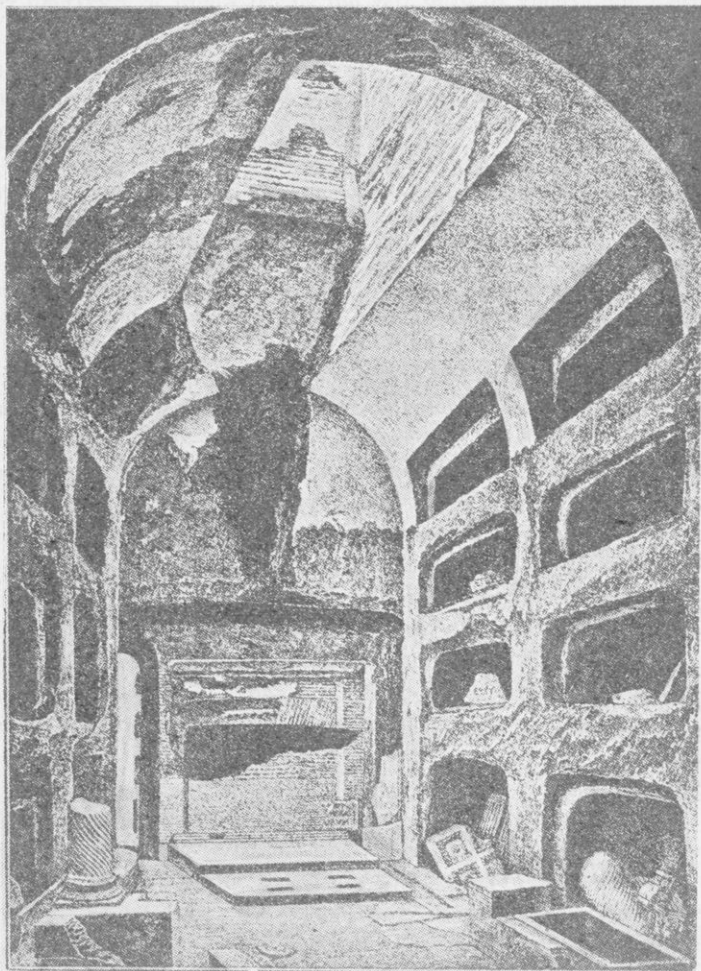
Πρωτάκουστα καὶ πολὺ σκληρὰ εἶναι τὰ βασανιστήρια, εἰς τὰ ὅποια ὑπεβάλλοντο τότε οἱ χριστιανοί. Ἄλλους χριστιανούς τοὺς ἔδεχναν μὲ μαστίγια, ἄλλους τοὺς ἔκαιαν ζωντανούς, ἄλλους τοὺς ἐξεμάτιζαν μὲ καυτὸ λάδι, ἄλλους τοὺς ἐπνιγαν εἰς τὸ νερό, ἄλλους τοὺς ἔσφαζαν σὰν ἀρνιά.

Πολλοὺς χριστιανούς κατὰ τοὺς διωγμούς τοὺς ἄλειφαν μὲ πίσσαν καὶ τοὺς ἔκαιαν. Ἄλλους τοὺς ἔροιχναν εἰς τὸν ἀσβέστην. Συνήθως τοὺς ἔροιχναν εἰς τὰ ἄγρια θηρία, διὰ νὰ παλαίψουν μὲ αὐτὰ καὶ νὰ τοὺς κατασπαράξουν εἰς τὰ ἵπποδρόμια. Καὶ ἄλλους τοὺς ἔβασάνιζαν μὲ κάθε εἶδος μαρτυρίου.

Πολλοὶ χριστιανοὶ διὰ νὰ ἀποφύγουν τὰ μαρτύρια ἔφευγαν εἰς τὰ ὄρη, εἰς τὰ ἔρημα μέρη, εἰς τὰ δάση, εἰς τὰ σπήλαια καὶ εἰς τὰς **κατακόμβας** τῆς Γῆς, ὅπου ὑπῆρχον τοιαῦτα. Ἐκεῖ ὅμως ὑπέφεραν ἀπὸ τὴν πείναν, ἀπὸ τὴν δίψαν, ἀπὸ τὸ κρῦο, ἀπὸ ἀσθενείας, ἀπὸ τὰ ἄγρια θηρία κλπ.

Ἐπῆρχαν βέβαια καὶ μερικοὶ χριστιανοί, οἱ ὁποῖοι εἶχαν ἀδύνατην πίστιν καὶ ἐδέχοντο νὰ κάμουν θυσίαν εἰς τὰ εἰδωλα διὰ νὰ μὴ χάσουν τὴν ζωὴν των ἢ διὰ νὰ μὴ ὑποφέρουν ἀπὸ τὰ βασανιστήρια. Ὅστερα ὅμως μετανουοῦσαν καὶ ἐζητοῦσαν τὴν συγχώρησιν ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν. Αὐτοὺς οἱ ἄλλοι χριστιανοὶ τοὺς ἔλεγον τότε **δειλοὺς** (πεπτωκότας).

Οἱ περισσότεροι ὅμως χριστιανοὶ ἐδέχοντο μὲ εὐχαρίστησιν τὰ μαρτύρια καὶ αὐτὸν τὸν θάνατον διὰ τὸν Χριστόν. Ὅσοι ἀπὸ αὐτοὺς

Κατακόμβαι Ρώμης.

ἐθανατώθησαν, ὀνομάζονται ἀπλῶς *μάρτυρες*, ἂν ἦσαν λαϊκοί, *ιερομάρτυρες* δέ, ἐὰν ἦσαν κληρικοί (ἐπίσκοποι, πρεσβύτεροι). Ὅσοι πάλιν ἀπὸ αὐτοὺς δὲν ἐθανατώθησαν μὲν, ὑπέφεραν ὅμως βασανι-

στήρια και ὁμολογοῦσαν τὴν πίστιν των εἰς τὸν Χριστόν, λέγονται **ὁμολογηταί**.

Ἐφάνταστος εἶναι ὁ ἡρωϊσμός τῶν μαρτύρων αὐτῶν τῆς Πίστεως, ποῦ ἔχυσαν τὸ αἷμα των διὰ τὸ στερεωθῆ ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ εἰς τὸν Κόσμον. Καὶ εἶναι θαυμαστὴ ἡ πίστις των, εἰς τὸν Χριστόν. Αὐτὴ τοὺς ἔκανε νὰ περιφρονοῦν τὸν θάνατον καὶ τὰ μαρτύρια. Αὐτὸ πάλιν ἔκανε πολλοὺς δημίους τῶν χριστιανῶν νὰ μετανοήσουν καὶ νὰ γίνουν καὶ αὐτοὶ χριστιανοί, καὶ μαζί μὲ αὐτοὺς νὰ μαρτυρήσουν διὰ τὸν Χριστόν καὶ νὰ ἀποθάνουν. Ἔτσι εἶχεν εἶπει ὁ Χριστός: «Θαρσεῖτε, ἐγὼ ἐνίκησα τὸν κόσμον». Καὶ ἡ Ἁγία Γραφή πάλιν λέγει: «Αὕτη ἡ νίκη ἡ νικήσασα τὸν κόσμον, ἡ Πίστις ἡμῶν». (Ἰωάν. ΙΣΤ', 33 καὶ Α' Ἰωάν. Ε', 4).

✓ 27. Οἱ διωγμοὶ ἐπὶ Νέρωνος, Δομιτιανοῦ καὶ Τραϊανοῦ.

1. **Ἐπὶ Νέρωνος.** Αὐτοκράτωρ τῆς Ρώμης, ποῦ πρῶτος ἐκίνησε διωγμὸν ἐναντίον τῶν χριστιανῶν, εἶναι ὁ Νέρων. Ἐβασίλευσεν ἀπὸ τὸ 54-68 καὶ ἦτο πολὺ μοχθηρὸς καὶ θηριώδης. Ἐκαμε πολλὰ ἔγκληματα. Τὸ μεγαλύτερον ἦτο ἡ πυρκαϊὰ τῆς Ρώμης. Τότε ἐκάηκαν τὰ 3/4 τῆς πόλεως. Ἐπὶ ἑπτὰ ἡμέρας ἡ πόλις ἐκαίετο.

Οἱ κάτοικοι τῆς Ρώμης ἔγιναν ἔξω φρενῶν, διότι ἔχασαν τὰ σπύτια των καὶ τὰ ὑπάρχοντά των. Ὁ Νέρων τότε, διὰ τὸ ἀποφυγῆ τὴν ὀργὴν τοῦ λαοῦ, διέδωκεν ὅτι οἱ χριστιανοὶ ἔβαλαν τὴν φωτιά.

Τὰ πλήθη μὲ μανίαν ὄρμησαν ἐναντίον τῶν χριστιανῶν. Τοὺς ἐβοηθοῦσε καὶ ὁ αὐτοκράτωρ. Κατὰ διαταγὴν του ἔπιαναν οἱ δήμιοι τοὺς χριστιανούς, τοὺς περιετύλιξαν μὲ δέρματα θηρίων καὶ τοὺς ἔρριχναν εἰς τοὺς σκύλους. Ἄλλους ἔτσι τοὺς ἀλειφαν μὲ πίσσαν καὶ τοὺς ἔβαζαν φωτιά τὴν νύκτα, διὰ τὸ φωτίζον τὴν πόλιν.

Τότε ἐμαρτύρησαν εἰς τὴν Ρώμην καὶ οἱ δύο ἀπόστολοι Πέτρος καὶ Παῦλος, καθὼς καὶ ἡ ἁγία Φωτεινὴ ἡ Σαμαρεῖτις μαζί μὲ ἑπτὰ γυναῖκας συγγενεῖς της (Ἰωάν. Δ', 4).

2. **Ἐπὶ Δομιτιανοῦ.** Ἀπὸ τὸ ἔτος 81 μέχρι τὸ 96 ἔγινεν αὐτοκράτωρ εἰς τὴν Ρώμην ὁ Δομιτιανός. Αὐτὸς κατεδίωξε συστηματικὰ τοὺς χριστιανούς. Καὶ ἐμαρτύρησε τότε ὁ Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης, ἐξωρίσθηκε δὲ εἰς τὴν Πάτμον ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης.

3. **Ἐπὶ Τραϊανοῦ.** Αὐτὸς ἦτο καλός, ἀλλὰ αὐστηρὸς αὐτοκράτωρ. Ἐβασίλευσεν ἀπὸ τὸ 98 ἕως τὸ 117. Διὰ τὸ διώξῃ τοὺς χριστιανούς, ἔκανε νόμον καὶ ἀπηγόρευεν εἰς τοὺς Ρωμαίους νὰ εἶναι

χριστιανοί. Τους χριστιανούς τους κατεδίωξεν ὡς παραβάτας τοῦ νόμου αὐτοῦ.

Πολλοὶ χριστιανοὶ τότε ἐμαρτύρησαν εἰς τὴν Παλαιστίνην, εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, εἰς τὴν Συρίαν. Μεταξὺ αὐτῶν εἶναι καὶ ὁ Συμεὼν, γέρον ἡλικίας 120 ἐτῶν, ἐπίσκοπος Ἱεροσολύμων, πὺν ἔσταυρώθηκε.

Τότε ἐμαρτύρησεν εἰς τὴν Ρώμην καὶ ὁ ἐπίσκοπος τῆς Ἀντιοχείας Ἰγνάτιος ὁ Θεοφόρος, ὁ μαθητὴς τοῦ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου.

Τὸ ἔτος 106 ἐπέρασεν ἀπὸ τὴν Ἀντιόχειαν ὁ Τραϊανός. Εἶχεν ἐκστρατείαν ἐναντίον τῶν Πάρθων. Τότε ὁ Ἰγνάτιος, ὡς ἐπίσκοπος τῆς πόλεως, παρουσιάσθηκεν εἰς τὸν αὐτοκράτορα, διὰ νὰ τὸν παρακαλέσῃ νὰ παύσῃ τοὺς διωγμοὺς ἐναντίον τῶν χριστιανῶν. Ὁ Τραϊανὸς ὁμως διέταξε νὰ τὸν στείλουν εἰς τὴν Ρώμην καὶ ἐκεῖ νὰ τὸν ρίψουν εἰς τὰ θηρία.

Ὅταν ὁ Ἰγνάτιος ὠδηγεῖτο εἰς τὴν Ρώμην καὶ ἔμαθεν ὅτι οἱ χριστιανοὶ φροντίζουν διὰ τὴν διάσωσίν του, ἐκεῖνος τοὺς ἔγραψεν.

— Σᾶς ἱκετεύω, ἀδελφοί μου· θέλω νὰ γίνω τροφὴ τῶν λεόντων καὶ τῶν ἄρκτων. Εἶμαι σιτᾶρι τοῦ Θεοῦ καὶ ἀλέθομαι μὲ τὰ δόντια τῶν θηρίων, διὰ νὰ γίνω καθαρὸ ψωμί. Ἔτσι θὰ εἶμαι γνήσιος μαθητὴς τοῦ Κυρίου.

28. Οἱ διωγμοὶ ἐπὶ τῶν φιλοσόφων αὐτοκρατόρων.

Μετὰ τὸν Τραϊανὸν ἔγιναν αὐτοκράτορες εἰς τὴν Ρώμην ὁ Ἀδριανός, ὁ Ἀντωνίνος ὁ Πῖος ἢ Εὐσεβής, ὁ Μάρκος Αὐρήλιος καὶ ὁ Σεπτίμιος Σεβήρος. Αὐτοὶ ἦσαν φίλοι τῶν Γραμμάτων καὶ τῆς Φιλοσοφίας. Δὲν ἠμπόρουν ὁμως νὰ καταλάβουν τὴν νέαν θρησκείαν. Διὰ τοῦτο κατεδίωξαν τοὺς χριστιανούς, διότι ἤθελαν νὰ εὐχαριστήσουν τὸν λαὸν τους.

1. **Ἐπὶ Ἀδριανοῦ.** Αὐτὸς ἐβασίλευσεν ἀπὸ τὸ 117 μέχρι τοῦ 138. Ἦτο φιλοπρόδος αὐτοκράτωρ, καὶ εὐεργέτησε τὰς Ἀθήνας καὶ ὅλην τὴν Ἑλλάδα.

Κατὰ τὸν διωγμὸν τοῦ Ἀδριανοῦ ἐμαρτύρησε ὁ ἱερομάρτυς **Ἐλευθέριος**, πὺν ἦτο ἐπίσκοπος, καὶ ἡ μητέρα του Ἀνθία.

Ὁ ἅγιος Ἐλευθέριος ἦτο Ἕλληνας. Ἀπέθανε μὲ φρικτὰ μαρτύρια. Ἡ μητέρα του ἡ Ἀνθία, ὅταν εἶδε νεκρὸ τὸ παιδί της, τὸ ἀγκάλιασε καὶ τὸ ἐφιλοῦσε. Τότε ἓνας Ρωμαῖος στρατιώτης, ἀντὶ νὰ λυπηθῇ αὐτὸν τὸν σπαραγμὸν τῆς μητέρας, ἔβγαλε τὸ σπαθί του

καὶ τὴν ἐθανάτωσε. Ἔτσι μητέρα καὶ παιδὶ ἀγκαλιασμένοι ἔδωσαν τὴν ζωὴν των διὰ τὸν Χριστόν. Ἡ Ἐκκλησία μας τοὺς ἐορτάζει εἰς τὰς 15 Δεκεμβρίου.

2. **Ἐπὶ Ἀντωνίου Πίου.** Ἐβασίλευσεν ἀπὸ τὸ 138 ἕως τὸ 161. Δὲν ἠθέλησε νὰ διώξῃ τοὺς χριστιανούς, ἀλλὰ καὶ δὲν ἠμπόδισε τοὺς διώκτας.

Τότε ἐμαρτύρησε ἡ ἁγία Γλυκερία, ἡ ἁγία Παρασκευὴ καὶ ὁ ἅγιος Πολύκαρπος, ἐπίσκοπος τῆς Σμύρνης (23 Φεβρουαρίου).

Γέρων 96 ἐτῶν ὁ Πολύκαρπος συνελήφθη καὶ ὠδηγήθη ἐμπρὸς εἰς τὸν Ῥωμαῖον ἀνθύπατον τῆς Σμύρνης.

— Ἀρνήσου τὸν Χριστόν, καὶ θά σέ ἐλευθερώσω, τοῦ λέγει ὁ ἀνθύπατος. Καὶ ὁ Πολύκαρπος ἀπαντᾷ :

— Ὅγδοήκοντα καὶ ἕξ ἔτη δουλεύω εἰς αὐτὸν καὶ δὲν μὲ ἔχει ἀδικήσει καθόλου. Πῶς ἠμπορῶ λοιπὸν νὰ ἀρνηθῶ τὸν Βασιλέα μου, ὁ ὁποῖος μὲ ἔσωσεν ;

Ὁ ἀνθύπατος ἐπιμένει καὶ τὸν ἀπειλεῖ μὲ τὴν φωτιά καὶ μὲ τὰ θηρία. Ὁ Πολύκαρπος ὅμως τίποτε ἀπὸ αὐτὰ δὲν φοβεῖται.

— Κάμε ὅ,τι θέλεις, τοῦ λέγει. Καὶ ἐδέχθη τὸ μαρτύριον εὐχαρίστως.

3. **Ἐπὶ Μάρκου Αὐρηλίου.** Ἐβασίλευσεν ἀπὸ τὸ 161 ἕως τὸ 180. Αὐτὸς κατεδίωξε τοὺς χριστιανούς. Τότε ἐμαρτύρησε μία νέα παρθένος, ἡ ἁγία Βλανδίνη καὶ ὁ ἀδελφός της, ποὺ ἦτο παιδί 14 ἐτῶν.

Ὅμοίως τότε ἐμαρτύρησε καὶ ἓνα ἄλλο παιδί, μόλις 12 ἐτῶν, εἰς τὴν Καισάρειαν τῆς Καππαδοκίας, ποὺ ἐλέγετο Κύριλλος. Ὅταν οἱ δῆμιοι τὸ ἐβασάνιζαν, ἐκεῖνο ἔλεγεν :

— Οὔτε τὴ φωτιά, οὔτε τὸ ξίφος, οὔτε τὰ θηρία φοβοῦμαι.

4. **Ἐπὶ Σεπτιμίου Σεβήρου.** Ἐβασίλευσεν ἀπὸ τὸ 192 ἕως τὸ 211, καὶ ἐδίωξε καὶ αὐτὸς τοὺς χριστιανούς. Κατὰ τὸν διωγμὸν αὐτὸν ἐμαρτύρησαν πολλοὶ χριστιανοί, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ὁ ἅγιος **Χαράλαμπος**, ὁ ἱερομάρτυς.

Ὁ ἅγιος Χαράλαμπος ἦτο ἱερεὺς εἰς τὴν Μαγνησίαν τῆς Θεσσαλίας καὶ ἐμαρτύρησεν εἰς τὰς 10 Φεβρουαρίου τοῦ ἔτους 198, εἰς ἡλικίαν 110 ἐτῶν.

29. Οἱ διωγμοὶ μέχρι τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου.

Οἱ διωγμοὶ τῶν χριστιανῶν διήρκεσαν μέχρι τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου, δηλ. μέχρι τοῦ ἔτους 313. Κατὰ τὸ μεταξὺ διάστημα διά-

φοροι αυτοκράτορες ἐδίωξαν τοὺς χριστιανούς μετ' σκληρὰ βασανιστήρια. Οὗτοι εἶναι οἱ ἑξῆς :

1. **Ὁ Δέκιος.** Οὗτος ἐκίνησε γενικὸν διωγμὸν εἰς ὀλόκληρον τὸ Ρωμαϊκὸν Κράτος ἐναντίον τῶν χριστιανῶν κατὰ τὰ ἔτη τῆς βασιλείας του (249 - 251). Αὐτὸς μετεχειρίσθη κάθε μέσον διὰ τὴν ἐξόντωσιν τῶν χριστιανῶν.

Πολλοὶ εἶναι οἱ μάρτυρες, οἱ ὁποῖοι ἐμαρτύρησαν τότε, ἄνδρες, γυναῖκες, παιδιά. Οἱ ἅγιοι Δέκα εἰς τὴν Κρήτην, οἱ ἅγιοι Ἑπτὰ εἰς τὴν Κόρινθον, ἡ ἅγια Ἀναστασία, ἡ ἅγια Καλλιόπη, ὁ ἅγιος Ἰσίδωρος εἰς τὴν νῆσον Χίον μαζί μετ' τὴν ἁγίαν Μυρόπην, κλπ.

2. **Ὁ Βαλεριανός.** Μετ' τὸ ἴδιον πείσμα ἐξηκολούθησε νὰ διώκῃ τοὺς χριστιανούς καὶ ὁ αυτοκράτωρ Βαλεριανός. Ἐβασίλευσεν ἀπὸ τὸ 253 ἕως τὸ 260. Πολλοὶ ἐμαρτύρησαν τότε καὶ μεταξὺ αὐτῶν ὁ ἅγιος Κυπριανός, πὺν ἦτο ἐπίσκοπος τῆς Καρχηδόνας.

3. **Ὁ Διοκλητιανός.** Ὁ αυτοκράτωρ Διοκλητιανός ἐκίνησεν ἕνα πολὺ τρομερὸν διωγμὸν ἐναντίον τῶν χριστιανῶν. Ἐβασίλευσεν ἀπὸ τὸ ἔτος 284 ἕως τὸ 305, μαζί μετ' ἄλλους συναυτοκράτορας. Αὐτοὶ εἶχαν μοιρασθῆ τὸ Ρωμαϊκὸν Κράτος, διότι τὸ εἶχαν διαρέσει εἰς Ἀνατολικὸν καὶ εἰς Δυτικόν. Ὁ Διοκλητιανός ἦτο εἰς τὸ Ἀνατολικὸν καὶ εἶχε πρωτεύουσαν τὴν Νικομήδειαν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας.

Ὁ Διοκλητιανός τὸ ἔτος 303 ἔβγαλε διάταγμα νὰ καταστραφοῦν οἱ ναοὶ τῶν χριστιανῶν, οἱ δὲ χριστιανοὶ νὰ κάμουν θυσίας εἰς τὰ εἰδῶλα. Ὅσοι ἀρνοῦνται, διέταξε, νὰ θανατώνωνται μετ' τὸν τραγικώτερον θάνατον.

Ἀφθονον αἷμα χριστιανικὸν ἐχύθηκε τότε. Οἱ δῆμοι ἐκουράσθησαν νὰ θανατώνουν, καὶ τὰ φονικά των ὄργανα ἀπὸ τὴν πολλὴν χρῆσιν ἐχάλασαν.

Τὸ ἴδιον γίνεται καὶ εἰς τὸ Δυτικὸν Ρωμαϊκὸν Κράτος ἀπὸ τοὺς ἄλλους αυτοκράτορας, τὸν Μαξιμιανόν, τὸν Μαξέντιον κλπ.

Τότε ἐμαρτύρησαν ὁ ἅγιος Θεόδωρος ὁ Τήρων, ὁ ἅγιος Δημήτριος, ὁ ἅγιος Γεώργιος, ὁ ἅγιος Παντελεήμων, ἡ ἅγια Κυριακή, ἡ ἅγια Αἰκατερίνη, ἡ ἅγια Βαρβάρα κλπ. Τότε ὑπέφερε πολλὰ βασανιστήρια καὶ ὁ ἅγιος Νικόλαος, ὁ ἐπίσκοπος Μύρων τῆς Λυκίας, ὁ Θυματουργός.

Τὸ 305 ἀπέθανεν ὁ Διοκλητιανός καὶ αυτοκράτωρ εἰς τὴν Ἀνατολὴν ἔγινεν ὁ γαμβρός του Γαλέριος. Αὐτὸς ἐσυνέχισε τοὺς διωγμούς, ἀλλὰ τὸ 311 ἀρρώστησε σοβαρὰ καὶ ἐκινδύνευσε νὰ πεθάνῃ. Τότε ἀπὸ τὸν φόβον του διέταξε νὰ παύσουν οἱ διωγμοὶ καὶ παρε-

κάλεσε τοὺς χριστιανούς νὰ προσεύχωνται διὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ὑγείας του.

Τοὺς διωγμοὺς ἐναντίον τῶν χριστιανῶν κατέπαυσεν ὀριστικὰ ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος τὸ ἔτος 312, ὅπως θὰ μάθωμεν.

30. Ὁ ἅγιος Δημήτριος.

Ὁ ἅγιος Δημήτριος, ὁ μεγαλομάρτυς καὶ μυροβλύτης, ἐγεννήθηκεν εἰς τὴν Θεσσαλονίκην ἀπὸ γονεῖς εὐσεβεῖς καὶ πλουσίους. Ὅταν ἐμεγάλωσε *κατατάχθηκε*, ὅπως ὅλοι οἱ εὐγενεῖς νέοι τῆς ἐποχῆς του, εἰς τὸν Ρωμαϊκὸν στρατόν, καὶ ἔγινεν ἀξιωματικὸς.

Ἀπὸ μικρὸς ἦτο χριστιανός, καὶ ὡς ἀξιωματικὸς δὲν ἔπαυσε νὰ ἐργάζεται διὰ τὴν διάδοσιν τῆς θρησκείας. Μέσα εἰς τὴν Θεσσαλονίκην εἶχε σχηματίσει κατηχητικὸν σχολεῖον, ὅπου ἡ νεολαία τῆς πόλεως ἐδιδάσκετο τὸν Χριστόν.

Τώρα ὁμως αὐτοκράτορες εἶναι οἱ σκληροὶ Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανός. Αὐτοὶ εἶχαν διατάξει σφοδρὸν διωγμὸν ἐναντίον τῶν χριστιανῶν. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Δημήτριος συλλαμβάνεται, καὶ ἐπειδὴ ἀρνεῖται νὰ θυσιάσῃ εἰς τὰ εἰδῶλα, ρίχνεται εἰς τὰς φυλακὰς τῆς Θεσσαλονίκης, τὸ 303.

Τὸ ἄλλο ἔτος εἰς τὴν Θεσσαλονίκην ἦλθεν ὁ αὐτοκράτωρ. Οἱ Θεσσαλονικεῖς κάνουν μεγάλες ἐτοιμασίαις. Πρὸς τιμὴν του διοργανώνουν καὶ ἀγῶνας εἰς τὸ Στάδιον τῆς πόλεως. Διὰ νὰ τὸν εὐχαριστήσουν δὲ ἀκόμη περισσότερον, ὥρισαν καὶ ἀγῶνα πάλης. Καὶ παρουσίασαν ἓνα γιγαντόσωμον εἰδωλολάτρη παλαιστῆν, ὀνομαζόμενον Λυαῖον.

Ὁ Λυαῖος ὡς εἰδωλολάτρης ἦτο διώκτης τῶν χριστιανῶν. Μέσα εἰς τὸ Στάδιον λοιπὸν ἐπροκαλοῦσε μὲ μεγάλην ἀνθράδειαν κάθε χριστιανὸν νὰ παλαίψουν. Γότε ἓνας νέος καὶ μικρόσωμος χριστιανός, ὁ Νέστωρ, ἀφοῦ ἐπῆρε τὴν εὐλογίαν τοῦ Δημητρίου, ρίχτηκε κατὰ τοῦ Λυαίου μὲ θάρρος καὶ εἶπε. «ὦ Θεὲ τοῦ Δημητρίου, βοήθη με».

Ἡ πάλη ἦτο σκληρή. Ὁμοίαζε μὲ τὴν μονομαχίαν Δαβὶδ καὶ Γολιάθ. Ἐπάλαιεν ἡ εἰδωλολατρεία μὲ τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν. Καὶ ἐνίκησεν ὁ Χριστιανισμός, ὁ Χριστός.

Ὅλοι οἱ εἰδωλολάτραι ἐξηγριώθησαν τότε. Περισσότερον ὁ Αὐτοκράτωρ. Διὰ τοῦτο διέταξε ἀμέσως νὰ θανατωθῇ καὶ ὁ Νέστωρ καὶ ὁ προστάτης του ὁ Δημήτριος, πὸν ἦτο εἰς τὴν φυλακὴν. Τὸν ἐθανάτωσαν μὲ λογχοισμούς.

Οἱ χριστιανοὶ τῆς Θεσσαλονίκης μὲ μεγάλην θλίψιν ἐπῆραν τὸ σῶμα τοῦ ἁγίου Δημητρίου καὶ τὸ ἔθαψαν. Ἀπὸ τὸν τάφον του ἄρχισε νὰ βγαίνη μύρον. Διὰ τοῦτο ὀνομάζεται ὁ ἅγιος Μυροβλήτης.

Ἐπάνω εἰς τὸν τάφον αὐτὸν ἀργότερα οἱ χριστιανοὶ ἔκτισαν μεγαλοπρεπῆ ναόν. Αὐτὸς ὁ ναὸς ὅμως ἐκάηκε τὸ ἔτος 1917. Τὸ 1949 ἔγινεν ὁ νέος ναὸς τοῦ ἁγίου Δημητρίου τῆς Θεσσαλονίκης.

Ἡ Ἐκκλησία μας ἐορτάζει τὴν μνήμην τοῦ ἁγίου Δημητρίου εἰς τὰς 28 Ὀκτωβρίου, ἡ δὲ Θεσσαλονίκη πανηγυρίζει τὴν ἡμέραν αὐτὴν, διότι τὸν ἔχει ἀνακηρύξει **πολιοῦχον** καὶ προστάτην.

Τὴν ἡμέραν αὐτὴν τοῦ ἔτους 1912 ὁ Ἑλληνικὸς Στρατὸς εἰσῆλθεν εἰς τὴν Θεσσαλονικὴν νικητῆς καὶ ἐλευθερωτῆς καὶ ἔδωκε τὴν ἐλευθερίαν εἰς τὴν πόλιν καὶ εἰς ὅλην τὴν Μακεδονίαν ὕστερα ἀπὸ δουλείαν εἰς τοὺς Τούρκους 500 περίπου ἐτῶν.

Ἄπολυτίκιον.

Μέγαν εὗρατο ἐν τοῖς κινδύνοις, σὲ ὑπέρμαχον ἢ Οἰκουμένη, ἀθλοφόρε, τὰ ἔθνη τροπούμενον. Ὡς οὖν Λυαίου καθεῖλες τὴν ἔπαρσιν, ἐν τῷ σταδίῳ θαρρύνας τὸν Νέστορα, οὕτως, ἅγιε μεγαλομάρτυς Δημήτριε, Χριστὸν τὸν Θεὸν ἰκέτευσε δωρήσασθαι ἡμῖν τὸ μέγα ἔλεος.

31. Ὁ ἅγιος Γεώργιος.

Ὁ ἅγιος Γεώργιος ἐγεννήθηκε εἰς τὴν Καισάρειαν τῆς Καππαδοκίας ἀπὸ γονεῖς εὐγενεῖς καὶ εὐσεβεῖς. Ὅταν ἐμεγάλωσεν, ἔγινε καὶ αὐτὸς ἀξιωματικὸς τοῦ Ρωμαϊκοῦ στρατοῦ, ὅπως καὶ ὁ Δημήτριος. Ἐλαβε μέρος εἰς πολλὰς μάχας καὶ ξεχώριζε διὰ τὰς στρατιωτικὰς του ἀρετὰς. Διὰ τοῦτο οἱ Ρωμαῖοι τὸν ἔκαμαν χιλίαρχον.

Ὁ Γεώργιος ἦτο χριστιανὸς ἀπὸ μικρὸς. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς του, σὰν γνήσιος μαθητῆς τοῦ Χριστοῦ, ἐμοίρασε τὴν περιουσίαν του εἰς τοὺς πτωχοὺς, καὶ ἄφησεν ἐλευθέρους τοὺς δούλους του. Αὐτὸ ἔκαμε πολλοὺς εἰδωλολάττρας νὰ γίνουιν χριστιανοί.

Ὡς ἀξιωματικὸς ὁ Γεώργιος πάντοτε ἐνικοῦσε μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ. Ἦτο πάντοτε νικητῆς καὶ τροπαιοῦχος ἢ τροπαιοφόρος. Καὶ μετὰ τὴν νίκην δὲν ἐτυρानνοῦσε τοὺς αἰχμαλώτους καὶ τοὺς δούλους, ἀλλὰ τοὺς ἐχάριζε καὶ τὴν ζωὴν καὶ τὴν ἐλευθερίαν.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ διωγμοῦ, τὸν ὁποῖον ἐκίνησεν ὁ Διοκλητιανὸς, ὁ Γεώργιος εὗρισκετο εἰς τὴν πόλιν Λύδδαν τῆς Παλαιστίνης. Καὶ διετάχθη τότε ὁ Γεώργιος καὶ αὐτὸς, ὡς ἀξιωματικὸς τοῦ

Διοκλητιανοῦ, νὰ διώξῃ τοὺς χριστιανούς. Δὲν τὸ ἔκαμε ὁμως. Παρήκουσεν εἰς τὴν διαταγὴν τοῦ αὐτοκράτορος. Ἐπροτίμησεν νὰ δείξῃ πειθαρχίαν πρὸς τὸν Θεόν, παρὰ εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Ἔτσι λέγει ἡ Ἁγία Γραφή νὰ κάνωμε. (Πράξ. Ε', 29).

Αὐτὸ ὁμως ἐξώργισε τὸν αὐτοκράτορα, ὁ ὁποῖος διέταξε νὰ βασανίσουν τὸν Γεώργιον. Καὶ ὁ Γεώργιος ὕστερα ἀπὸ πολλὰ βασανιστήρια καὶ μαρτύρια ἀπέθανε τὸ ἔτος 304, εἰς τὰς 23 Ἀπριλίου.

Ἦστερα ἀπὸ ὀλίγα χρόνια ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος καὶ ἡ ἁγία Ἑλένη, ἡ μητέρα του, ἔκτισαν ἓνα μεγαλοπρεπῆ ναὸν εἰς τὴν Λύδδαν καὶ ἐκεῖ ἐτοποθέτησαν τὸ ἅγιον λείψανον τοῦ ἁγίου Γεωργίου.

Ὁ ἅγιος Γεώργιος τιμᾶται ἰδιαιτέρως εἰς τὴν Πατρίδα μας. Αἱ σημαῖαι μάλιστα τοῦ Στρατοῦ μας ἔχουν εἰς τὴν μέσην τὴν εἰκόνα του. Ὁραῖον εἶναι καὶ τὸ ἀπολυτίκιον τῆς ἑορτῆς του.

Ὡς τῶν αἰχμαλώτων ἐλευθερωτῆς καὶ τῶν πτωχῶν ὑπερασπιστῆς, ἀσθενούντων ἰατρὸς, βασιλέων ὑπέρμαχος, τροπαιοφόρε, μεγαλομάρτυς Γεώργιε, πρέσβευε Χριστῷ τῷ Θεῷ σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

32. Ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος καταπαύει τοὺς διωγμούς.

Ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος ἦτο υἱὸς τοῦ Κωνσταντίου τοῦ Χλωροῦ καὶ τῆς Ἑλένης, ἡ ὁποία ἦτο χριστιανή. Ὁ Χλωρὸς ἦτο μὲν εἰδωλολάτρης, ὡς Ρωμαῖος, ἐσυμπαθοῦσεν ὁμως τοὺς χριστιανούς. Ὁ Διοκλητιανὸς τὸν εἶχε διορίσει Καίσαρα εἰς τὴν Γαλλίαν, τὴν Ἰσπανίαν καὶ τὴν Βρεττανίαν.

Ὁ Χλωρὸς ἀπέθανε τὸ ἔτος 306. Τότε ὁ στρατὸς του, ποὺ εἶχε πολλοὺς χριστιανούς, ἀνεκήρυξε Καίσαρα τὸν υἱὸν του Κωνσταντῖνον. Καὶ ὅταν μετ' ὀλίγον ἀπέθανε καὶ ὁ Καῖσαρ τῆς Ρώμης, ὁ στρατὸς ἀνεκήρυξε Καίσαρα καὶ τῆς Ρώμης τὸν Κωνσταντῖνον, ἐν ᾧ ὁ λαὸς τῆς Ρώμης ἀνεκήρυξε Καίσαρα τὸν Μαξέντιον.

Μεταξὺ τῶν δύο αὐτῶν ἐγινε τότε πόλεμος. Ὁ Κωνσταντῖνος ξεκινᾷ ἀπὸ τὴν Γαλλίαν καὶ ἔρχεται ἐναντίον τοῦ Μαξεντίου, ποὺ εἶναι κλεισμένος εἰς τὴν Ρώμην. Εἰς τὸν δρόμον ὁμως ὁ Κωνσταντῖνος διστάζει. Τότε βλέπει εἰς τὸν Οὐρανὸν φωτεινὸν τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ μὲ τὰ γράμματα «**Ἐν τούτῳ νίκα**».

Ὁ Κωνσταντῖνος δὲν ξαίρει, πῶς νὰ ἐξηγήσῃ τὸ ὄραμα αὐτό. Τὴν νύκτα ὁμως βλέπει εἰς τὸν ὕπνον του τὸν Χριστόν, ὁ ὁποῖος τοῦ τὸ ἐξηγεῖ. «Ὁ Τίμιος Σταυρὸς θὰ σὲ βοηθήσῃ καὶ θὰ νικήσῃς». Εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Κωνσταντῖνου ὁ Χριστὸς ἐτοιμάζει νέον Παῦλον, ὑπερασπιστὴν τῶν χριστιανῶν.

Ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος.

Τὴν ἄλλην ἡμέραν ἐγέμισεν ὁ στρατὸς τοῦ Κωνσταντίνου ἀπὸ τὰ **λάβαρα**, πὺν ἔφεραν ἐπάνω τους τὸ μονόγραμμα τοῦ Χριστοῦ καὶ τὰ γράμματα ΕΝ ΤΟΥΤΩ ΝΙΚΑ. Ἐκ τῆς στιγμῆς αὐτῆς ὁ Κωνσταντῖνος καὶ ὁ στρατὸς του εἶναι ὅλοι χριστιανοί.

Ἡ μάχη ἔγινεν ἔξω ἀπὸ τὴν Ρώμην εἰς τὰς 28 Ὀκτωβρίου τοῦ 312. Ὁ στρατὸς τοῦ Μαξεντίου ἔπαθε μεγάλην συμφορὰν. Ὁ ἴδιος ὁ αὐτοκράτωρ ἐπνίγη εἰς τὸν Τίβεριν ποταμὸν. Ὁ Χριστιανισμὸς ἐνίκησε τὴν Εἰδωλολατρείαν. «Ἐὰν ὁ Θεὸς εἶναι μαζί μας, λέγει ἡ Ἁγία Γραφή, ποῖος τολμᾷ νὰ μᾶς ἀντισταθῆ;» (Ψαλμ. 123).

Ὁ Κωνσταντῖνος ἔγινεν αὐτοκράτωρ εἰς τὴν Δύσιν. Εἰς τὴν Ἀνατολὴν αὐτοκράτωρ ἦτο ὁ γαμβρός του Λικίνιος. Οἱ δύο αὐτοὶ συγγενεῖς συναυτοκράτορες τοῦ κόσμου συνηντήθησαν εἰς μίαν πόλιν τῆς Βορείου Ἰταλίας, τὸ Μεδιόλανον, τὸ σημερινὸν Μιλᾶνον. Τοὺς ἀπασχολεῖ τὸ ζήτημα τῶν χριστιανῶν. Καὶ οἱ δύο λοιπὸν τότε ὑπέγραψαν ἓνα Βασιλικὸν Διάταγμα. Μὲ αὐτὸ ἔπρεπε νὰ παύσουν πλέον οἱ διωγμοὶ ἐναντίον τῶν χριστιανῶν. Ἐπρεπε ἐπίσης νὰ δοθῶν πίσω εἰς τοὺς χριστιανοὺς οἱ ναοὶ καὶ τὰ κτήματα τῶν χριστιανῶν, πὺν τοὺς εἶχαν ἀρπάσει—δημεύσει—οἱ εἰδωλολάτραι. Τὸ ἔτος 312 - 313.

Ὁ Λικίνιος ὅμως δὲν συνεμορφώθη μὲ τὸ Βασιλικὸν αὐτὸ Διάταγμα. Εἰς τὴν Ἀνατολὴν ἐξηκολούθησε νὰ καταδιώκη τοὺς χριστιανοὺς. Τότε ἐμαρτύρησαν οἱ ἅγιοι Τεσσαράκοντα μάρτυρες, πὺν ἦσαν στρατιῶται τοῦ Ρωμαϊκοῦ στρατοῦ τοῦ Λικίνιου. Τοὺς ἐορτάζομεν εἰς τὰς 9 Μαρτίου.

Ὁ Κωνσταντῖνος δι' ὅλα αὐτὰ ἔκαμε πόλεμον μὲ τὸν Λικίνιον. Μὲ τὴν βοήθειαν δὲ τοῦ Τιμίου Σταυροῦ τὸν ἐνίκησε, τὸ ἔτος 323 καὶ ἔτσι ἔμεινε μόνος Αὐτοκράτωρ εἰς ὀλόκληρον τὸ Ρωμαϊκὸν Κράτος. Ἀπὸ τότε φανερὰ ὑποστηρίζει μὲ ὄλην του τὴν δύναμιν τοὺς χριστιανοὺς. Καὶ ἔχει πρὸς τοῦτὸ βοηθὸν καὶ σύμβουλον τὴν μητέρα του, τὴν ἁγίαν **Ἑλένην**.

Μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον ἐτελείωσαν οἱ διωγμοὶ ἐναντίον τῶν χριστιανῶν, πὺν ἐκίνησαν οἱ Ρωμαῖοι αὐτοκράτορες, ἐπὶ 300 περίπου χρόνια. Τὸ αἷμα τῶν μαρτύρων τῆς πίστεως, πὺν ἐχύθηκε τότε ἄφθονον, ἐπότισε τὸ θεῖον δένδρον, ἐστήριξε καὶ ἔθρεψε τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ.

Ὁ ἡρωϊσμὸς τῶν μαρτύρων αὐτῶν εἶναι ἀφθαστος καὶ ἀνεκδιήγητος. Καὶ μόνον τὸν θαυμασμὸν κινεῖ ἡ πίστις των καὶ ἡ ἀφοσίωσις των εἰς τὸν Σωτῆρα Χριστόν. Ὁ Χριστιανισμὸς εἶναι ἡ Θρησκεία τῆς Δυνάμεως, τῆς Σοφίας καὶ τῆς Ἀγάπης.

Παρασκευή

ΤΜΗΜΑ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

Ο ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ ΒΟΗΘΕΙ ΤΟΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΝ

✓ 33. Ὁ μέγας Κωνσταντῖνος προστάτης τῶν χριστιανῶν.
Τὸ ἔργον τῆς ἀγίας Ἑλένης.

Ἀπὸ τὸ ἔτος 323, πὺν ὁ Κωνσταντῖνος ἐνίκησε τὸ Λικίνιον, κάθε πολίτης τοῦ Ρωμαϊκοῦ Κράτους εἶναι ἐλεύθερος νὰ γίνῃ χριστιανός. Ἐν εἶναι μάλιστα ὑπάλληλος ἢ ἀξιωματικός, ἔχει νὰ κερδίσῃ τὴν ἀγάπην τοῦ αὐτοκράτορος. Διότι ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος ἄρχισε νὰ δείχνῃ ὅλην του τὴν στοργὴν πρὸς τοὺς χριστιανοὺς καὶ νὰ λαμβάνῃ διάφορα προστατευτικὰ μέτρα ὑπὲρ αὐτῶν. Π. χ.

α') Ἀπὸ σεβασμὸν πρὸς τὸ πάθος τοῦ Χριστοῦ κατήγγησε τὸν σταυρικὸν θάνατον ὡς ποινήν.

β') Ὁρίσεν ὡς ἡμέραν ἀργίας διὰ τὰ δημόσια γραφεῖα καὶ τὸν Στρατὸν καὶ τὰ Δικαστήρια τὴν Κυριακὴν.

γ') Διέταξε νὰ παύσουν αἱ θηριομαχίαι, ὅπου οἱ δοῦλοι καταπαράσσοντο ἀπὸ τὰ ἄγρια θηρία.

δ') Ἐπροστάτευσεν τοὺς ἱεροὺς ναοὺς.

ε') Διέταξε νὰ προτιμῶνται εἰς τὰ διάφορα δημόσια ἀξιώματα οἱ χριστιανοί.

ς') Κατήγγησε τὴν δουλεμπορίαν, δηλ. τὴν φοβερὴν συνήθειαν τοῦ παλαιοῦ κόσμου νὰ πωλοῦν τοὺς ἀνθρώπους ὡς δούλους, (Γαλ. Γ', 26). Καὶ

ζ') Μετέφερε καὶ ἔκαμε πρωτεύουσαν τοῦ Κράτους του τὸ **Βυζάντιον**, τὴν Νέαν Ρώμην, τὴν ὁποῖαν οἱ διάδοχοί του ὠνόμασαν **Κωνσταντινούπολιν**.

Τὸν Κωνσταντῖνον ἐβοήθησεν εἰς τὸ ἔργον του ἡ μητέρα του, ἡ ἀγία Ἑλένη, πὺν ἦτο αὐτὴ Ἑλληνίς, καὶ χριστιανή. Αὐτὴ μαζὶ μὲ τὸν υἱὸν της ἴδρυσεν πολλοὺς ναοὺς εἰς διάφορα μέρη, εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν κλπ.

Εἰς τὴν Παλαιστίνην ἴδρυσεν ἐπάνω εἰς τὸν πανάγιον τάφον τοῦ Χριστοῦ τὸν ναὸν τῆς Ἀναστάσεως. Ἐκεῖ μέσα ἔβαλε καὶ τὸν Τίμιον Σταυρὸν, τὸν ὁποῖον κατώρθωσε νὰ ἀνεύρῃ ἔπειτα ἀπὸ ἀνασκαφάς, τὸ ἔτος 326. Ἡ Ὑψωσις τοῦ Τιμίου Σταυροῦ ἐγένε εἰς

τάς 14 Σεπτεμβρίου. Εἰς τὸ Θαβώρ ἔκτισε ναὸν τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος κλπ.

Εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ἔκτισαν τὸν ναὸν τῶν Ἁγ. Ἀποστόλων καὶ τὸν ναὸν τῆς Σοφίας τοῦ Θεοῦ, δηλ. τοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν ὁποῖον ἀνέθεσε τὴν προστασίαν τῆς πόλεως.

Ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος ἀπέθανεν εἰς τὴν Νικομήδειαν, τὴν 21^{ην} Μαΐου τοῦ ἔτους 337. Ὄλιγον πρὶν ἀποθάνῃ, ἔγινε κατηχούμενος καὶ ἐβαπτίσθη. Τὸ σῶμα του ἐτάφη εἰς τὸν ναὸν τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἡ Ἐκκλησία μας ὀνομάζει τοὺς ἁγίους Κωνσταντῖνον καὶ Ἐλένην *ἰσαποστόλους* καὶ τοὺς ἐορτάζει τὴν 21^{ην} Μαΐου μαζί.

Ἀπολυτίκιον.

Τοῦ Σταυροῦ σου τὸν τύπον ἐν οὐρανῷ θεασάμενος, καὶ ὡς ὁ Παῦλος τὴν κλῆσιν οὐκ ἐξ ἀνθρώπων δεξάμενος ὁ ἐν βασιλευσίν Ἀπόστολός σου, Κύριε, Βασιλεύουσαν Πόλιν τῇ χειρὶ Σου παρέθετο, ἦν περιζῶσε διὰ παντός ἐν εἰρήνῃ, πρεσβείας τῆς Θεοτόκου, μόνε φιλόνηρωπε.

✓ 34. Ὁ Ἄρειος καὶ ἡ Πρώτη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος.

Ὁ Ἄρειος ἦτο ἓνας μόρφωμένος ἱερεὺς εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν. Αὐτὸς ἐνόμιζεν ὅτι μὲ τὴν μόρφωσίν του ἦτο δυνατόν νὰ ἐξηγήσῃ μερικὰ πράγματα, τὰ ὁποῖα εἶναι ἀκατανόητα ἀπὸ τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου, χωρὶς τὴν πίστιν. Ἄρχισε λοιπὸν νὰ διδάσκῃ, ὅτι ὁ Χριστὸς δὲν εἶναι Θεός, ἀλλὰ κτίσμα καὶ δημιούργημα τοῦ Θεοῦ.

Ἡ γνώμη αὐτῆ τοῦ Ἀρείου ἄρχισε νὰ διαδίδεται μέσα εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν καὶ ἔξω, καὶ νὰ σκανδαλίζῃ πολλοὺς χριστιανούς. Οἱ ὀπαδοὶ του ὀνομάσθησαν **Ἀρειανοὶ** καὶ ἡ γνώμη του **Ἀρειανισμός**.

Δὲν ἦτο ὅμως ὀρθὴ ἡ γνώμη αὐτῆ τοῦ Ἀρείου. Ἦτο *αἵρεσις*, δηλ. διδασκαλία, ποὺ δὲν συμφωνεῖ μὲ τὴν γνώμην τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ. Διότι ἡ Ἁγία Γραφή καὶ ἡ Ἱερὰ Παράδοσις διδάσκουν ὅτι ὁ Χριστὸς εἶνε ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ. Εἶναι καὶ αὐτὸς Θεός. Εἶναι τὸ δεῦτερον πρόσωπον τῆς Ἁγίας Τριάδος. Ἦτο λοιπὸν ὁ Ἀρειανισμὸς *αἵρεσις* καὶ ἔπρεπε νὰ καταπολεμηθῇ.

Ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ἀλεξανδρείας Ἀλέξανδρος ἀπηγόρευσεν εἰς τὸν Ἀρειὸν νὰ ἐκτελῇ τὰ χρέη τοῦ ἱερέως καὶ νὰ κηρύττῃ. Οἱ Ἀρειανοὶ ὅμως δὲν ὑπήκουσαν. Διὰ τοῦτο ἔγινε μεγάλη σύγχυσις εἰς τὴν Ἐκκλησίαν.

Τότε ὁ αὐτοκράτωρ Κωνσταντινουπόλεως Μέγας Κωνσταντῖνος ἐκάλεισεν εἰς τὴν Νίκαιαν τῆς Βιθυνίας τοὺς ἀντιπροσώπους ὄλων τῶν Ἐκκλησιῶν, διὰ νὰ σκεφθοῦν ἐπάνω εἰς τὴν αἵρεσιν τοῦ Ἀρείου, τὸ ἔτος 325.

Ἦσαν 318 ἀντιπρόσωποι, ἐπίσκοποι, πρεσβύτεροι καὶ λαϊκοί, ποὺ λέγονται **Πατέρες**, ἀπὸ τὰς Ἐκκλησίας ὅλης τῆς Οἰκουμένης. Καὶ ἡ Σύνοδος ἐκείνη ὠνομάσθηκε **Πρώτη Οἰκουμενική**. Διότι διὰ πρώτην φορὰν συγκεντρώθηκαν ἀπὸ ὅλον τὸν κόσμον ἀντιπρόσωποι τῆς Ἐκκλησίας, διὰ νὰ πάρουν ἀποφάσεις ἐπάνω εἰς ζητήματα ἐκκλησιαστικά.

Μεταξὺ αὐτῶν ἦσαν ὁ ἅγιος Σπυρίδων, ὁ ἅγιος Νικόλαος, ὁ ἅγιος Ἀχίλλειος, ὁ μέγας Ἀθανάσιος καὶ ἄλλοι. Ὅλοι αὐτοὶ ἦσαν ὁρθόδοξοι, καὶ κατεδίκασαν τὴν διδασκαλίαν τοῦ Ἀρείου ὡς αἵρεσιν.

Ἡ Πρώτη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος συνέταξε τότε τὸ **Πιστεύω** καὶ ἐκανόνισε νὰ ἐορτάζεται τὸ Πάσχα τὴν πρώτην Κυριακὴν μετὰ τὴν Πανσέληνον τῆς ἐαρινῆς ἰσημερίας. Κατόπιν διελύθη. Ἐτοὶ ἐθροιάμβευσεν ἡ **Ὁρθοδοξία**. Διότι τὴν Ἐκκλησίαν ὠδηγεῖ εἰς τὴν ἀλήθειαν τὸ Ἅγιον Πνεῦμα. (Ἰωάν. ΙΣΤ', 13).

35. Ὁ Μέγας Ἀθανάσιος.

Ὁ Μέγας Ἀθανάσιος ἐγεννήθηκεν εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν. Πολὺ νέος ἔγινε διάκονος τοῦ ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας Ἀλεξάνδρου. Ὡς διάκονος ἠκολούθησε τὸν Ἀλέξανδρον εἰς τὴν Ἀ' Οἰκουμενικὴν Σύνοδον. Ἐκεῖ μὲ τὴν πίστιν του καὶ μὲ τὴν σοφίαν του ἀπεστόμωσε τὸν αἰρετικὸν Ἀρειὸν καὶ ἐστήριξε τὴν ὀρθὴν πίστιν, τὴν Ὁρθοδοξίαν.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀλεξάνδρου, ὁ λαὸς τῆς Ἀλεξανδρείας ἐζήτησε καὶ ἔκαμεν ἀρχιεπισκοπὸν του τὸν Ἀθανάσιον. Ὡς ἀρχιεπίσκοπος ὁ Ἀθανάσιος ἀγωνίζεται ἐναντίον τῶν Ἀρειανῶν, οἱ ὁποῖοι ἐξακολουθοῦσαν νὰ ὑποστηρίζουν τὴν γνώμην τοῦ Ἀρείου. Εἶχαν κατορθώσει μάλιστα νὰ πάρουν μὲ τὸ μέρος των καὶ πολλοὺς αὐτοκράτορας ἀκόμη.

Μεγάλοι εἶναι οἱ ἀγῶνες τοῦ Ἀθανασίου διὰ τὴν Ὁρθοδοξίαν. Ἄλλοτε κερδίζει καὶ ἄλλοτε χάνει. Τότε ὑποφέρει πολλὰ, κινδύνους, ἐξευτελισμούς, ἐξορίας. Ἀρχιεπίσκοπος ἔμεινε 46 χρόνια. Ἀπὸ αὐτὰ τὰ 20 τὰ ἐπέρασεν ἐξόριστος εἰς τὴν ἔρημον τῆς Αἰγύπτου.

Ὁ Ἀθανάσιος ἀπέθανεν εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν τὴν 2^{αν} Μαῖου

τοῦ ἔτους 373. Διὰ τοὺς ἀγῶνας του ὑπὲρ τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ διὰ τὰ σοφὰ του συγγράμματα ὀνομάσθηκε μέγας, πατὴρ καὶ στῦλος τῆς Ὁρθοδοξίας. Ἡ Ἐκκλησία μας τὸν εορτάζει εἰς τὰς 2 Μαΐου καὶ εἰς τὰς 18 Ἰανουαρίου.

Ἄπολυτίκιον.

Στῦλος γέγονας Ὁρθοδοξίας, θείοις δόγμασιν ὑποστηρίζων τὴν Ἐκκλησίαν, Ἱεράρχα Ἀθανάσιε. Τῷ γὰρ Πατρὶ τὸν Υἱὸν ὁμοούσιον ἀνακηρύξας κατήσχυνας Ἀρειοῦ. Πάτερ ὄσιε, Χριστὸν τὸν Θεόν· κέτευσε, δωρήσασθαι ἡμῖν τὸ μέγα ἔλεος.

36. Ἰουλιανὸς ὁ Παραβάτης.

Ἄλλοι οἱ διάδοχοι τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου ἦσαν χριστιανοί, καὶ ἐπροστάτευσαν τὸν Χριστιανισμόν, ἐκτὸς ἀπὸ τῶν Ἰουλιανῶν. Αὐτὸς ἂν καὶ εἶχε βαπτισθῆ χριστιανός, ἀρνήθηκε τὸν Λογιστὸν καὶ ἠθέλησε νὰ ἐπαναφέρῃ τὴν Εἰδωλολατρείαν. Διὰ τοῦτο οἱ χριστιανοὶ τὸν ὀνόμασαν παραβάτην καὶ ἀποστάτην.

Ὁ Ἰουλιανὸς ἐσπούδασεν εἰς τὰς Ἀθήνας. Εἶχε διδασκάλους σοφοὺς, ποὺ ἦσαν εἰδωλόλατροι. Αὐτοὶ κατόρθωσαν νὰ τὸν κάμουν νὰ ἀγαπήσῃ τὴν Εἰδωλολατρείαν καὶ νὰ ἀρνηθῆ τὸν Χριστιανισμόν.

Τὸ ἔτος 361, ποὺ ἔγινεν αὐτοκράτωρ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἄρχισε νὰ ὑποστηρίξῃ τοὺς εἰδωλόλατρους καὶ νὰ παραγκωνίσῃ τοὺς χριστιανούς. Διέταξε νὰ γίνωνται πάλιν θυσίαι εἰς τοὺς θεοὺς τοῦ Ὀλύμπου. Ἔκτισε νέους εἰδωλολατρικoὺς ναοὺς καὶ βωμοὺς.

Εἰς τοὺς χριστιανούς ἀπηγόρευσε νὰ σπουδάζουν τοὺς ἀρχαίους Ἑλληνας συγγραφεῖς, πεζοὺς καὶ ποιητάς. Καὶ διὰ νὰ τοὺς κάνην νὰ ἁμαρτήσουν εἰς τὸν Θεόν, διέταξε τὴν Καθαρὰν Δευτέραν, ἡμέραν νηστείας, τὰ παντοπωλεῖα νὰ μὴ πωλήσουν νηστήσιμα τροφίμα, παρὰ φαγητὰ μολυσμένα με κρέατα τῶν θυσιῶν.

Οἱ χριστιανοὶ ὁμως δὲν ἔφαγαν. Διότι ὁ ἅγιος Θεόδωρος εἰδοποίησε τὸν ἀρχιεπίσκοπον Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἐκεῖνος τὸν λαόν. Καὶ ἔφαγαν τὴν ἡμέραν αὐτὴν λαγάνες καὶ κόλλυβα, δηλ. βρασμένο σιτάρι.

Ἐπεχείρησεν ἀκόμη νὰ ξανακτίσῃ τὰ τεῖχη τῆς Ἱερουσαλήμ καὶ τὸν Ναόν, διὰ νὰ διαψεύσῃ τὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ (Ματθ. ΚΔ'). Τὰ ὑλικά ὁμως καὶ τοὺς ἐργάτας διεσκόρπισεν ἰσχυρὸς σεισμὸς καὶ σφοδρὸς ἄνεμος.

Ἡθέλησεν ἀκόμη ὁ Ἰουλιανὸς νὰ ξαναφέρει εἰς τὴν ἀρχαίαν του δόξαν τὸ Μαντεῖον τῶν Δελφῶν. Οἱ ἱερεῖς ὅμως τοῦ Ἀπόλλωνος ἀπήντησαν εἰς τοὺς ἀνθρώπους του :

— Εἶπατε εἰς τὸν βασιλέα : ἐκρημνίσθη ὁ ναός, ὁ Ἀπόλλων δὲν ἔχει πλέον στέγην, δὲν ἔχει τὴν μάντιδα δάφνην οὔτε τὴν ὀμιλοῦσαν πηγὴν· ἐστείρευσε καὶ τὸ νερό.

Ὁ Ἰουλιανὸς ἀπέθανε τὸ ἔτος 363 εἰς ἓνα πόλεμον ἐναντίον τῶν Περσῶν. Πρὶν πεθάνῃ ἐκατάλαβε τὸ λάθος του καὶ τὴν ματαιοπονίαν του. Ἀνεγνώρισε ὅτι κανένας δὲν ἤμπορεῖ νὰ τὰ βάλῃ μὲ τὴν θεῖαν Δύναμιν, τὸν Χριστόν. Καὶ ὅταν ξεψυχοῦσεν, εἶπε :

— Μὲ ἐνίκησες, Ναζωραῖε.

37. Ὁ Μέγας Βασίλειος.

Ὁ Μέγας Βασίλειος ἐγεννήθηκεν εἰς τὴν Καισάρειαν τῆς Καππαδοκίας, τὸ ἔτος 330, ἀπὸ γονεῖς εὐσεβεῖς. Οἱ γονεῖς του καὶ μάλαστα ἡ μητέρα του, ἡ Ἐμμέλεια, ἦτο ἐκείνη, ἡ ὁποία τοῦ ἐδίδαξε τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν πίστιν.

Ὅταν ἐμεγάλωσεν, ἦλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας, ὅπου μαζὶ μὲ τὸν Ἰουλιανὸν καὶ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον ἐσπούδασε ὅλας τὰς ἐπιστήμας. Ἐπεσεκέφθη τὴν Συρίαν, τὴν Παλαιστίνην, τὴν Αἴγυπτον, τὸν Πόντον.

Ὅταν ἐγύρισε εἰς τὴν πατρίδα του, ἔγινε **μοναχός**, δηλ. καλόγηρος, καὶ τὸ ἔτος 370 ἐχειροτονήθηκεν ἐπίσκοπος Καισαρείας. Ἀπὸ τότε ἀρχίζει ἡ δράσις του.

Τὰ χρόνια ἐκεῖνα ἔπασσε μέγας **λιμός**, δηλ. πείνα, εἰς τὴν Καισάρειαν. Οἱ ἀνθρώποι ἀπέθνησκαν εἰς τοὺς δρόμους. Τότε ὁ Βασίλειος μὲ συγκινητικὸς λόγους ἔπεισεν ὅλους τοὺς πλουσίους νὰ σπεύσουν εἰς βοήθειαν τῶν πτωχῶν. Τὸ παράδειγμα τὸ ἔδωκεν αὐτὸς ὁ ἴδιος.

Ὁ Βασίλειος ἐξοῦσε μὲ μεγάλην λιτότητα. Ὅλα του τᾶ χρήματα τὰ ἔδιδεν εἰς τοὺς πτωχοὺς. Καὶ ἔκαμε τότε ἓνα ἴδρυμα εἰς τὴν Καισάρειαν διὰ τοὺς πτωχοὺς, ποῦ ἦτο νοσοκομεῖον, πτωχοκομεῖον, ὀρφανοτροφεῖον, ξενὸν (ξενοδοχεῖον) κλπ. Αὐτὸ ἀργότερα ὠνομάσθηκε **Βασιλείας**.

Περίφημη εἶναι ἡ ἀπάντησις τοῦ Μεγάλου Βασιλείου εἰς τὸν αὐτοκράτορα Οὐάλην. Αὐτὸς ὑπεστήριζε τοὺς Ἀρειανούς. Καὶ ἔστειλε τὸ ἔτος 372 τὸν ἑπαρχον Μόδεστον νὰ πείσῃ τὸν Βασίλειον νὰ γίνῃ ἀρειανός.

Ὁ Βασίλειος ὅμως ἀρνήθηκε. Διὰ τοῦτο ὁ Μόδεστος ἄρχισε

νά τὸν ἀπειλῆ καὶ νά τὸν φοβερίζη, μὲ δήμευσιν τῆς περιουσίας του, μὲ ἔξοριαν, μὲ βασανιστήρια, μὲ θάνατον.

— Μὲ ἄλλο τίποτε ἀπειλῆσέ με, ἀπήντησεν ὁ Βασίλειος. Διότι τίποτε, ἀπὸ ὅσα εἶπες, δὲν φοβοῦμαι. Περιουσία δὲν ἔχω, ἐκτός ἀπὸ δύο τριμμένα ράσα καὶ μερικά βιβλία. Τὴν ἔξορια δὲν τὴν λογαριάζω, διότι εἰς τὴν Γῆν εἶμαι διαβάτης. Βασανιστήρια δὲν ἠμπορεῖς νά μοῦ κάνης, διότι εἶμαι τόσον ἀδύνατος, πού μὲ ἔνα μόνον κτύπημα θὰ ξεψυχήσω. Ὁ θάνατος τέλος δι' ἐμὲ εἶναι μεγάλη εὐχαρίστησις, διότι ἔτσι θὰ ἐνωθῶ μὲ τὸν Θεόν.

Ὁ Μόδεστος τὰ ἔχασε, καὶ τοῦ εἶπε :

— Μὲ τόσην τόλμην κανένας ἕως τώρα δὲν μοῦ ὠμίλησεν.

— Διότι, τοῦ ἀπήντησεν, ἴσως δὲν συνεζήτησες ποτὲ μὲ ἐπίσκοπον. Ἡμεῖς οἱ χριστιανοὶ εἴμεθα πρῶτοι καὶ ταπεινοὶ πρὸς ὅλους καὶ πρὸς τὸν Βασιλέα. Ὅταν ὁμως πρόκειται διὰ τὴν Πίστιν μας πρὸς τὸν Θεόν, δὲν φοβοῦμεθα κανένα, οὔτε τὸν Βασιλέα. Ἔτσι νά τοῦ εἴπης.

Ὁ Μέγας Βασίλειος ἔγραψε πολλὰ βιβλία. Ἐγραψε καὶ τὴν γνωστὴν Θεῖαν Λειτουργίαν. Ἀπέθανε πρόωρα εἰς ἡλικίαν 50 περιῶν ἐτῶν, τὴν 11ν Ἰανουαρίου τοῦ ἔτους 379, ἡμέραν ὅπου τὸν ἐορτάζει ἡ Ἐκκλησία μας καὶ ὡς φίλον τῶν παιδιῶν, πού ἔρχεται ἀπὸ τὴν Καισάρειαν κάθε χρόνον «τὰ δῶρα φορτωμένοις».

Μεγαλυνάριον.

Τὸν οὐρανοφάντορα τοῦ Χριστοῦ, μύστην τοῦ Δεσπότη, τὸν φωστῆρα τὸν φαεινόν, τὸν ἐκ Καισαρείας καὶ Καππαδόκων χώρας, Βασίλειον τὸν μέγαν πάντες τιμήσωμεν.

✓ 38. Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνός, ὁ Θεολόγος.

Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ἐγεννήθηκεν εἰς τὴν πόλιν Ἀριανζὸν τῆς Καππαδοκίας κατὰ τὸ ἔτος 330, ἀπὸ γονεῖς εὐσεβεῖς. Ὁ πατέρας του ἦτο ἐπίσκοπος εἰς τὴν Ναζιανζὸν τῆς Καππαδοκίας. Αὐτὸς εἶχε σύζυγον τὴν Νόνναν, ἡ ὁποία ἀνέθρεψε τὸν Γρηγόριον «ἐν παιδείᾳ καὶ νοηθείᾳ Κυρίου (Ἐφεσ. ΣΤ', 4).

Ὁ Γρηγόριος ἐσπούδασε μαζί μὲ τὸν Βασίλειον εἰς τὴν Καισάρειαν, τὴν Κωνσταντινούπολιν, τὰς Ἀθήνας, τὴν Ἀλεξάνδρειαν καὶ Παλαιστίνην. Εἰς τὴν πατρίδα του ἐγύρισε, ὅταν ἦτο 30 ἐτῶν. Τότε ἐβαπτίσθη καὶ «ἐκάθη μοναχὸς» μαζί μὲ τὸν Βασίλειον.

Εἰς τὴν Ναζιανζὸν ἐχειροτονήθηκε πρεσβύτερος, καὶ ὕστερα

ἐπίσκοπος τῶν Σασίμων τῆς Καππαδοκίας. Γρήγορα ὅμως ἡ φήμη τὸν ἔφερεν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν.

Εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν τότε εἶχεν ἐπικρατήσει ὁ ᾽Αρειανισμός. Ἡ ᾽Ορθοδοξία εἶχεν ἠττηθῆ. Ὅλοι οἱ ναοὶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἶχαν καταληφθῆ ἀπὸ τοὺς ᾽Αρειανούς καὶ μόνον ἓνας ἀπέμενεν εἰς τοὺς ᾽Ορθοδόξους, ὁ ναὸς τῆς ἁγίας ᾽Αναστασίας. Ἐκεῖ ἐγκατεστάθη ὁ Γρηγόριος καὶ ἄρχισε τὰ κηρύγματά του διὰ τὴν Θεότητα τοῦ Λόγου, δηλ. τοῦ Χριστοῦ. Ἐξ αἰτίας αὐτῶν τῶν κηρυγμάτων ὠνομάσθη κατόπιν **Θεολόγος**.

Τόση ἦτο μάλιστα ἡ ἐπιτυχία του καὶ ἡ σοφία του, ὥστε ἄρχισαν οἱ ᾽Αρειανοὶ νὰ γίνωνται ᾽Ορθόδοξοι. Καὶ εἰς τὸ τέλος οἱ ᾽Αρειανοὶ ἔμειναν μὲ ἓνα ναὸν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. Διὰ τὴν ἐπιτυχίαν του αὐτὴν ὁ αὐτοκράτωρ Θεοδόσιος Α΄ τὸν ἔκαμιν ἀρχιεπίσκοπον Κωνσταντινουπόλεως. Ὁ Γρηγόριος ἐξημέτισε καὶ πρόεδρος τῆς Δευτέρας Οἰκουμενικῆς Συνόδου, πὺθ συνῆλθεν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν τὸ ἔτος 381.

Δὲν ἔμεινεν ὅμως πολὺν καιρὸν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. Διότι πολλοὶ ἀπὸ φθόνον τὸν ἐσυκοφάντησαν καὶ τὸν κατηγορήσαν. Εἶπαν δηλ. ὅτι ὁ Γρηγόριος εἶναι πολὺ πρῶος καὶ ταπεινός, καὶ ὑπερβολικὰ ἐπεικὴς πρὸς τοὺς ᾽Αρειανούς, καὶ ὅτι ἡ ἐνδυμασία του ἦτο πολὺ πτωχὴ καὶ ἀπλὴ κτλ.

Δι' ὅλα αὐτὰ παρητήθη τότε ὁ Γρηγόριος ἀπὸ ἀρχιεπίσκοπος, καὶ ἦλθεν εἰς τὴν ἰδιαιτέραν του πατρίδα, τὴν ᾽Αριανζόν, ὅπου καὶ ἀπέθανε, τὴν 25ῃν ᾽Ιανουαρίου τοῦ ἔτους 389.

Ὁ Γρηγόριος εἶναι ἓνας ἀπὸ τοὺς μεγάλους καὶ σοφοὺς Πατέρας τῆς ᾽Εκκλησίας μας. Ἐγραψε πολλὰ συγγράμματα, 400 περίπου λόγους, καὶ πλεῖστα ὠραῖα θρησκευτικὰ ποιήματα καὶ ὕμνους.

Ὁραία καὶ σοφὴ εἶναι ἡ διδασκαλία τοῦ Γρηγορίου περὶ τῆς ἀξίας τῆς **Ἁγίας Γραφῆς** ὡς πρὸς τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου. Μέσα εἰς αὐτὴν, λέγει, ὑπάρχουν αἱ ἠθικαὶ ἀξίαι τῆς ζωῆς μας, τὰ καθήκοντά μας, τὰ δικαιώματά μας. Διότι ἡ Ἁγία Γραφή εἶναι ὁ Καταστατικὸς Χάρτης τῆς ἀνθρωπίνης ἐλευθερίας. Εἶναι ἡ πηγὴ τῆς ἐμπνεύσεως τοῦ Χριστιανικοῦ Πολιτισμοῦ. Καὶ πρέπει ὅλοι νὰ τὴν μελετῶμεν.

Ἡ ᾽Εκκλησία μας τὸν ἐορτάζει μόνον του εἰς τὰς 25 ᾽Ιανουαρίου καὶ τὴν 30ῃν τοῦ ἰδίου μηνὸς μαζί μὲ τοὺς ἄλλους δύο Οἰκουμενικοὺς Διδασκάλους καὶ Ἱεράρχας Βασιλείον τὸν μέγαν καὶ τὸν Ἱωάννην τὸν Χρυσόστομον.

39. Ὁ αὐτοκράτωρ Θεοδοσίος καὶ ἡ Εἰδωλολατρεία. Ἡ Δευτέρα Οἰκουμενικὴ Σύνοδος.

Ὑστερα ἀπὸ τὸν Ἰουλιανὸν κανεὶς αὐτοκράτωρ τῆς Κωνσταντινουπόλεως δὲν ἐπολέμησε τὸν Χριστιανισμόν, μόνον ὅτι μερικοὶ ἀπὸ αὐτοὺς ἦσαν μὲ τὸ μέρος τοῦ Ἄρειου. Ἀπ' ἐναντίας μάλιστα μερικοὶ ἀπὸ αὐτοὺς κατεδίωξαν τὴν Εἰδωλολατρείαν, ὅπως ὁ Θεοδοσίος Α' ὁ Μέγας.

Αὐτὸς ἐβασίλευσεν ἀπὸ τὸ ἔτος 379 ἕως τὸ 395. Μόλις ἔγινεν αὐτοκράτωρ, ὑπεχρέωσεν ὅλους τοὺς ὑπηκόους του νὰ γίνουν χριστιανοί. Ἀπηγόρευσε τὰς θυσίας, καὶ διέταξε τὸ κλείσιμον ὄλων τῶν εἰδωλολατρικῶν ναῶν. Πολλοὶ ναοὶ τότε τῆς ἀρχαίας θρησκείας κατεστράφησαν ἀπὸ φανατικούς χριστιανούς. Τέλος ἀπηγόρευσε τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας καὶ ἀνεκήρυξε τὸν Χριστιανισμόν **ἐπίσημον** θρησκείαν τοῦ Ρωμαϊκοῦ - Βυζαντινοῦ Κράτους.

Μέσα εἰς τὰς πόλεις δὲν ἐπετρέπετο τότε ἡ λατρεία τῶν θεῶν, παρὰ μόνον εἰς τοὺς ἀγρούς καὶ τὰ χωρία. Ἀπὸ ἐκεῖ οἱ εἰδωλολάτραι ἔμπαιναν τὴν νύκτα εἰς τὰς πόλεις καὶ ἔκαναν πολλὰς ἐκδικήσεις εἰς τοὺς χριστιανούς. Αὐτοὶ ἐλέγοντο τότε **παγανοὶ** εἰς τὴν γλῶσσαν τῶν Ρωμαίων, δηλ. ἀγρόται, καὶ **παγανά**.

Χωρὶς ἀμφιβολίαν καὶ οἱ χριστιανοὶ ἐφέρθησαν ἄσχημα τότε πρὸς τοὺς εἰδωλολάτραις καὶ ἀντίθετα εἰς τὴν διδασκαλίαν τοῦ Εὐαγγελίου. Διότι ὁ Χριστὸς μᾶς διδάσκει νὰ ἀγαπῶμεν καὶ τοὺς ἐχθρούς μας ἀκόμη. Διὰ τοῦτο οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας κατεδίκασαν τὰς παρεκτροπὰς αὐτὰς τῶν ἀμορφῶτων αὐτῶν χριστιανῶν (Ματθ. Ε', 44).

Ὁ Θεοδοσίος ἐκτὸς ὄλων αὐτῶν συνεκάλεσε καὶ τὴν Δευτέραν Οἰκουμενικὴν Σύνοδον εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν τὸ ἔτος 381 ἐναντίον τοῦ Μακεδονίου καὶ τῶν Πνευματομάχων.

Ὁ Μακεδόσιος ἦτο ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως. Αὐτὸς ἐδίδασκεν, ὅτι τὸ τρίτον πρόσωπον τῆς Ἁγίας Τριάδος, τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, δὲν εἶναι Θεός, ἀλλὰ κτίσμα καὶ δημιουργημα τοῦ Θεοῦ. Ἐμάχετο δηλ. τὴν Θεότητα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Διὰ τοῦτο αὐτὸς καὶ οἱ ὄπαδοί του ὠνομάσθησαν **Πνευματομάχοι**.

Εἰς τὴν Δευτέραν Οἰκουμενικὴν Σύνοδον παρευρέθησαν 150 θεοφόροι Πατέρες, οἱ ὅποιοι ἐδίδαξαν, ὅτι καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα εἶναι Θεός, ὅπως ὁ Υἱὸς καὶ ὁ Πατήρ. Τότε συνετάχθημεν ὀριστικὰ καὶ τὸ Σύμβολον τῆς Πίστεως, τὸ «Πιστεύω», τὸ ὅποιον ἀπετελέσθη τῶρα ἀπὸ 12 ἄρθρα.

40. Ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος.

Ἐνα ἀληθινὸ κόσμημα τῆς Χριστιανωσύνης, ἕνα λαμπρὸν ἄσπρον τῆς Ἐκκλησίας μας εἶναι ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος. Ἐγεννήθηκεν εἰς τὴν Ἀντιόχειαν τῆς Συρίας τὸ ἔτος 347 ἀπὸ γονεῖς εὐσεβεῖς. Ἡ μητέρα του ἦ Ἀνθοῦσα, ποὺ ἔμεινε εἰς ἡλικίαν 20 ἐτῶν χήρα, ἔστρεψεν ὅλην τῆς τὴν στοργὴν καὶ τὴν φροντίδα εἰς τὸν μικρὸν ὄρφανὸν Ἰωάννην.

Ὅταν ἐμεγάλωσεν ὁ Ἰωάννης, ἔγινε μαθητὴς τοῦ περιφήμου ρήτορος Λιβανίου, ποὺ ἦτο εἰδωλολάτρης. Ἀπὸ αὐτὸν ἔμαθεν ὅλην τὴν Ἑλληνικὴν σοφίαν. Κατόπιν ἔγινε μαθητὴς τοῦ Λιόδωρου, ποὺ ἦτο χριστιανὸς φιλόσοφος.

Τὸ ἔτος 397 ἀπέθανεν ὁ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως καὶ ὁ λαὸς ὅλος μαζὶ μὲ τὸν αὐτοκράτορα Ἀρκάδιον ἐκάλεσαν ὡς διάδοχόν του τὸν Χρυσόστομον. Καὶ πράγματι τὸ ἔτος 398 ὁ Ἰωάννης ἐχειροτονήθηκε ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως.

Ὡς ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως ὁ Ἰωάννης ἀνέπτυξεν ὅλην του τὴν δύναμιν εἰς τὸ κήρυγμα καὶ εἰς τὴν φιλανθρωπίαν. Ἐσκόρπισε πλούσια τὰ φῶτα τοῦ Εὐαγγελίου πρὸς ὅλους καὶ πρὸς τοὺς γύρω λαούς. Ἐφρόντισε νὰ γίνουιν χριστιανοὶ οἱ Γότθοι καὶ οἱ Πέρσαι. Ὁ λαὸς διὰ τὴν ρητορικὴν του δεινότητα τὸν ὠνόμασε **Χρυσόστομον**.

Ὁ Ἰωάννης ἐδίδαξε τὰς γυναῖκας τῆς Κωνσταντινουπόλεως πῶς νὰ κάνουν τὴν φιλανθρωπίαν. Ἰδιαιτέραν θέσιν μεταξὺ αὐτῶν κατέχει ἡ **Ὀλυμπιάς**, ποὺ ἦτο ἡ παρηγορία τῶν πτωχῶν καὶ τῶν ὀρφανῶν. Τότε ἰδρῦθησαν ξενῶνες, γηροκομεῖα, πτωχοκομεῖα, ὀρφανοτροφεῖα καὶ νοσοκομεῖα.

Ὁ Χρυσόστομος ὡς ἄνθρωπος ἦτο ἀγαθότατος καὶ πραότατος. Τοὺς κακοὺς ὅμως ἀνθρώπους καὶ τοὺς ἀνηθικούς δὲν τοὺς συγχωροῦσε. Καὶ τὴν κακίαν καὶ τὴν ἀνηθικότητα, ὅπου τὰς συνήντησε, τὰς ἐκτύπησε αὐστηρά.

Δὲν ἐδίσταξε νὰ ἐλέγξῃ τοὺς ἀναξίους κληρικούς. Ἀκόμη καὶ αὐτὴν τὴν βασίλισσαν Εὐδοξίαν. Ὅλοι αὐτοὶ ὅμως ἔγιναν ἐχθροὶ καὶ ἀντίπαλοι τοῦ Χρυσοστόμου. Καὶ κατώρθωσαν νὰ τὸν ἐξορίσουν δύο φορές.

Τὴν δευτέραν φορὰν ὁ Χρυσόστομος ἐξωρίσθη εἰς τὰ βάρη τῆς Ἀρμενίας. Δὲν ἐπρόφθασεν ὅμως νὰ φθάσῃ ἐκεῖ, διότι εἰς τὸν δρόμον ἐξηντλημένος ἀπὸ τὰς κακουχίας καὶ τὰς στερησεις καὶ τὰς ταλαιπωρίας ἀπέθανεν εἰς ἡλικίαν 60 ἐτῶν, τὴν 14ην Σεπτεμβρίου,

ἡμέραν τῆς Ὑψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, τοῦ ἔτους 407.

Ἡ Ἐκκλησία μας τὸν ἑορτάζει εἰς τὰς 13 Νοεμβρίου, ἡμέραν πού οἱ χριστιανοὶ μετέφεραν καὶ ἔθαψαν μὲ τιμὰς τὸ ἅγιον λείψανον τοῦ Χρυσοστόμου εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. Καὶ τοῦτο διὰ νὰ μὴ καλύπτεται ἡ δόξα τοῦ ἁγίου ἀπὸ τὴν λαμπρότητα τῆς ἑορτῆς τῆς Ὑψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ.

Ὁ Χρυσόστομος δὲν εἶναι μόνον ὁ μεγαλύτερος ρήτωρ τῆς Ἐκκλησίας μας. Εἶναι καὶ ὁ πολυγραφώτατος συγγραφεὺς αὐτῆς. Ἔχει γράψει πολλά, πάρα - πολλά, συγγράμματα θερησκευτικά, λόγους, ἐρμηνείας, ὁμιλίας, ἐπιστολάς. Ἔχει γράψει καὶ τὴν γνωστὴν Θεϊαν Λειτουργίαν, πού εἶναι συντόμευσις τῆς Θείας Λειτουργίας τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, καὶ τὴν ὁποῖαν ἀκούομεν κάθε Κυριακὴν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν μας.

Ὁραῖος εἶναι ὁ **κατηχητικὸς λόγος** του, πού διαβάζεται εἰς τὴν Ἐκκλησίαν μας τὴν νύκτα τῆς Μεγάλης Κυριακῆς τοῦ Πάσχα, εἰς τὸ τέλος τῆς Λειτουργίας, ὁ ἑξῆς :

Ἀνάγνωσμα.

Εἶ τις εὐσεβῆς καὶ φιλόθεος, ἀπολαυέτω ταύτης τῆς καλῆς καὶ φαιδράς πανηγύρεως. Εἶ τις δοῦλος εὐγνώμων, εἰσελθέτω χαίρων εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου αὐτοῦ. Εἶ τις ἔκαμε νηστεύων, ἀπολαβέτω νῦν τὸ δηνάριον. Εἶ τις ἀπὸ τῆς πρώτης ὥρας εἰργάσατο, δεχέσθω σήμερον τὸ δίκαιον ὄφλημα. Εἶ τις μετὰ τὴν τρίτην ἦλθεν, εὐχαρίστως ἑορτάσάτω. Εἶ τις μετὰ τὴν ἕκτην ἔφθασε, μηδὲν ἀμφιβαλέτω· καὶ γὰρ οὐ ζημιούται. Εἶ τις ὑστέρησεν εἰς τὴν ἑνάτην, προσελθέτω μηδὲν ἐνδοιάζων. Εἶ τις εἰς μόνην ἔφθασε τὴν ἑνδεκάτην, μὴ φοβηθῆ τὴν βραδύτητα· φιλότιμος γὰρ ὢν ὁ Δεσπότης δέχεται τὸν ἔσχατον καθάπερ καὶ τὸν πρῶτον· ἀναπαύει τὸν τῆς ἑνδεκάτης ὡς τὸν ἐργασάμενον ἀπὸ τῆς πρώτης· καὶ τὸν ὑστερον ἔλεει καὶ τὸν πρῶτον θεραπεύει· κἀκεῖνω δίδωσι καὶ τούτῳ χαρίζεται· καὶ τὰ ἔργα δέχεται καὶ τὴν γνώμην ἀσπάζεται· καὶ τὴν πρᾶξιν τιμᾷ καὶ τὴν πρόθεσιν ἐπαινεῖ. Οὐκοῦν εἰσελθετε πάντες εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου ἡμῶν· καὶ πρῶτοι καὶ δεῦτεροι τὸν μισθὸν ἀπολάβετε.

Πλούσιοι καὶ πένητες μετ' ἀλλήλων χορεύσατε. Ἐγκρατεῖς καὶ ῥάθυμοι τὴν ἡμέραν τιμῆσατε. Νηστεύσαντες

καὶ μὴ νηστεύσαντες εὐφράνθητε σήμερον. Ἡ τράπεζα γέμει, τρυφήσατε πάντες. Ὁ μόσχος ποῦς, μηδεὶς ἐξέλθη πεινῶν. Πάντες ἀπολαύετε τοῦ συμποσίου τῆς πίστεως. Πάντες ἀπολαύσατε τοῦ πλούτου τῆς χρηστότητος. Μηδεὶς θρηνεῖτω πενίαν· ἐφάνη γὰρ ἡ κοινὴ βασιλεία. Μηδεὶς ὀδυρέσθω πταίσματα· συγγνώμη γὰρ ἐκ τοῦ τάφου ἀνέτειλε. Μηδεὶς φοβείσθω θάνατον· ἠλευθέρωσε γὰρ ἡμᾶς ὁ τοῦ Σωτῆρος θάνατος. Ἔσβεσεν αὐτὸν ὑπ' αὐτοῦ κατεχόμενος. Ἐσκύλευσε τὸν Ἄδην ὁ κατελθὼν εἰς τὸν Ἄδην. Ἐπικράνεν αὐτὸν γευσάμενον τῆς σαρκὸς αὐτοῦ· καὶ τοῦτο προλαβὼν Ἡσαΐας ἐβόησεν: Ὁ Ἄδης, φησίν, ἐπικράνθη συναντήσας σοι κάτω. Ἐπικράνθη, καὶ γὰρ κατηργήθη. Ἐπικράνθη, καὶ γὰρ ἐνεπαίχθη. Ἐπικράνθη, καὶ γὰρ ἐνεκρώθη. Ἐπικράνθη καὶ γὰρ καθηρέθη. Ἐπικράνθη, καὶ γὰρ ἐδεσμεύθη.

Ἔλαβε σῶμα καὶ Θεῶ περιέτυχεν. Ἔλαβε γῆν καὶ συνήνητησεν οὐρανῶ. Ἔλαβεν, ὅπερ ἔβλεπε, καὶ πέπτωκεν, ὅθεν οὐκ ἔβλεπε. Ποῦ σοῦ, θάνατε, τὸ κέντρον; Ποῦ σοῦ, Ἄδη, τὸ νίκος; Ἀνέστη Χριστός, καὶ πεπτῶκασι δαίμονες. Ἀνέστη Χριστός, καὶ χαίρουσιν ἄγγελοι. Ἀνέστη Χριστός καὶ ζωὴ πολιτεύεται. Ἀνέστη Χριστός, καὶ νεκρὸς οὐδεὶς ἐπὶ μνήματος. Χριστός γὰρ ἐγερθεὶς ἐκ νεκρῶν ἀπαρχὴ τῶν κεκοιμημένων ἐγένετο. Αὐτῶ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

41. Ἡ ἐορτὴ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν.

Εἰς τὴν ἀρχὴν ἡ Ἐκκλησία μας ἐώρταζε χωριστὰ κάθε ἓνα τοὺς τρεῖς Ἱεράρχας τῆς, τὸν Βασίλειον τὸν Γρηγόριον καὶ τὸν Χρυσόστομον. Ὑστερα ὅμως ἀπὸ πολλὰ χρόνια οἱ Χριστιανοὶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀρχισαν νὰ συζητοῦν περὶ τοῦ ποῖος ἀπὸ τοὺς τρεῖς μεγάλους Ἱεράρχας, ποῦ ἔζησαν εἰς τὸ Πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως, εἶναι ὁ μεγαλύτερος. Ἄλλοι ἔλεγαν τὸν Βασίλειον, ἄλλοι τὸν Γρηγόριον καὶ ἄλλοι τὸν Χρυσόστομον.

Τότε ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία, διὰ νὰ δείξη τὴν ἐκτίμησίν τῆς καὶ εἰς τὰ τρία αὐτὰ πρόσωπα, εἶπεν ὅτι καὶ οἱ Τρεῖς εἶναι μεγάλοι καὶ ἄξιοι τιμῆς καὶ εὐγνωμοσύνης. Καὶ καθιέρωσε τὴν ἐορτὴν τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν, Βασιλείου τοῦ Μεγάλου, Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου καὶ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου τὴν 30ὴν Ἰανουαρίου,

ὡς ἑορτὴν τῶν Ἑλληνικῶν Χριστιανικῶν Γραμμάτων, τὸ ἔτος 1100.

Ἡ ἑορτὴ αὐτὴ κατὰ τὰ χρόνια τῆς σκλαβιάς ὑπὸ τοὺς Γούρκους ἦτο ἡ *ἔθνηκὴ ἑορτὴ* τοῦ ὑποδούλου Ἑλληνικοῦ Γένους. Σή-

Οἱ Τρεῖς Ἱεράρχαι. Βασίλειος - Γρηγόριος - Χρυσόστομος.

μερα θεωρεῖται ὡς ἑορτὴ τῶν Χριστιανικῶν Γραμμάτων εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ ἑορτάζεται εἰς ὅλα τὰ Ἑλληνικὰ Ἐκπαιδευτήρια μὲ μεγάλην λαμπρότητα.

Ἄπολυτίκιον Τριῶν Ἱεραρχῶν.

Τοὺς τρεῖς μεγίστους φωστῆρας τῆς τρισηλίου Θεότητος τοὺς τὴν Οἰκουμένην ἀκτίσει δογματῶν θείων πυρσεύσαντας, τοὺς μελιρρῦτους ποταμοὺς τῆς σοφίας, τοὺς τὴν κτίσιν πᾶσαν θεογνωσίας νάμασι καταρδεύσαντας, Βασίλειον τὸν μέγαν, καὶ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον, σὺν τῷ κλεινῷ Ἰωάννῃ, τῷ τὴν γλῶτταν Χρυσορρήμονι. Πάντες οἱ τῶν λόγων αὐτῶν ἔρασταὶ συνελθόντες ὕμνοις τιμήσωμεν· αὐτοὶ γὰρ τῇ Τριάδι ὑπὲρ ἡμῶν ἀεὶ πρεσβεύουσιν.

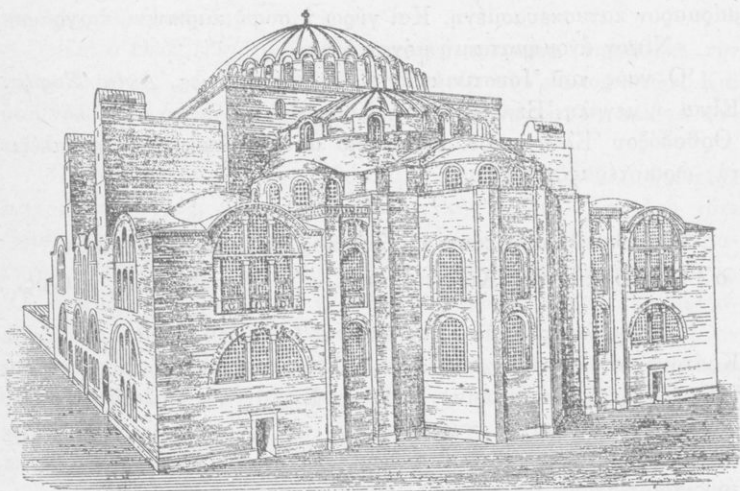
ΤΜΗΜΑ ΠΕΜΠΤΟΝ

Ο ΘΡΙΑΜΒΟΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ

42. Ὁ Ἰουστινιανὸς κτίζει τὸν ναὸν τῆς Σοφίας τοῦ Θεοῦ.

Ὁ Ἰουστινιανὸς εἶναι ἓνας ἀπὸ τοὺς μεγάλους χριστιανοὺς αὐτοκράτορας τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας. Ἐβασίλευσεν ἀπὸ τὸ ἔτος 527 ἕως τὸ 565. Ἦτο θερμὸς ὑποστηρικτῆς τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Ὁ Ἰουστινιανὸς διέταξε νὰ κλείσουν τὰ τελευταῖα προπύργια τῆς Εἰδωλολατρείας, δηλ. αἱ Φιλοσοφικαὶ Σχολαί, ὅπου εἰδωλολά-

Ἡ Ἁγία Σοφία.

τρα φιλόσοφοι ἐδίδασκον ἀκόμη τὴν εἰδωλολατρικὴν θεολογίαν. Τότε ἔκλεισε καὶ ἡ Φιλοσοφικὴ Σχολὴ τῶν Ἀθηναίων, καὶ οἱ φιλόσοφοί της ἔφυγαν εἰς τὴν Περσίαν.

Ὁμοίως ὁ Ἰουστινιανὸς διέταξε νὰ γίνουν χριστιανοὶ ὅλοι οἱ ὑπήκοοί του. Καὶ ἔγιναν.

Ὁ Ἰουστινιανὸς ἔκτισεν εἰς τὴν Κων/πολιν τὸν Ναὸν τῆς Σοφίας τοῦ Θεοῦ, ἐπὶ τῶν ἔρειπίων τοῦ ναοῦ τοῦ Μεγ. Κωνσταντίνου, ὁ ὁποῖος ἔκτισεν κατὰ τὴν στίσιν τοῦ «νίκα», τὸ ἔτος 532.

Ὁ νέος ναὸς ἐκτίσθη μετὰ νέον σχέδιον. Τὸ σχέδιον τὸ ἔδωκαν

δύο ἀρχιτέκτονες - μηχανικοί, ὁ Ἀνθέμιος καὶ ὁ Ἰσίδωρος μὲ τὴν ἔγκρισιν τοῦ Αὐτοκράτορος. Αὐτὸ εἰς τὴν βάσιν τοῦ ἔχει τὸν Τύπον τοῦ Σταυροῦ.

Χιλιάδες ἐργάται ἐργάσθησαν πολλὰ χρόνια διὰ νὰ κτισθῇ τὸ ὄραϊον αὐτὸ καλλιτέχνημα. Ὅλοι ἐφρόντισαν νὰ δεῖξουν μὲ τὸ ἀθάνατο αὐτὸ μνημεῖον τῆς τέχνης τὴν βαθεῖαν πίστιν τοῦ Ἑλληνισμοῦ εἰς τὸν Θεόν.

Ἡ ναὸς ἐτελείωσεν εἰς τὰς 27 Δεκεμβρίου τοῦ 537. Τότε ἔγιναν καὶ τὰ ἐγκαίνια. Λέγεται ὅτι ἡ μεγαλοπρέπεια, πὺν παρουσίαζεν ὁ ναὸς, ἰδίως εἰς τὸ ἐσωτερικόν του, ἔκαμε τὸν Ἰουστινιανὸν νὰ ἀναφωνήσῃ τότε. «Σὲ ἐνίκησα Σολομών». Ἡ ναὸς αὐτὸς πράγματι εἶχε σκιάσει τὴν δόξαν τοῦ Σολομῶντος.

Εἰς τὴν μεγάλην αὐλὴν τοῦ ναοῦ ἦτο ἡ **φιάλη**, (τὸ ἀγίασμα) ἀπὸ μάρμαρον κατασκευασμένη. Καὶ γύρω ἡ σοφὴ καρκινική ἐπιγραφή: «Νίψον ἀνομήματα μὴ μόναν ὄψιν».

Ἡ ναὸς τοῦ Ἰουστινιανοῦ εἶναι γνωστὸς ὡς **Ἁγία Σοφία**. Εἶναι ἡ μεγάλη Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ. Εἶναι τὸ σύμβολον τοῦ Ὀρθοδόξου Ἑλληνισμοῦ. Γύρω ἀπὸ αὐτὸν ὁ λαὸς μας ἔχει πλέξει τὰς ὄραιότερας παραδόσεις.

43. Ἡ αὐτοκρατορὶα Ἡράκλειος κατὰ τῶν Περσῶν.

α) Πολιορκία τῆς Κων/πόλεως.— Ἡ Ἀκάθιστος Ὕμνος.

Ἡ Ἡράκλειος ἔγινεν αὐτοκράτωρ τὸ ἔτος 610. Ἡ κατάστασις τοῦ Κράτους τότε δὲν ἦτο καλὴ, διότι οἱ Πέρσαι εἶχαν κυριεύσει μεγάλα τμήματα τῆς Αὐτοκρατορίας, ὅπως τὴν Συρίαν, τὴν Παλαιστίνην κλπ.

Οἱ Πέρσαι εἶχαν κυριεύσει καὶ τὴν Ἱερουσαλήμ, καὶ εἶχαν πάρει ὡς λάφυρον τὸν Τίμιον Σταυρόν. Εἶχαν δὲ κατατυραννήσει τοὺς χριστιανούς, διότι αὐτοὶ ἦσαν εἰδωλολάτραι.

Ἡ Ἡράκλειος ἐκήρυξε πόλεμον ἐναντίον τῶν Περσῶν. Ἡ πόλεμος αὐτὸς ἦτο ἱερός. Διὰ τοῦτο ὅλοι οἱ ναοὶ ἔδωσαν ὅ,τι πολύτιμον εἶχαν. Ἐπρεπε νὰ νικήσῃ ὁ Χριστός.

Ὅταν ἐτελείωσαν αἱ προπαρασκευαί, ὁ Ἡράκλειος μὲ δάκρυα εἰς τὰ μάτια ἔκανε τὴν προσευχὴν του εἰς τὸν Ναὸν τῆς Σοφίας τοῦ Θεοῦ. Παρεκάλεσε τὸν Θεὸν νὰ τὸν βοηθήσῃ. Ἐπῆρε κατόπιν τὴν εἰκόνα τῆς Παναγίας καὶ μὲ τὸν στρατὸν ἐμπῆκεν εἰς τὰ πλοῖα. Εἰς τὴν πόλιν ἄφησεν ὀλίγους φρουροὺς ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Πατριάρχου Σεργίου καὶ τοῦ Πρωθυπουργοῦ Βώνου.

Ὅταν ὁμοῦς ὁ αὐτοκράτωρ μὲ τὸν στρατὸν ἔλειπεν εἰς τὰ βάρη

τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, οἱ Πέρσαι ἔκαμαν συμμαχίαν μὲ ἕνα λαόν, πού κατοικοῦσεν εἰς τὰ βόρεια μέρη τοῦ Εὐξείνου Πόντου, τοὺς Ἀβάρους, καὶ ἐπολιόρησαν τὴν Πόλιν, τὸ ἔτος 625.

Ἡ Κωνσταντινούπολις εὐρίσκεται εἰς κίνδυνον. Πέρσαι καὶ Ἀβαροὶ παραγγέλλουν εἰς τοὺς κατοίκους νὰ παραδοθῶν. « Ἄλλιῶς δὲν θὰ γλυτώσουν, ἐκτὸς ἐὰν γίνουν ψάγια καὶ φύγουν ἀπὸ τὴν θάλασσαν ἢ πουλιὰ καὶ πετάξουν εἰς τὸν ἀέρα ».

Καὶ ὁμως ἡ Πόλις ἐσώθηκε. Δὲν παραδόθηκε, διότι εἶχε τὰς ἐλπίδας τῆς εἰς τὸν Θεὸν καὶ εἰς τὴν Παναγίαν. Κατὰ πρόσκλησιν τοῦ Πατριάρχου ὅλοι ἐμαζεύθησαν τὴν νύκτα εἰς τοὺς ναοὺς, καὶ ὅλοι μαζὶ ἔκαναν μίαν θερμὴν προσευχὴν. Νὰ γλυτώσῃ ἡ Πόλις. Κατὰ τὴν προσευχὴν αὐτὴν, ὅλην τὴν νύκτα, κανεὶς δὲν ἐκάθισεν. Ὅλοι ἦσαν ὄρθιοι. Καὶ ἔπαλλον πρὸς τὴν Θεοτόκον παρακλητικὸν καὶ εὐχαριστήριον ὕμνον.

Καὶ ὁ Θεὸς ἐβοήθησε. Μία μεγάλη τρικυμία ἐσηκώθηκε τὴν νύκτα ἐκείνην, πού ἐτσάκισεν ὅλα τὰ πλοῖα τῶν πολιορκητῶν. Καὶ οἱ βάρβαροι ἀναγκάσθησαν νὰ λύσουν τὴν πολιορκίαν καὶ νὰ φύγουν. Τὸ θαῦμα ἔγινεν.

Ἦτο φανερόν ὅτι, ὄχι ἡ δύναμις τοῦ στρατοῦ, ἀλλὰ ἡ *ὑπέρμαχος στρατηγός*, ἡ Θεοτόκος, ἔσωσε τὴν Πόλιν. Καὶ ἀπὸ τότε ὠρίσθη νὰ ψάλλεται ὁ Ἀκάθιστος Ὑμνος εἰς τὴν ὑπέρμαχον στρατηγὸν τὸ Σάββατον τῆς Ε' ἑβδομάδος τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς. Ὁ Ὑμνος αὐτὸς μᾶς εἶναι γνωστὸς ὡς *Χαιρετισμοὶ* τῆς Θεοτόκου, διότι πολὺ συχνὰ εἰς αὐτοὺς ἀκούεται τὸ *Χαῖρε*. Εἰς τὸν ὕμνον αὐτὸν συμπεριλαμβάνεται καὶ ἡ σωτηρία τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀπὸ τὴν πολιορκίαν τῶν Ἀράβων, πού ἔγινε κατὰ τὰ ἔτη 675 καὶ 677.

Τροπᾶριον τοῦ Ἀκαθίστου Ὑμνου.

Τῇ ὑπερμάχῳ στρατηγῶ τὰ νικητήρια, ὡς λυτρωθεῖσα τῶν δεινῶν εὐχαριστήρια ἀναγράφω σοι ἡ Πόλις σου, Θεοτόκε. Ἄλλ' ὡς ἔχουσα τὸ κράτος ἀπροσμάχητον, ἐκ παντοίων με κινδύνων ἐλευθέρωσον, ἵνα κράζω σοι : Χαῖρε, νύμφη, ἀνύμφευτε.

β') Ἡ νίκη τοῦ Ἡρακλείου.— Ἡ Ὑψωσις τοῦ Τ. Σταυροῦ.

Ὁ Ἡράκλειος, πού μὲ ἀγωνίαν παρακολουθοῦσε ἀπὸ τὰ βάθη τῆς Ἀσίας τὴν πολιορκίαν τῆς πόλεως, μὲ χαρὰν ἔμαθε τὴν καταστροφὴν τῶν ἐχθρῶν καὶ τὴν σωτηρίαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Ἐπιτίθεται λοιπὸν ἐναντίον τῶν Περσῶν καὶ ἐλευθερώνει ὅλας

τὰς χώρας τῆς αὐτοκρατορίας του. Τοὺς Πέρσας τοὺς κατετρόπωσε καὶ τοὺς ἀνάγκασε νὰ κάμουν εἰρήνην. Ἐνας ἀπὸ τοὺς ὄρους ἦτο νὰ παραδώσουν καὶ τὸν Τίμιον Σταυρόν.

Ὅταν ἐγύρισεν ὁ Ἡράκλειος εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ὅλοι ἐβγήκαν νὰ τὸν προὔπαντήσουν καὶ νὰ τὸν ζητωκραυγάσουν ὡς νικητὴν. Καὶ τότε ὁ Ἡράκλειος ἔκαμε τὸν θρίαμβόν του μέσα εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. Ὅλοι ἐπῆγαν εἰς τὸν Ναὸν τῆς Σοφίας τοῦ Θεοῦ. Ἐμπρὸς ἐπῆγαιεν ὁ Τίμιος Σταυρός.

Τὸ ἄλλο ἔτος—629—ὁ Ἡράκλειος ἔφερε τὸν Τίμιον Σταυρόν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, καὶ τὸν ἐτοποθέτησεν εἰς τὸν Γολγοθᾶν, τὴν 14ην Σεπτεμβρίου. Καὶ τὸ γεγονός αὐτὸ συνεδέθη μὲ τὴν εὐρεσιν τοῦ Τιμίου Σταυροῦ ὑπὸ τῆς ἀγίας Ἑλένης καὶ ἐορτάζεται μαζὶ τὴν 14ην Σεπτεμβρίου εἰς τὴν ἐορτὴν τῆς Ὑψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ. Τότε ψάλλεται καὶ τὸ ἐξῆς τραπάριον.

Ἀπολυτίκιον Ὑψώσεως Τιμίου Σταυροῦ.

Σῶσον, Κύριε, τὸν λαόν σου, καὶ εὐλόγησον τὴν κληρονομίαν σου, νίκας τοῖς βασιλεῦσι κατὰ βαρβάρων δωρούμενος, καὶ τὸ σὸν φυλάττων διὰ τοῦ Σταυροῦ σου πολίτευμα.

44. Ὁ ἀσκητικὸς καὶ μοναχικὸς βίος.—Ὁ ἅγιος Ἀντώνιος.

Ζωηρὸς πόθος τῶν ἀρχαίων χριστιανῶν ἦτο νὰ ἀποφεύγουν τὴν ἁμαρτωλὴν ζωὴν, καὶ νὰ προσπαθοῦν νὰ γίνουν τέλειοι, διὰ νὰ ὁμοιάζουν τοὺς ἀγγέλους τοῦ Θεοῦ. Ἔτσι εἶπεν ὁ Χριστός. «Ἔσεσθε ὑμεῖς τέλειοι, ὅπως ὁ Πατὴρ ἡμῶν ὁ οὐράνιος, τέλειος ἐστίν» (Ματθ. Ε', 48).

Διὰ τοῦτο πολλοὶ ἀπὸ τοὺς χριστιανοὺς ἄφηναν τὴν ζωὴν τῶν πόλεων καὶ ἐπῆγαιεν εἰς ἐρημικὰ μέρη, ὅπου ἐξοῦσαν **μόνοι**. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἤμποροῦσαν ν' ἀφοσιωθοῦν μὲ ὄλην τὴν ψυχὴν εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ.

Ὅσοι ἀναχωροῦσαν καθ' ὁμάδας εἰς ἐρημικὰ μέρη ἐλέγοντο **ἀναχωρηταὶ** καὶ **ἐρημίται**. Ὅσοι δὲ ἀπὸ αὐτοὺς ἐξοῦσαν μόνοι ἐλέγοντο **μοναχοί**. Καὶ ὅσοι πάλιν ἐξοῦσαν εἰς τὴν ἐρημον μὲ στερήσεις ἐλέγοντο **ἀσκηταί**. Διότι αὐτοὶ ἀσκοῦσαν τὸ σῶμα των καὶ τὴν ψυχὴν των εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ.

Οἱ ἀναχωρηταί, οἱ μοναχοὶ καὶ οἱ ἀσκηταὶ ἐνήστευαν αὐστηρὰ εἰς ὄλην τὴν ζωὴν. Ἐκαναν μακρὰς προσευχάς, ἐμελετοῦσαν τὴν Ἁγίαν Γραφήν, καὶ εἰργάζοντο τὴν γῆν διὰ νὰ ζοῦν. Ἔτσι ὁ νοῦς των ἦτο καθαρὸς καὶ ἡ ψυχὴ των ἤσυχος.

Ἐνῶ ὁμοῦ οἱ μοναχοὶ ἦσαν τόσον αὐστηροὶ διὰ τὸν ἑαυτὸν τους, ἢ ἀγάπη των πρὸς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους ἦτο μεγάλη καὶ ἀπεριόριστη. Ἐνόμιζαν ὅτι χάνεται ἡ ἡμέρα των, ἂν δὲν ἔκαναν μίαν τοῦλάχιστον καλὴν πρᾶξιν.

Μεταξὺ ὅλων τῶν μοναχῶν, τοὺς ὁποίους τιμᾷ ἡ Ἐκκλησία μας ὡς ἁγίους διὰ τὸν ἁγνὸν βίον των, εἶναι καὶ ὁ **Μέγας Ἀντώνιος**. Ἐγεννήθηκεν εἰς τὴν Αἴγυπτον, περὶ τὸ ἔτος 250, ἀπὸ πλουσίους γονεῖς. Ὅταν ἀπέθαναν οἱ γονεῖς του, ὁ Ἀντώνιος διεμοίρασε τὴν περιουσίαν του εἰς τοὺς πτωχοὺς καὶ ἔφυγεν εἰς τὴν ἔρημον.

Εἰς τὴν ἔρημον ὁ Ἀντώνιος εἰργάζετο μόνος, διὰ νὰ συντηρεῖται εἰς τὴν ζωὴν, καὶ νὰ ἀσκεῖται εἰς τὴν ἐγκράτειαν. Τὸ ὄνομά του ἔγινε γνωστὸν εἰς ὅλην τὴν Αἴγυπτον. Τὸ ἐρημητήριόν του ἦτο τὸ προσκύνημα πολλῶν χριστιανῶν, πού ἐπήγαιναν διὰ νὰ ἀκούσουν τὴν διδασκαλίαν του.

Τὸ παράδειγμα τοῦ ἁγίου Ἀντωνίου ἐμιμήθησαν πολλοὶ χριστιανοί. Πολλοὶ ἀναχωρηταὶ καὶ ἄλλοι μοναχοὶ ἐπῆγαν τότε καὶ ἔμεναν πλησίον τοῦ Ἀντωνίου. Καὶ ὁ ἅγιος Ἀντώνιος ἐκάνονισε τὸν τρόπον τῆς ζωῆς τῶν μοναχῶν αὐτῶν, πού ἦσαν γύρω του. Ἐτρωγαν ὅλοι μαζί. Προσηύχοντο ὅλοι μαζί. Εἶχαν δηλ. ὅλην τους τὴν ζωὴν κοινήν. Διὰ τοῦτο τὰ μέρη αὐτά, ὅπου ἐζοῦσαν — ἐβίον — πολλοὶ μαζί μοναχοί, ἐλέγοντο **κοινόβια**.

Ὁ Μέγας Ἀντώνιος ἀπέθανε τὴν 17ην Ἰανουαρίου τοῦ ἔτους 356 εἰς ἡλικίαν 105 ἐτῶν. Τὴν ἡμέραν αὐτὴν εορτάζει ἡ Ἐκκλησία μας τὴν μνήμην του.

45. Οἱ εἰκονομάχοι καὶ ἡ Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας.

Εἰκονομάχοι λέγονται οἱ χριστιανοὶ ἐκεῖνοι, πού ἄλλοτε ἐζήτησαν νὰ ἀφαιρεθοῦν αἱ εἰκόνες τῶν ἁγίων ἀπὸ τοὺς ναοὺς, καὶ νὰ παύσῃ ἡ προσκύνησις τῶν ἁγίων καὶ τῶν λειψάνων αὐτῶν.

Αὐτὸ ἔγινεν, ὅταν αὐτοκράτορες Κωνσταντινουπόλεως ἦσαν οἱ Ἰσαυροὶ. Ἡ πολεμικὴ αὐτὴ λέγεται **Εἰκονομαχία**, καὶ εἶναι **αἵρεσις**. Διὰ τοῦτο τότε ἔγινεν ἡ Ἐβδόμη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ὑπῆρξαν χριστιανοί, οἱ ὁποῖοι ἐνόμισαν, ὅτι ὁ σεβασμὸς καὶ ὁ ἀσπασμὸς τῶν ἁγίων εἰκόνων εἶναι ἀντίθετα πρὸς τὴν Χριστιανικὴν Πίστιν. Καὶ τὴν γνώμην τους αὐτὴν, τὴν ἐσφαλμένην, ὑπεστήριξαν μὲ τόσον πάθος, ὥστε κάθε ἄλλον χριστιανόν, πού εἶχε ἀντίθετη γνώμη, τὸν ἐπολέμησαν ἀγρίως. Διότι

ὑπῆρχαν ἄλλοι χριστιανοί, οἱ ὁποῖοι ἀκολουθοῦσαν τὴν παράδοσιν καὶ ἐσέβοντο τὰς εἰκόνας. Αὐτοὶ ἐλέγοντο *εἰκονόφιλοι*.

Αἱ *εἰκόνες* ὑπῆρχον πάντοτε εἰς τὴν Ἐκκλησίαν μαζὶ μὲ τὰ σύμβολα καὶ τὰ ἀνάγλυφα. Ὁ Μέγας Βασίλειος εἶχε διδάξει ὅτι ὀφείλομεν νὰ τιμῶμεν καὶ νὰ σεβώμεθα τὰς εἰκόνας, ὄχι ὅμως καὶ νὰ λατρεύωμεν αὐτάς. Αὐτὸ εἶναι τὸ σωστό.

Ἡ Εἰκονομαχία ἄρχισεν ἀπὸ τὸ ἔτος 726. Ὁ αὐτοκράτωρ Λέων Γ' ὁ Ἰσαυρος διέταξε νὰ μὴ προσκυνοῦν οἱ χριστιανοὶ τὰς εἰκόνας. Οἱ μοναχοὶ καὶ ὁ λαὸς τῆς Κωνσταντινουπόλεως δὲν ὑπήκουσαν εἰς τὴν διαταγὴν. Καὶ ἡ φιλονικία ἄρχισε.

Διὰ νὰ λυθῇ ἡ διαφορὰ αὐτὴ καὶ νὰ παύσῃ ἡ φιλονικία, ἡ βασίλισσα Εἰρήνη ἡ Ἀθηναία, τὸ ἔτος 787, ἐκάλεσεν εἰς τὴν Νίκαιαν τῆς Βιθυνίας τὴν Ἐβδόμην Οἰκουμενικὴν Σύνοδον. Εἰς αὐτὴν ἔλαβαν μέρος 367 Πατέρες.

Ἡ Ζ' Οἰκουμ. Σύνοδος κατεδίκασε τὴν γνώμην τῶν εἰκονομάχων ὡς αἵρεσιν, καὶ ἐδίδαξε τὸν σεβασμὸν καὶ τὴν τιμητικὴν προσκύνησιν τῶν ἁγίων εἰκόνων. Διότι εἶναι χρέος τοῦ κάθε χριστιανοῦ νὰ τιμᾷ καὶ νὰ σέβεται τὰς εἰκόνας τῶν ἁγίων, τῶν μαρτύρων κλπ. καὶ πρὸ πάντων τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Θεοτόκου, καὶ βλέποντας τὰ πρόσωπα αὐτά, νὰ προσπαθῇ νὰ μιμνεῖται τὴν ζωὴν αὐτῶν (Ἐβρ. ΙΓ', 7).

Μετὰ τὴν διάλυσιν τῆς Ζ' Οἰκουμ. Συνόδου ἐξακολούθησεν ἡ Εἰκονομαχία. Διότι οἱ διάδοχοι τῆς Εἰρήνης αὐτοκράτορες ἦσαν εἰκονομάχοι. Τὸ ἔτος ὅμως 842 ἔπαισε καὶ ἔσβυσεν ἐντελῶς. Τότε ἡ βασίλισσα Θεοδώρα ἔδωσε διαταγὴν νὰ τοποθετηθοῦν αἱ ἅγιοι εἰκόνες εἰς τοὺς ἱεροὺς ναοὺς καὶ νὰ ἀποδίδεται εἰς αὐτάς τιμητικὴ προσκύνησις, ὅπως εἶχεν ἀποφασίσει ἡ Ζ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος.

Αὐτὸ ἐγένεον ἐπισημῶς τὴν πρώτην Κυριακὴν τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς. Καὶ ἡ Κυριακὴ αὐτὴ ὀνομάσθηκε *Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας*. Τὴν ἡμέραν αὐτὴν ψάλλεται τὸ ἐξῆς ἀπολυτίκιον.

Ἀπολυτίκιον.

Τὴν ἄχραντον εἰκόνα σου προσκυνοῦμεν, ἀγαθέ, αἰτούμενοι συγχώρησιν τῶν πταισμάτων ἡμῶν, Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν. Βουλήσει γὰρ ηὐδόκησας σαρκὶ ἀνελθεῖν ἐν τῷ Σταυρῷ, ἵνα ῥύσῃ οὖς ἔπλασας ἐκ τῆς δουλείας τοῦ ἐχθροῦ. Ὅθεν εὐχαρίστως βοῶμεν σοι: Χαρᾶς ἐπλήρωσας τὰ πάντα, Σωτὴρ ἡμῶν, παραγενόμενος εἰς τὸ σῶσαι τὸν κόσμον.

ΤΜΗΜΑ ΕΚΤΟΝ

ΤΟ ΣΧΙΣΜΑ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ.—Η ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΙΣ

46. Ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία χωρίζεται ἀπὸ τὴν Ὁρθόδοξον.

Ἀπὸ τὰ μέσα τοῦ 9ου αἰῶνος ἡ μία, ἅγια, καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ Ἐκκλησία ἄρχισε νὰ χωρίζεται εἰς δύο, τὴν Ἀνατολικὴν ἢ Ὁρθόδοξον καὶ τὴν Δυτικὴν ἢ Παπικὴν. Ἡ διαίρεσις αὐτὴ ὀνομάζεται **Σχίσμα τῶν Ἐκκλησιῶν**. Διότι ἡ ἐνότης τῆς Ἐκκλησίας παρωμοιάσθη μὲ τὸν «ἄρραφον χιτῶνα τοῦ Κυρίου» (Ἰωάν. ΙΘ'. 23), τὸν ὅποιον οἱ ἄνθρωποι ἔσχισαν εἰς τὰ δύο.

Τὰ αἷτια καὶ αἱ ἀφορμαὶ, ποὺ ἔφεραν τὸ Σχίσμα, εἶναι τὰ ἑξῆς :

Α'. Τὰ αἷτια. Ὅπως ἐμάθαμεν, ἡ μία, ἅγια, καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία εἰς τὴν ἀρχαίαν ἐποχὴν εἶχε τέσσαρα πνευματικὰ κέντρα, τὰ ὁποῖα ἐλέγοντο **Πατριαρχεῖα**. Τῆς Ρώμης, τῆς Ἀλεξανδρείας, τῆς Ἀντιοχείας καὶ τῶν Ἱεροσολύμων. Βραδύτερον εἰς αὐτὰ προσετέθη καὶ τὸ Πατριαρχεῖον τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Τὰ πέντε αὐτὰ πνευματικὰ κέντρα τῆς Ἐκκλησίας εἶχον ἀνεξαρτησίαν μεταξύ των. Ὅλα ὁμως εἶχαν πνευματικὴν ἐνότητα, διότι ἐλάτρευον τὸν ἴδιον Κύριον, τὸν **ἐνα** ἀληθινὸν Θεόν, καὶ εἶχαν **μὴν** πίστιν καὶ **ἐνα** βάπτισμα. Μεταξύ των ἐθεωροῦσαν πρῶτον, **τιμῆς ἐνεκεν**, τὸν Πάπαν τῆς Ρώμης.

Οἱ Πάπαι ὁμως, ἀπὸ τὸν καιρὸν ποὺ ἴδρυσαν εἰς τὴν Ρώμην τὸ Κράτος τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου (750) καὶ κατώρθωσαν νὰ θεωροῦνται εἰς τὴν Δύσιν ὡς οἱ ἀνώτατοι ἄρχοντες τῆς Ἐκκλησίας, ἠθέλησαν νὰ **ἐπιβάλλουν** διὰ τῆς βίας τὸ **πρωτεῖον τῆς ἐξουσίας** καὶ εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν.

Τότε ἔπλασαν τὸ ἱστόρημα, ὅτι ἰδρυτῆς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρώμης εἶναι ὁ ἀπόστολος Πέτρος. Καὶ ἐπειδὴ **τάχα** ὁ Χριστὸς εἰς τὸν Πέτρον **μόνον** ἔδωσε τὴν ἐξουσίαν νὰ διοικῇ τὴν Ἐκκλησίαν του (Ματθ. ΙΣΤ', 13-20), διὰ τοῦτο οἱ Πάπαι, ὡς διάδοχοι τοῦ ἀποστόλου Πέτρου, πρέπει **αὐτοὶ μόνοι** νὰ διοικοῦν ὅλην τὴν Ἐκκλησίαν Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως.

Β'. Ὁ Πατριάρχης Φώτιος. Τὸ ἔτος 858 ὁ αὐτοκράτωρ Μιχαὴλ ὁ Γ' καθήρσε καὶ ἐξώρσε τὸν Πατριάρχην Ἰγνάτιον, καὶ ἀντ' αὐτοῦ ἐξέλεξε καὶ ὠνόμασε Πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως τὸν Φώτιον.

Ὁ Φώτιος ἦτο πολὺ μορφωμένος ἀξιωματικὸς τοῦ Παλατίου. Τίμιος καὶ ἠθικὸς ἄνθρωπος. Ἐδέχθηκε τὴν τιμὴν καὶ ἐχειροτονήθηκε διάκονος, ἱερεὺς καὶ ἐπίσκοπος ἐντὸς 6 ἡμερῶν. Τὰ Χριστοῦγεννα τοῦ 858 ἐπῆρε τὸν τίτλον τοῦ Πατριάρχου Κων/πόλεως.

Ὅταν ἔμαθεν αὐτὰ ὁ Πάπας τῆς Ρώμης Νικόλαος ὁ Α', ἐθεώρησε πολὺ κατάλληλη τὴν στιγμήν νὰ προβάλῃ τὰς ἀξιώσεις του. Καὶ μὲ ἐπιστολὴν του κατηγόρησε τὸν Φώτιον καὶ τὸν Μιχαήλ, διότι ἔκαναν νέον Πατριάρχην χωρὶς νὰ τὸν ἐρωτήσουν.

Ἐγινε τότε—τὸ ἔτος 861—μία τοπικὴ Σύνοδος εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἣ ὁποία εἶπεν, ὅτι πολὺ ὀρθὰ καὶ πολὺ κανονικὰ ὁ Φώτιος ἔγινε Πατριάρχης. Εἰς τοῦτο συνεφώνησαν καὶ οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ Πάπα.

Ὁ Νικόλαος ὁμως δὲν ἠθελε μὲ κανένα λόγο νὰ παραδεχθῇ αὐτά. Καὶ ἐτιμώρησε τοὺς ἀντιπροσώπους του, τὸν δὲ Φώτιον ὠνόμασε σχισματικὸν καὶ ταραξίαν καὶ ὕβριστήν. Ἀλλὰ ὁ Φώτιος, σὰν φρόνιμος ἄνθρωπος, δὲν ἔδωκεν καμμίαν ἀπάντησιν. Ἐπερίμενε μὲ τὸν καιρὸν νὰ διορθωθοῦν τὰ πράγματα. Δυστυχῶς ὁμως τὰ πράγματα ἐχειροτέρευσαν.

Οἱ Βούλγαροι εἶχαν γίνει χριστιανοὶ μὲ τὰς ἐνεργείας τοῦ Πατριάρχου Φωτίου. Ὁ Βόγορις ὁμως, ὁ Βασιλεὺς τῶν Βουλγάρων, ἐπειδὴ ἐφοβήθηκε, μὴ οἱ Ἕλληγες τοῦ Βυζαντίου τὸν ὑποδουλώσουν, ἐστράφηκε πρὸς τὴν Δύσιν, καὶ ἐζήτησεν ἀπὸ τὸν πανίσχυρον τότε Πάπαν ἱερεῖς καὶ ἐπισκόπους διὰ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Βουλγαρίας.

Ὁ Νικόλαος ἐδέχθηκε τὴν πρόσκλησιν, καὶ ἔστειλε κληρικοὺς λατίνους, οἱ ὁποῖοι ἄρχισαν νὰ διώκουν τοὺς Ἕλληνας κληρικοὺς ἀπὸ τὴν Βουλγαρίαν καὶ νὰ διαδίδουν τὴν Λατινικὴν γλῶσσαν καὶ τὰς καινοτομίας τῆς Παπικῆς Ἐκκλησίας.

Τότε ὁ Φώτιος ἐκάλεσε μίαν τοπικὴν Σύνοδον εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἣ ὁποία ἀφώρσε τὸν Πάπαν Νικόλαον διὰ τὰς ἐνεργείας του αὐτάς. Ὁ δὲ Νικόλαος μὲ ἄλλην τοπικὴν Σύνοδον, πού ἔγινεν εἰς τὴν Ρώμην, ἀφώρσε τὸν Φώτιον. Ἐτσι ἄρχισε τὸ Σχίσμα.

Τὸ Σχίσμα ἔγινε τελειωτικὸν τὴν 16ην Ἰουλίου τοῦ ἔτους 1054, ὅτε Πατριάρχης ἦτο ὁ Μιχαὴλ Κηρουάριος καὶ Πάπας Λέων ὁ Θ'. Ἀπὸ τότε παρ' ὅλας τὰς προσπαθείας πρὸς ἔνωσιν αἱ ἀδελφαὶ Ἐκκλησίαι παραμένουν χωρισμέναι.

47. Οἱ Βούλγαροι καὶ οἱ Ρῶσοι γίνονται χριστιανοί.

Α΄.—Ὁ Φώτιος εἶναι ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, ὁ ὁποῖος ἐφρόντισε νὰ φθάσῃ τὸ φῶς τῆς Χριστιανικῆς Θρησκείας εἰς τοὺς τότε βαρβάρους καὶ ἀπολιτίστους Βουλγάρους, Οὐγγρους, Ρώσους κλπ.

Ὁ Φώτιος ἀπέστειλεν εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα δύο ἀδελφοὺς μοναχοὺς ἀπὸ τὴν Θεσσαλονίκην, τὸν Μεθόδιον καὶ τὸν Κύριλλον. Αὐτοὶ διὰ νὰ ἐπιτύχουν εὐκολώτερα τὸν σκοπὸν τους, ἐφρόντισαν νὰ μάθουν τὴν γλῶσσαν τῶν λαῶν αὐτῶν, καὶ εἰς τὴν γλῶσσαν ἐκείνων νὰ μεταφράσουν τὴν Ἁγίαν Γραφήν.

Οἱ λαοὶ ἐκεῖνοι δὲν εἶχαν ὅμως γραπτὴν γλῶσσαν. Δὲν ἤξεραν γράμματα δηλαδὴ. Τότε οἱ δύο ἀδελφοὶ ἔκαμαν τὸ Σλαβικὸν ἀλφάβητον μὲ βάσιν τὰ γράμματα τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀλφαβήτου. Διὰ τοῦτο οἱ δύο αὐτοὶ ἀδελφοὶ τιμῶνται ἀπὸ τοὺς Σλαβικοὺς λαοὺς ὡς ἄγιοι καὶ ὡς ἰσαπόστολοι.

Ἀπὸ τοὺς Βουλγάρους πρῶτος ἔγινε χριστιανὸς ὁ βασιλεὺς Βόγορις. Τὸν ἐβίασεν ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Κωνσταντινουπόλεως Μιχαήλ καὶ τὸν ὠνόμασε τότε καὶ ἐκείνον Μιχαήλ, τὸ ἔτος 861. Τὸ παράδειγμα τοῦ βασιλέως τῶν ἠκολούθησαν ὅλοι οἱ Βούλγαροι καὶ ἔτσι ἔγιναν χριστιανοὶ καὶ αὐτοὶ ἀπὸ τοὺς Ἑλληνας.

Β΄.—Οἱ Ρῶσοι ἔγιναν χριστιανοὶ τὸ ἔτος 950. Τὸ ἔτος αὐτὸ ἦλθεν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ἡ βασίλισσά των Ὀλγα καὶ ἐβαπτίσθηκεν. Ὀνομάσθηκεν Ἑλένη. Αὐτὴ ὅταν ἐγύρισε εἰς τὴν Ρωσίαν, ἐφρόντισε νὰ γίνουν χριστιανοὶ ὅλοι οἱ Ρῶσοι. Πρῶτος ἔγινε χριστιανὸς ὁ ἔγγονός της Βλαδίμηρος. Τὸ παράδειγμα τοῦ βασιλέως τῶν ἠκολούθησαν κατόπιν καὶ ὅλοι οἱ Ρῶσοι. Ἐβαπτίζοντο κατὰ ἑκατοντάδας εἰς τὰ ποτάμια τῆς Ρωσίας.

Ἔτσι ἰδρύθη ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρωσίας καὶ τῆς Βουλγαρίας. Ὅλοι ἐθεωροῦσαν μητέρα των τὴν Ἐκκλησίαν Κωνσταντινουπόλεως καὶ τὸν Πατριάρχην ὡς πνευματικὸν ἀρχηγόν των. Τοὺς ἐπισκόπους καὶ τοὺς ἱερεῖς ἔστελλεν τὸ Πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως, καὶ ἦσαν Ἑλληνες.

Οἱ Ἑλληνες αὐτοὶ κληρικοὶ ἴδρυσαν τότε σχολεῖα εἰς τὴν Ρωσίαν καὶ ἐδίδαξαν εἰς τοὺς Ρώσους τὰ Ἑλληνικὰ Χριστιανικὰ Γράμματα. Μὲ ἓνα λόγον οἱ Ἑλληνες ἔδωσαν εἰς τοὺς Ρώσους καὶ εἰς τοὺς Βουλγάρους τὸ φῶς τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τοῦ Πολιτισμοῦ.

Τὸ ἔτος 1588 ὁ μητροπολίτης τῆς Μόσχας ὠνομάσθηκε **Πατριάρχης τῆς Ρωσίας**, διότι ἡ Μόσχα ἦτο ἡ πρωτεύουσα τῆς Ρω-

σίας. Ὄταν δὲ ὁ Μέγας Πέτρος, ὁ Τσάρος τῆς Ρωσίας, τὸ ἔτος 1722 ἔκαμε πρωτεύουσαν τὴν Πετρούπολιν, τότε κατήργησε τὸ Πατριαρχεῖον τῆς Μόσχας, καὶ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ρωσίας διοικοῦσεν Ἱερά Σύνοδος, πού ἔμενεν εἰς τὴν νέαν πρωτεύουσαν. Τὸ Πατριαρχεῖον τῆς Μόσχας ξανάγινε τὸ ἔτος 1917.

48. Τὰ αἷτια καὶ αἱ ἀφορμαὶ τῆς θρησκευτικῆς μεταρρυθμίσεως τοῦ Λουθήρου.

Εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἱστορίαν *θρησκευτικὴ μεταρρυθμίσις* λέγεται ἡ προσπάθεια πρὸς διόρθωσιν τῆς διδασκαλίας τῆς Λυτικῆς Ἐκκλησίας καὶ πρὸς ἀπλοποιήσιν τῆς Χριστιανικῆς Θρησκείας. Τοῦτο ἀνέλαβε νὰ κάμῃ εἰς τὴν Δύσιν ὁ θεολόγος Μαρτίνος Λούθηρος καὶ ἄλλοι κατὰ τὸν 16ον αἰῶνα, διὰ νὰ περιορίσουν τὴν παντοδυναμίαν τοῦ Πάπα καὶ τὰς καινοτομίας αὐτοῦ.

Τὸ σπουδαῖον αὐτὸ γεγονός, τὸ ὁποῖον διέσπασε τὴν *ἐνότητα* τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας, ἔχει τὰς ἀφορμὰς καὶ τὰ βαθύτερά του αἷτια.

Α'. **Τὰ αἷτια.** Τὰ βαθύτερα αἷτια τῆς θρησκευτικῆς μεταρρυθμίσεως εἰς τὴν Δύσιν εἶναι :

α') **Ἡ παντοδυναμία τοῦ Πάπα.** Εἰς τὴν Δύσιν ὁ Πάπας εἶχεν ἀποκτήσει μεγάλην θρησκευτικὴν καὶ κοσμικὴν δύναμιν καὶ ἔξουσίαν. Καὶ ἔπρεπεν ὅλοι οἱ χριστιανοί, κληρικοὶ καὶ λαϊκοί, ἄρχοντες καὶ λαός, βασιλεῖς καὶ στρατιῶται, νὰ ὑποτάσσωνται εἰς τὸ θέλημα καὶ τὰς ἀποφάσεις τοῦ Πάπα.

Εἰς τὴν Δύσιν αὐτὸς τότε διώριζε καὶ ἔπαυε τοὺς ἐπισκόπους, καὶ πολλὰς φορὰς καὶ τοὺς πολιτικοὺς ἄρχοντας. Ἐθεωρεῖτο δηλαδὴ ἀνώτερος ἀπὸ κάθε ἐκκλησιαστικὴν καὶ πολιτικὴν ἔξουσίαν. Τὰ ζητήματα τῆς Ἐκκλησίας τὰ ἔλυνε μόνος, χωρὶς νὰ συγκαλῆ Σύνοδους, ὅπως ἐγένετο εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν, τὴν Ὀρθόδοξον.

Ἔτσι ὁ Πάπας ἔγινε παντοδύναμος εἰς τὴν Δύσιν. Καὶ ἐπολέμησαν μὲν τὴν παντοδυναμίαν αὐτὴν τοῦ Πάπα μερικοὶ θεολόγοι εἰς τὴν Δύσιν, ἀλλὰ ἐτιμωρήθησαν σκληρὰ ἀπὸ τὰ περίφημα ἐκκλησιαστικὰ δικαστήρια, *τὴν Ἱερὰν Ἐξέτασιν.*

β') **Αἱ καινοτομίαι τῆς Παπικῆς Ἐκκλησίας.** Ἀπὸ τὸν παλαιὸν καιρὸν ἡ Παπικὴ Ἐκκλησία, ἐπειδὴ δὲν εἶχε κληρὸν μορφωμένον, εἶχεν ἀρχίσει νὰ εἰσάγῃ εἰς τὴν διδασκαλίαν καὶ εἰς τὴν λατρείαν τῆς διαφόρους νέας ἰδέας, πού λέγονται *καινοτομίαι*. Π.χ.

1) Καθιέρωσε δι' ὅλους τοὺς λαοὺς ὡς ἐπίσημον ἐκκλησιαστικὴν καὶ λειτουργικὴν γλῶσσαν τὴν Λατινικὴν.

2) Ἐπειδὴ οἱ ἄνθρωποι τῆς Δύσεως δὲν ἤξευραν γράμματα, παρημέλησε τὴν σημασίαν τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ἐνῶ μεγάλην ἀξίαν ἔδωκεν εἰς τὴν Ἱερὰν Παράδοσιν.

3) Ἐδίδαξεν, ὅτι εἰς τὴν σωτηρίαν τοῦ ἀνθρώπου τὸ πᾶν εἶναι ὄχι ἡ πίστις ἀλλὰ τὰ ἀγαθὰ ἔργα. Καὶ

4) Εἰσήγαγε τὴν καινοτομίαν τοῦ **καθαρηθρίου πυρός**. Ἐδίδαξε δὴλ. ὅτι μεταξὺ τῆς Κολάσεως καὶ τοῦ Παραδείσου ὑπάρχει ἓνας τόπος — πύρινος — ὅπου πηγαίνουν αἱ ψυχαὶ μερικῶν ἀνθρώπων, μετὰ θάνατον, διὰ νὰ καθαρισθοῦν. Καθαρίζονται δὲ ἐκεῖ γρηγορότερα μὲ τὰς εὐχὰς τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Πάπα. Ὁ Πάπας μάλιστα ἔχει τὴν ἐξουσίαν νὰ δίνη καὶ γραπτῶς τὴν συγχώρησιν τῶν ἁμαρτιῶν. Αὐτὰ εἶναι τὰ λεγόμενα **συγχωροχάρτια** (ἀφέσεις ἁμαρτιῶν).

Ὅποιος λοιπὸν εἶχε λεπτά, ἠμποροῦσε νὰ ἀγοράζῃ τὴν συγχώρησιν τῶν ἁμαρτιῶν, καὶ τῶν ἰδικῶν του καὶ τῶν συγγενῶν του, ζώντων καὶ πεθαμένων.

Β'. Αἱ ἀφορμαί. Αἱ ἀφορμαί τῆς μεταρρυθμίσεως εἶναι κυρίως τὰ **συγχωροχάρτια**.

Κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ 15ου αἰῶνος, ὁ Πάπας Λέων ὁ Γ' (δέκατος), ἄνθρωπος πάρα πολὺ σπάταλος, διὰ νὰ ἐπαρκέσῃ εἰς τὰς μεγάλας σπατάλας του, διέταξε μερικοὺς ἐπισκόπους του νὰ πωλήσουν συγχωροχάρτια καὶ νὰ τοῦ στείλουν τὰ λεπτά, διότι θέλει δῆθεν νὰ ἀποτελειώσῃ τὸν μεγάλον Ναὸν τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου τῆς Ρώμης.

Εἰς τὴν Γερμανίαν ἦλθε τότε — τὸ ἔτος 1517 — διὰ νὰ πωλήσῃ συγχωροχάρτια ὁ μοναχὸς Ἰωσήφ Τέτζελος. Αὐτὸς ὅταν ἐφθασεν εἰς τὴν πόλιν Βυτεμβέργην, ποὺ εἶχε Πανεπιστήμιον, ἄρχισε νὰ διδάσκῃ καὶ νὰ λέγῃ :

— Μόλις ἀκούσουν οἱ ψυχῆς τῶν νεκρῶν τὸν ἦχον τῶν χρημάτων - ποὺ μετροῦνται - ἀναπηδοῦν ἀπὸ τὸ **Καθαρηθρίον**, βγαίνουν ἀπὸ ἐκεῖ καὶ πηγαίνουν εἰς τὸν Παράδεισον.

Ἄλλὰ τότε τὸν ἀντέκρουσεν ὁ Λούθηρος.

Γ'. Ὁ Λούθηρος. Ὁ Μαρτίνος Λούθηρος ἦτο μοναχός. Ἦτο πολὺ μορφωμένος καὶ πιστός. Ἦτο καθηγητῆς τῆς Θεολογίας εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Βυτεμβέργης.

Αὐτός, ὅταν ἄκουσε τὴν διδασκαλίαν τοῦ Τέτζελου, ἔγινε ἔξω φρενῶν. Καὶ ἔπιασε καὶ ἔγραψεν εἰς μίαν κόλλαν χαρτὶ **95 θέσεις**, δηλ. ἐπιχειρήματα, ἐναντίον τῆς κακῆς αὐτῆς διδασκαλίας. Τὸ χαρτὶ αὐτό, ἐπειδὴ δὲν ὑπῆρχε τότε Τύπος, τὸ ἐκόλλησεν εἰς τὴν εἴσοδον

τοῦ μητροπολιτικοῦ ναοῦ τῆς Βυτεμβέργης τὴν 31ην Ὀκτωβρίου 1517, διὰ νὰ τὸ διαβάσουν οἱ φοιτηταὶ καὶ ὁ λαός.

Εἰς τὰς θέσεις αὐτὰς ὁ Τέτζελος ἐδημοσίευσεν 150 *ἀντιθέσεις*, διὰ νὰ ὑποστηρίξῃ τὰς καινοτομίας τοῦ Πάπα.

Ὁ λαὸς ἀναστατώθηκεν. Ἄλλοι ἐπῆγαν μὲ τὸ μέρος τοῦ Τετζέλου, καὶ ἄλλοι μὲ τὸ μέρος τοῦ Λουθήρου. Μὲ τὸν Λούθηρον ἐπῆγαν καὶ οἱ φοιτηταὶ τῆς Βυτεμβέργης.

Ὁ Πάπας ἐκάλεσε τὸν Λούθηρον εἰς τὴν Ρώμην, διὰ νὰ ἀπολογηθῆ. Καὶ ἐπειδὴ ὁ Λούθηρος δὲν ἐπῆγεν, ὁ Πάπας τὸν ἀφώρισεν. Ὁ Λούθηρος ὁμως *δημοσίᾳ*—εἰς μίαν συγκέντρωσιν τοῦ λαοῦ—ἔκαυσε τὸν ἀφορισμόν. Τοῦτο ἔγινε τὸ ἔτος 1521. Διὰ τοῦτο ὁ Πάπας ὠνόμασε τὸν Λούθηρον *αἰρετικόν*.

Ἀπὸ τὴν Βυτεμβέργην ἄρχισε σιγὰ-σιγὰ νὰ μεταδίδεται ἡ Μεταρρύθμισις τοῦ Λουθήρου εἰς ὅλην τὴν Γερμανίαν. Πολλοί, πάρα πολλοὶ χριστιανοί, καὶ ἡγεμόνες ἀκόμη, ἐτάχθησαν μὲ τὸ μέρος τοῦ Λουθήρου. Καὶ ὅπου ἐπεκράτησεν ἡ Μεταρρύθμισις, κατὰ διαταγὴν τοῦ Πάπα ἐκλείσαν οἱ ναοί, καὶ δὲν ἐτελεῖτο καμμία λειτουργία καὶ κανένα μυστήριον, οὔτε βάπτισμα, οὔτε κηδεῖα, οὔτε γάμος, οὔτε μνημόσυνον.

49. Διάδοσις τῆς Μεταρρυθμίσεως. Διδασκαλία.

Α'. *Διάδοσις*. Αὐτό, πού ἐγινεν εἰς τὴν Βυτεμβέργην μὲ τὸν Τέτζελον καὶ Λούθηρον, τὸ ἴδιον ἐγινε καὶ εἰς τὴν Ἑλβετίαν μὲ τὸν ἱερέα *Ζβίγγλιον* καὶ τὸν μοναχὸν Σαμψών.

Ὁ Σαμψὼν ἦλθεν εἰς τὴν Ζυρίχην τῆς Ἑλβετίας καὶ ἄρχισε νὰ πωλῆ συγχωροχάρτια. Ἐδῶ ὁμως ἐξοῦσεν ἕνας εὐσεβὴς καὶ μορφωμένος ἱερεὺς, ὁ Οὐλερίχος Ζβίγγλιος. Αὐτὸς δὲν ἤμποροῦσε νὰ ἀνεχθῆ τὸ ἐμπόριον τῆς Θείας Χάριτος. Ἄρχισε νὰ κηρύττῃ καὶ νὰ λέγῃ, ὅτι ἡ σωτηρία τῶν ἀνθρώπων δὲν εἶναι ἔργον τοῦ Πάπα, ἀλλὰ τοῦ Θεοῦ. Πολλοὶ ἐπῆγαν μὲ τὸ μέρος του, ἄλλοι ὁμως, ἀπὸ φόβον, ἔμειναν πιστοὶ εἰς τὸν Πάπαν. Μεταξὺ ὄλων αὐτῶν ἄρχισε μεγάλη διαμάχη.

Εἰς μίαν σύγκρουσιν τῶν Παπικῶν καὶ τῶν Μεταρρυθμιστῶν ἐσκοτώθηκεν ὁ Ζβίγγλιος, τὸ ἔτος 1531. Τὸ ἔργον του ὁμως τὸ συνεχίζει ὁ ἐκ Γαλλίας *Ἰωάννης Καλβίνος*.

Ὁ Καλβίνος ἦτο καθηγητὴς τῆς Θεολογίας καὶ ἱεροκλήρουξ. Αὐτὸς ἔδωσε τὴν μορφήν εἰς τὴν μεταρρύθμισιν τῆς Ἑλβετίας. Διὰ τοῦτο ἡ μεταρρύθμισις ἐκεῖ ὠνομάσθηκε *Καλβινισμός*.

Ἐκ τῆν Ἑλβετίαν καὶ τὴν Γερμανίαν ἢ Μεταρρῦθμισις ἐπέρα-
σεν εἰς τὴν Γαλλίαν, ὅπου οἱ ὀπαδοὶ τῆς ὀνομάσθησαν **Ὀυγενότοι**.
Ἐπέρασε καὶ εἰς τὴν Ἀγγλίαν, τὴν Σουηδίαν, τὸ Βέλγιον, τὴν Ὀλ-
λανδίαν καὶ διεδόθη εἰς ὅλην τὴν Εὐρώπην.

Παντοῦ ὅμως τὴν Μεταρρῦθμισιν τὴν ἐπολέμησαν οἱ Πάπα.
Ἡ Εὐρώπη διὰ πολλὰ χρόνια ἦτο διηρημένη εἰς δύο στρατόπεδα
ἀντιμαχόμενα. Διὰ τοῦτο ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Γερμανίας ἐκάλεσε τοὺς
ἡγεμόνας τῆς χώρας του εἰς Συνέδριον τὸ ἔτος 1529.

Τὸ Συνέδριον αὐτὸ ἐπῆγε μὲ τὸ μέρος τοῦ Πάπα καὶ ἀπηγό-
ρευσεν εἰς τοὺς ὀπαδοὺς τοῦ Λουθήρου καὶ τοῦ Καλβίνου νὰ δια-
δίδουν τὰς ἰδέας των. Αὐτοὶ δὲ **διαμαρτυρηθήσαν** τότε διὰ τὴν
ἀδικον αὐτὴν ἀπόφασιν. Ἐκ τὸτε οἱ μεταρρῦθμισταὶ λέγονται **Δια-
μαρτυρόμενοι**. Καὶ λατινικὰ **Προτεστάνται**.

Ἡ διαμάχη ἔληξε τὸ ἔτος 1555. Τὸ ἔτος αὐτὸ ἔγινεν ἡ θρη-
σκευτικὴ εἰρήνη εἰς τὴν πόλιν τῆς Γερμανίας **Ἀυγούσταν**. Μὲ τὴν
συμφωνίαν αὐτὴν κάθε χριστιανὸς ἦτο ἐλεύθερος νὰ ἀκολουθῇ
ὅποιαν **δολογίαν** θέλει. Ἡ νὰ εἶναι δηλ. μὲ τὸ μέρος τοῦ Πάπα
ἢ μὲ τὸ μέρος τοῦ Λουθήρου κλπ.

Εἰς τὴν Γαλλίαν ὅμως ἐξηκολούθησεν ἡ διαμάχη μὲ πείσμα.
Καὶ μάλιστα τὴν νύκτα τῆς 23 πρὸς τὴν 24 Ἀυγούστου - ἑορτὴν τοῦ
ἁγίου Βαρθολομαίου - οἱ Παπικοὶ ἔσφαξαν ἐπὶ ἑπτὰ ἡμέρας εἰς τὸ
Παρίσι καὶ εἰς ὅλην τὴν Γαλλίαν περὶ τὰς 100 χιλιάδας Ὀυγενότους.

Εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Εὐρώπην δὲν ἠμπόρυσεν νὰ διαδοθῇ ὁ
Προτεσταντισμός, διότι ἐδῶ δὲν ὑπῆρχε λόγος μεταρρῦθμίσεως τῆς
πίστεως. Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ἔμενε πιστὴ πάντοτε εἰς τὸ
ἄληθινὸν πνεῦμα τῆς διδασκαλίας τοῦ Χριστοῦ καὶ δὲν ἔκαμεν οὔτε
καταχρήσεις, οὔτε ἀνθαιρεσίας, οὔτε καὶ καταπιέσεις καὶ καινοτομίας.

Β'. Διδασκαλία. Ὁ Λούθηρος καὶ οἱ ἄλλοι μεταρρῦθμισταὶ
τῆς Δύσεως ἐδίδαξαν τὰ ἑξῆς:

α') Πηγὴ τῆς Χριστιανικῆς Θρησκείας εἶναι **μόνον** ἡ Ἁγία
Γραφή (Παλαιὰ καὶ Καινὴ Διαθήκη). Ὁχι καὶ ἡ Ἱερὰ Παράδο-
σις. Διότι μὲ τὸ πρόσχημα τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως ἡ Παπικὴ Ἐκ-
κλησία ἐδικαιολογοῦσεν ὅλας τὰς ἀνθαιρεσίας καὶ καινοτομίας.

β') Ἡ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου ἐξαρτᾶται **μόνον ἀπὸ τὴν πί-
στιν**, ὄχι καὶ ἀπὸ τὰ ἔργα, ὅπως διδάσκει ἡ Ἁγία Γραφή. Αὐτὸ
τὸ ἔκαμαν οἱ Προτεστάνται, διότι ἡ Παπικὴ Ἐκκλησία διδάσκει,
ὅτι **μόνον ἀπὸ τὰ ἔργα του** ἠμπορεῖ νὰ σωθῇ ὁ ἄνθρωπος. Ἡ
Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία διδάσκει καὶ τὰ δύο, πίστις καὶ ἔργα. Ἐταὶ
λέγει ἡ Ἁγία Γραφή (Γαλ. Γ' καὶ Ἰακ. Β').

γ) Ἡ Ἐκκλησία πρέπει νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν ἀπλότητα τῶν ἀποστολικῶν χρόνων. Διὰ τοῦτο δὲν παραδέχονται ἑπτὰ μυστήρια, παρὰ μόνον δύο, τὸ Βάπτισμα καὶ τὴν Θεϊαν Εὐχαριστίαν. Δὲν ἔχουν τὴν προσκύνησιν τῶν εἰκόνων καὶ τῶν ἁγίων. Δὲν κάνουν τὸν Σταυρὸν τους κλπ. Καὶ

δ) Εἰς τὴν Ἐκκλησίαν δὲν ὑπάρχει Ἱερωσύνη, ἦτοι τάξις ἀνθρώπων - τῶν κληρικῶν - οἱ ὁποῖοι μεταδίδουν τὴν Θεϊαν Χάριν καὶ διοικοῦν τὴν Ἐκκλησίαν. Οἱ κληρικοί των — μόνον ἱερεῖς ποὺ λέγονται πάστορες δηλ. ποιμένες —, δὲν *χειροτονοῦνται*, ἀλλὰ ἐκλέγονται καὶ διορίζονται ὑπὸ τῆς Κοινότητος.

Δι' ὅλα αὐτά, καὶ διότι δὲν ὑπάρχει *διαδοχὴ* εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦ ἐπισκόπου καὶ τοῦ κλήρου γενικὰ, ἡ *Μεταρρυθμίσις* δὲν θεωρεῖται Ἐκκλησία, ἀλλὰ *αἵρεσις* τῆς Λυτικῆς Ἐκκλησίας. Εἶναι *ὁμολογία πίστεως*, ἀποσπασθεῖσα ἀπὸ τὴν ἁγίαν, καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν.

Ἀπὸ ὅλας τὰς Προτεσταντικὰς ὁμολογίας διαφέρει ἡ τῆς Ἀγγλίας. Αὕτῃ ἀποτελεῖ Ἐκκλησίαν, διότι ἔχει τὸ μυστήριον τῆς Ἱερωσύνης καὶ τὴν διαδοχὴν ἀπὸ τοῦς Ἀποστόλους μὲ τὴν Ἱεραρχίαν της. |

50. Ἀποτελέσματα τῆς Μεταρρυθμίσεως. Ὁ Χιλιασμός.

Πηγὴ τῆς Χριστιανικῆς Θρησκείας εἶναι ἡ Ἁγία Γραφή καὶ ἡ Ἱερὰ Παράδοσις. Ἡ μία συμπληρῶνει τὴν ἄλλην. Ἡ Ἱερὰ Παράδοσις μάλιστα ἐρμηνεύει τὴν Ἁγίαν Γραφήν.

Οἱ Προτεστάνται ὅμως ἀπέρριψαν τὴν Ἱερὰν Παράδοσιν ὡς πηγὴν τῆς Θρησκείας καὶ ἄφησαν τὴν διατύπωσιν τῆς Πίστεως εἰς τὴν ἀντίληψιν τοῦ κάθε χριστιανοῦ. Διὰ τοῦτο σήμερον ὅλοι οἱ Διαμαρτυρόμενοι δὲν ἔχουν τὴν *ιδίαν* διδασκαλίαν εἰς τὰ ζητήματα τῆς Πίστεως. Διότι μὲ τὸν καιρὸν ἀνεφάνησαν διάφοροι *αἱρεσιάρχαι* μεταξὺ των, οἱ ὁποῖοι ἐμόρφωσαν ἰδικόν τους χριστιανικὸν σύστημα Πίστεως καὶ Λατρείας.

Πολλὰ εἶναι αἱ αἵρέσεις μεταξὺ τῶν Προτεσταντῶν. Ἄλλοι λέγονται Εὐαγγελικοί, ἄλλοι Ἐπιστήμονες Χριστιανοί, ἄλλοι Καλβινισταί, ἄλλοι Ἐπισκοπιανοί — οἱ Ἀγγλοί —, ἄλλοι Πρεσβυτεριανοί, ἄλλοι Ἀναβαπτισταί κλπ.

Μεταξὺ αὐτῶν περισσότερον γνωστοὶ μᾶς εἶναι οἱ *Χιλιασταί*. Αὐτοὶ μεταξὺ των λέγονται *Σπουδασταὶ τῶν Γραφῶν*, καὶ τώρα τελευταῖα ἐπῆραν τὸ ὄνομα *Μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβά*, δηλ. μάρτυ-

ρες τοῦ Θεοῦ, διότι εἰς τὴν γλῶσσαν τῶν Ἑβραίων ὁ Θεὸς λέγεται Ἰεχωβά ἢ Γιαχβέ, (ὁ ὼν, ὁ Αἰώνιος).

Ὁ Χιλιασμός εἶναι μία παλαιὰ θρησκευτικὴ αἵρεσις μερικῶν, Ἰουδαίων κυρίως, χριστιανῶν. Μετὰ αὐτὸν ἀσκολήθηκε ἡ Πρώτη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος τῆς Νικαίας, ἡ ὁποία καὶ τὸν κατεδίκασεν. Ἀπὸ τότε ἔσβυσεν ἡ αἵρεσις αὕτη.

Ὁ Χιλιασμός ξαναφαίνεται μεταξὺ τῶν Διαμαρτυρομένων κατὰ τὸ ἔτος 1878, πάλιν ὡς αἵρεσις Ἰουδαίων χριστιανῶν. Ἀλλὰ τώρα ἡ αἵρεσις αὕτη ἔχει βάλει εἰς τὸ σύστημά της ὅλας τὰς ἀρχαίας χριστιανικὰς αἱρέσεις.

Ἰδρυτὴς του εἶναι ὁ Ἰουδαῖος χριστιανὸς Κάρολος Ρῶσελ, ποῦ ἦτο πλουσιώτατος ἔμπορος τῆς Νέας Ὑόρκης. Μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ ἀρχηγὸς τῶν Χιλιαστῶν ἔγινεν ὁ Ἰωσήφ Ρόδερδοφ, Ἑβραῖος χριστιανὸς καὶ αὐτός, τέως ἀρχιδικαστὴς τῆς Ἀμερικῆς.

Ἡ αἵρεσις αὕτη ὀνομάζεται **Χιλιασμός**, διότι παραδέχεται ὅτι πρὸ τῆς Γενικῆς Κρίσεως θὰ ἔλθῃ ὁ Χριστός, θὰ ἀναστήσῃ μόνον τοὺς δικαίους καὶ μάλιστα τοὺς Πατριάρχας τῶν Ἑβραίων, Ἀβραάμ, Ἰσαάκ, Ἰακώβ, — Ἰούδαν — καὶ θὰ βασιλεύσῃ μαζί με αὐτοὺς εἰς τὴν Γῆν *χιλία ἔτη* (Ἀποκάλ. Κ', 1 - 10).

Πρωτεύουσα τῆς Βασιλείας τοῦ Χριστοῦ θὰ εἶναι τὰ Ἱεροσόλυμα. Βασιλεὺς θὰ εἶναι ὁ Χριστός. Ὑπουργοὶ του οἱ Πατριάρχαι. Τοῦτο θὰ γίνῃ, εἶπεν ὁ Ρῶσελ, τὸ ἔτος 1914.

Καὶ ὅταν ἦλθε τὸ ἔτος 1914, καὶ δὲν ἀλήθευσεν ἡ πρόβλεψίς του, οἱ Χιλιασταὶ ὄρισαν τὸ ἔτος 1918, καὶ πάλιν τὸ 1925, τὴν 1ην Ἀπριλίου.

Τὴν ἡμέραν αὕτην ἐβγῆκαν οἱ Χιλιασταὶ τῆς Νέας Ὑόρκης εἰς τοὺς δρόμους σαβανοφορεμένοι καὶ κατετρόμαξαν τὸν κόσμον. Ἀλλὰ ὁ Χριστὸς δὲν ἦλθεν. Οἱ Χιλιασταὶ ἐρεξιλεύθησαν κωμικώτατα. Ἀπὸ τότε ἐπῆραν τὸ ὄνομα Μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβά.

Οἱ Χιλιασταὶ ἀρνοῦνται τὴν Ἁγίαν Τριάδα. Δὲν παραδέχονται, ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ καὶ Θεὸς συγχρόνως. Δὲν προσφέρουν καμμίαν τιμὴν εἰς τοὺς ἁγίους καὶ μάλιστα εἰς τὴν Παναγίαν μητέρα τοῦ Κυρίου, οὔτε εἰς τὰς ἱερὰς εἰκόνας αὐτῶν, οὔτε εἰς τὰ ἅγια λείψανα.

Οἱ Χιλιασταὶ εἶναι ὕλισται. Δὲν παραδέχονται δηλ. ὅτι ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἀθάνατος. Δὲν παραδέχονται τὴν ἀνάστασιν τῶν νεκρῶν, τὴν ἀμοιβὴν τῶν δικαίων καὶ τὴν τιμωρίαν τῶν ἁμαρτωλῶν ἀνθρώπων εἰς τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ.

Ἀρνοῦνται τὰ ἑπτὰ μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας. Πρὸ παντὸς δὲν

δέχονται τὴν Ἱεραρχίαν, τοὺς δὲ κληρικούς — ἐπισκόπους, ἱερεῖς κλπ. — τοὺς ὀνομάζουσαν ὄργανα τοῦ Σατανᾶ.

Οἱ Χιλιασταὶ ἔχουν τὰς ἰδίας θρησκευτικὰς συνηθείας μὲ τοὺς Ἑβραίους. Ὅταν προσεύχονται, βλέπουν πρὸς Δυσμὰς καὶ ὄχι πρὸς Ἀνατολὰς, ὅπως ὅλοι οἱ Χριστιανοί. Δὲν τρώγουσι τὸ χοιρινὸν κρέας, διότι τὸ ἀπαγορεύει ὁ Νόμος τοῦ Μωϋσέως. Ὡς ἡμέραν ἀργίας δὲν ἔχουν τὴν Κυριακὴν, ἀλλὰ τὸ Σάββατον, ὅπως οἱ Ἑβραῖοι.

Διὰ τοῦτο λέγεται ὅτι ὁ **Χιλιασμός** εἶναι **καμουφλαρισμένος Ἑβραϊσμός**. Εἶναι σύστημα ὄχι χριστιανικόν, ἀλλὰ ἀντιχριστιανικόν. Ἐργάζεται διὰ τὴν ξηράνῃ τὸ δένδρον τῆς Χριστιανοσύνης. Εἶναι ὄργανον τοῦ Σατανᾶ διὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Θρησκείας τοῦ Χριστοῦ. Ὁ δὲ Χιλιαστὴς εἶναι ἀντίχριστος καὶ ὄχι χριστιανός.

Ἀνάγνωσμα. (Διδασκαλία τοῦ Κυρίου περὶ τῆς Δευτέρας του Παρουσίας. Τόπος, χρόνος, τρόπος).

... Καθημένου δὲ αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ὄρους τῶν Ἑλαιῶν προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ κατ' ἰδίαν λέγοντες. Εἶπε ἡμῖν, πότε ταῦτα ἔσται, καὶ τί τὸ σημεῖον τῆς σῆς παρουσίας καὶ τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος; Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς: Βλέπετε (=προσέχετε) μὴ τις ὑμᾶς πλανήσῃ. Πολλοὶ γὰρ ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματι μου λέγοντες, Ἐγὼ εἰμὶ ὁ Χριστός, καὶ πολλοὺς πλανήσουσι... Καὶ πολλοὶ ψευδοπροφήται ἐγερθήσονται καὶ πλανήσουσι πολλοὺς... Καὶ κηρυχθήσεται τοῦτο τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας ἐν ὅλῃ τῇ οἰκουμένῃ εἰς μαρτύριον πᾶσι τοῖς ἔθνεσι, καὶ τότε ἦξει (=θα ἔλθῃ) τὸ τέλος...

... Τότε, εἴαν τις ὑμῖν εἴπῃ, Ἴδου ὧδε ὁ Χριστός, ἢ ὧδε, μὴ πιστεύετε... Ἴδου προεῖρηκα ὑμῖν. Ἐὰν οὖν εἴπωσιν ὑμῖν, Ἴδου ἐν τῇ ἐρήμῳ ἔστιν (ὁ Χριστός) μὴ ἐξέλθητε. Ὡσπερ γὰρ ἡ ἀστραπή ἐξέρχεται ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ φαίνεται ἕως δυσμῶν, οὕτως ἔσται ἡ παρουσία τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου... Ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσονται, οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρέλθωσιν.

Περὶ δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης καὶ τῆς ὥρας οὐδεὶς οἶδεν, οὐδὲ οἱ ἄγγελοι τῶν οὐρανῶν, οὐδὲ ὁ Υἱός, εἰ μὴ ὁ Πατὴρ μόνος... Γρηγορεῖτε οὖν, ὅτι οὐκ οἴδατε ποία ἡμέρα ὁ Κύριος ἔρχεται. (Καὶ εἶπε τὴν παραβολὴν τῶν 10 παρθένων καὶ τῶν ταλάντων).

... Ὅταν δὲ ἔλθῃ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ καὶ πάντες οἱ ἅγιοι ἄγγελοι μετ' αὐτοῦ, τότε καθίσει ἐπὶ θρόνον δόξης αὐτοῦ. Καὶ συναχθήσονται ἔμπροσθεν αὐτοῦ πάντα τὰ ἔθνη... Καὶ ἀπελεύσονται οἱ κακοὶ ἄνθρωποι εἰς κόλασιν αἰώνιον, οἱ δὲ δίκαιοι εἰς ζωὴν αἰώνιον. (Ματθ. ΚΔ' - ΚΕ').

Η ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ ΝΕΩΤΕΡΟΥΣ ΧΡΟΝΟΥΣ

51. Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἐπὶ Τουρκοκρατίας.

Ἡ Κωνσταντινούπολις, ἡ πρωτεύουσα τῆς Ἑλληνικῆς Αὐτοκρατορίας τοῦ Βυζαντίου, ἡ Βασιλεῖς τῶν Πόλεων, ἔπεσεν εἰς τὰ χέρια τῶν Τούρκων τὴν 29ην Μαΐου τοῦ ἔτους 1453. Μαζὶ μὲ τὴν Βυζαντινὴν Αὐτοκρατορίαν ἔπεσαν εἰς τὰ χέρια τῶν Μωαμεθανῶν καὶ ὅλοι οἱ Ὁρθόδοξοι Χριστιανοί, πλην τῶν Ρώσων. Διότι ὁ Μωάμεθ ὁ Ε΄, ὁ Κατακτητὴς, ἐκυρίευσεν ὅλας τὰς χριστιανικὰς χώρας τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου.

Ὁ Θεὸς ὁμως δὲν ἐγκατέλειψε τὴν Ἐκκλησίαν του. Ἐφώτισε τὸν Κατακτητὴν νὰ περιποιηθῆ τοὺς Χριστιανούς. Ἐφώνησε λοιπὸν εἰς τὸ Παλάτι του ὁ Μωάμεθ τοὺς φοβισμένους Χριστιανούς, καὶ τοὺς εἶπε νὰ ἐκλέξουν νέον Πατριάρχην. Καὶ ἐξέλεξαν τὸν Γεννάδιον Σχολάριον. Αὐτὸν ἀνεγνώρισεν ὁ Μωάμεθ ὡς **Ἐθνάρχην**, δηλ. ὡς ἀρχηγὸν τοῦ ἔθνους ὅλων τῶν Χριστιανῶν, ὅσοι ἦσαν ὑπὸ τοὺς Τούρκους. Τοῦ ἐδώρισε πολὺτιμα ἐνδύματα καὶ τοῦ εἶπε.

— Νὰ εἶσαι Πατριάρχης, καὶ νὰ διατηρῆς ὅλα τὰ **προνόμια**, πού εἶχαν οἱ Πατριάρχαι εἰς τὸν καιρὸν τῆς Ἑλληνικῆς Αὐτοκρατορίας.

Εἰς τὸ ἐξῆς ὁ Πατριάρχης μὲ δώδεκα ἄλλους μητροπολίτας διοικοῦσε τὴν Ἐκκλησίαν. Τὸ συμβούλιον αὐτὸ ἐλέγετο Πατριαρχικὴ Σύνοδος. Πρόεδρος τῆς Συνόδου ἦτο ὁ Πατριάρχης. Ἡ Πατριαρχικὴ Σύνοδος ἐξέλεγε καὶ ἐχειροτονοῦσε τοὺς μητροπολίτας καὶ τοὺς ἐπισκόπους τῶν ἐπαρχιῶν.

Τὰ ἴδια σχεδὸν συνέβησαν καὶ εἰς τὰ ἄλλα ἐκκλησιαστικὰ κέντρα τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, τὰ ὁποῖα ἔπεσαν εἰς τὰ χέρια τῶν Μωαμεθανῶν, δηλ. τῶν Ἀράβων καὶ Τούρκων. Εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν, εἰς τὴν Ἀντιόχειαν, εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ.

Οἱ διάδοχοι ὁμως του Μωάμεθ τοῦ Ε΄ ὅλοι δὲν ἐσεβάσθησαν τὰ προνόμια αὐτά. Αὐτοὶ ἐφήρμοσαν τὰς διατάξεις τοῦ **Κορανίου**, τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ θρησκευτικὸν βιβλίον τῶν Μωαμεθανῶν. Καὶ

ἀπὸ ὅπου ἐπέρασαν οἱ Ἄραβες καὶ οἱ Τούρκοι, ἐξηνάγκαζαν τοὺς Χριστιανοὺς νὰ ἀλλάξουν τὴν πίστιν των καὶ νὰ γίνουν Μωαμεθανοί.

Φοβερὸς εἶναι ὁ διωγμὸς, τὸν ὁποῖον ἐκίνησεν ἐναντίον τῶν Χριστιανῶν τότε ὁ Σουλτάνος Σελήμ ὁ Α΄. Αὐτὸς ἠθέλησε νὰ κάμῃ διὰ τῆς βίας Μωαμεθανοὺς ὅλους τοὺς ὑπηκόους του. Καὶ ἐφήρμοσε τότε τὸ σατανικὸν *παιδομάζωμα*. Ἐπαιρνε τὰ παιδιά τῶν Χριστιανῶν καὶ τὰ ἀνέτρεφε μὲ τὰς Τουρκικὰς παραδόσεις καὶ τὰ ἔκαμνε φανατικούς Μωαμεθανούς. Ἀπὸ τὰ παιδιά αὐτὰ προήλθον οἱ *Γενίτσαροι*, ποὺ ἐτυράνησαν πολὺ τοὺς Χριστιανούς.

Οἱ Χριστιανοὶ ὅμως δὲν ἐδέχοντο νὰ ἀλλαξοπιστήσουν καὶ πολλοὶ ἐδέχοντο τὸν μαρτυρικὸν θάνατον. Αὐτοὶ λέγονται *νεομάρτυρες* καὶ εἶναι πάρα πολλοὶ εἰς τὴν Ἁγιολογίαν μας.

Ἡ μανία τῶν Τούρκων ἐξέσπασε κατὰ τῶν Χριστιανῶν, ὅταν τὸ 1821 ἔγινεν ἡ Μεγάλῃ Ἑλληνικῇ Ἐπανάστασις. Πολλοὶ κληρικοὶ τότε ἐσφάγησαν, παπάδες καὶ δεσποτάδες, διάκονοι καὶ καλόγηροι. Τότε ἐμαρτύρησεν ὁ Πατριάρχης Γρηγόριος ὁ Ε΄, ποὺ τὸν ἄρπαξαν τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα — 10 Ἀπριλίου 1821 — καὶ ἀφοῦ τὸν ἐβασάνισαν, τὸν ἐκρέμασαν, καὶ ὕστερα τὸ πτώμα του τὸ ἔρριξαν εἰς τὴν θάλασσαν.

Τὸ λείψανον τοῦ Πατριάρχου εἶναι θαμμένον σήμερα εἰς τὸν Μητροπολιτικὸν Ναὸν τῶν Ἀθηνῶν. Τὸ ἄγαλμά του εἶναι στημένον ἔξω ἀπὸ τὸ Πανεπιστήμιον τῶν Ἀθηνῶν. Ἡ Ἐκκλησία μας τὸν τιμᾷ ὡς ἅγιον καὶ τὸν ἐορτάζει εἰς τὰς 10 Ἀπριλίου, ἡμέραν τοῦ μαρτυρίου του.

Ἄπολυτικίον.

Εὐλογητὸς εἶ, Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ τὸν θεῖον Πατριάρχην ἐνισχύσας, καταπέμφας αὐτῷ τὴν χάριν σου ἄνωθεν, καὶ δι' αὐτοῦ ἡμᾶς τῆς δουλείας ἀπαλλάξας, φιλάνθρωπε, δόξα σοι.

Μεγαλυνάριον.

Τὸν τοῦ Ἐθνους πρόμαχον καὶ ταγόν, τῆς Ὁρθοδοξίας τὸν γενναῖον προασπιστήν, τὸν τελειωθέντα ἀγχόνης μαρτυρίῳ, Γρηγόριον τὸν θεῖον πάντες τιμήσωμεν.

52. Τὰ Ἑλληνικὰ μοναστήρια κατὰ τὴν δουλείαν
φύλακες τῆς Παιδείας καὶ τῆς Ὁρησκείας.

Μὲ τὴν ὑποταγὴν τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἰς τοὺς Τούρκους

οἱ Ἕλληνες Χριστιανοί, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν πολιτικὴν τὴν ἐλευθερίαν, ἔχασαν καὶ ὅλα τὰ ἄλλα ἀγαθὰ, ὕλικά καὶ πνευματικά. Τὸ μεγαλύ-
τερον κακόν, πὸν ἔπαθον τότε, ἦτο ἡ πνευματικὴ δουλεία. Διότι οἱ
Τούρκοι τοὺς διέταξαν νὰ κλείσουν τὰ σχολεῖα.

Σκότος βαθὺ ἀπλώθηκε τότε εἰς ὅλον τὸ ὑπόδουλον Γένος. Διὰ
τοὺς ἀνθρώπους τῶν Γραμμάτων, τοὺς σοφοὺς καὶ τοὺς διδασκά-
λους, δὲν ὑπάρχει πλέον τόπος εἰς τὴν σκλαβωμένην Ἑλλάδα. Καὶ
ὁ ἕνας μετὰ τὸν ἄλλον φεύγουν εἰς τὴν Ἰταλίαν καὶ εἰς ἄλλας χώ-
ρας τῆς Εὐρώπης.

Εἰς τὰ ξένα αὐτὰ μέρη εὐρίσκουν οἱ Ἕλληνες αὐτοὶ φιλοξε-
νίαν. Εἶναι ἐλεύθεροι νὰ διδάσκουν, καὶ νὰ μεταδίδουν τὰ φῶτα
τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ εἰς τὴν ἀπολίτιστον τότε Εὐρώπην.

Κατὰ τὴν σκοτεινὴν αὐτὴν περίοδον διὰ τὴν Ἑλλάδα, μεγά-
λην ὑπηρεσίαν προσφέρουν εἰς τὸ Γένος, τὴν Θρησκείαν καὶ τὴν
Πατρίδα, τὰ Ἑλληνικὰ **μοναστήρια**, δηλ. ἡ Ἑλληνικὴ, ἡ Ὁρθό-
δοξος **Ἐκκλησία**.

Εἰς τὰ μοναστήρια αὐτὰ κατέφυγαν τότε πολλοὶ λόγιοι χρι-
στιανοί, καὶ ὡς σοφοὶ καὶ εὐσεβεῖς **καλόγηροι** ἄρχισαν ἀπὸ ἐκεῖ
νὰ θερμαίνουν τοὺς Ἕλληνας κατὰ τὰ μαῦρα χρόνια τῆς σκλαβιάς.
Ἐκεῖ τὰ κηρύγματα τῶν κληρικῶν τῆς Ἐκκλησίας δίνουν τὴν ἐλ-
πίδα, τὸ θάρρος καὶ τὴν παρηγοριὰ εἰς τοὺς ὑποδούλους.

«Πάλι μὲ χρόνια μὲ καιροῦς, πάλι δικὰ μας θάναυ».

Εἰς τὰ μοναστήρια διδάσκεται ἡ Ἑλληνικὴ Ἱστορία καὶ ἡ
Χριστιανικὴ Θρησκεία. Ἐκεῖ μέσα δοκίζονται τὰ σκλαβωμένα παι-
διὰ τῆς Ἑλλάδος νὰ εἶναι πιστὰ εἰς τὴν Θρησκείαν καὶ τὴν Πατρί-
δα, καὶ νὰ ἀγωνισθοῦν διὰ τὴν ἐλευθερίαν της. Νὰ ὁ ὄρκος.

— Γιὰ τοῦ Χριστοῦ τὴν πίστιν τὴν ἀγίαν, γιὰ τῆς Πατρίδος
τὴν ἐλευθερίαν, Γι' αὐτὰ τὰ **δύο** πολεμῶ, Μ' αὐτὰ νὰ ζήσω ἐπιθυ-
μῶ. Καὶ ἂν δὲ τ' ἀποκτήσω, τί μ' ὠφελεῖ νὰ ζήσω ;

Ἡ διδασκαλία αὐτὴ γίνεται εἰς τοὺς Νάρθηκας τῶν Ἐκκλη-
σιῶν καὶ εἰς τὰς πόλεις καὶ τὰ χωριά καὶ εἰς τὰ ἐξωκκλήσια. Καὶ
παίρνει ἡ Ἐκκλησία τὴν νύκτα τὴν ὄψιν τοῦ Σχολείου. Ἐκεῖ, κάτω
ἀπὸ τὸ θαμπὸ φῶς τοῦ κανδηλιῶ, ἀκούεται βραχνὴ ἢ φωνὴ τοῦ
παπᾶ, πὸν διδάσκει τὰ Γράμματα, τὴν Θρησκείαν, τὴν Πατρίδα.

Αὐτὸ εἶναι τὸ **Κρυφὸ Σχολεῖο**. Κρυφὸ, διότι γίνεται μακριὰ
ἀπὸ τὸ μάτι τοῦ Κατακτητοῦ. Σχολεῖο, διότι ἐκεῖ γίνεται ἡ διδα-
σκαλία τοῦ παπᾶ, πὸν σὰν προφήτης δίνει τὴν παρηγοριὰ εἰς τὸ
Γένος καὶ λέγει κατὰ τὸν ποιητὴ :

— Μὴ σκιάζεσθε στὰ σκότη. Ἡ λευτεριά, σὰν τῆς αὐγῆς τὸ
φεγγαβόλο ἀστέρι, τῆς νύχτας τὸ ξημέρωμα θὰ φέρῃ.

53. Ἡ ἀνεξαρτησία τῆς Ἑλλάδος.—Ἡ διοίκησις τῆς Ἐκκλησίας τῆς.

Ἡ Μεγάλη Ἑλληνικὴ Ἐπανάστασις τοῦ 1821 ἔδωκεν εἰς τὸ ὑπόδουλον Γένος τὴν ἐλευθερίαν. Ἡ Ἑλλὰς ἔγινε Κράτος ἐλεύθερον καὶ ἀνεξάρτητον τὸ ἔτος 1830. Τότε ἐθεωρήθη καλὸν καὶ ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, ἡ ὁποία ἔως τότε ἐδιοικεῖτο ἀπὸ τὸ Πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως, νὰ γίνῃ καὶ αὐτὴ ἀνεξάρτητος ἢ **αὐτοκέφαλος**, ὅπως λέγεται εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν γλῶσσαν.

Τοῦτο ἦτο ἀνάγκη νὰ γίνῃ. Διότι δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ διοικῆται ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, ποῦ ἦτο πλέον ἐλευθέρα, ἀπὸ τὸ Πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως, ποῦ ἦτο ἀκόμη ὑπὸ τοὺς Τούρκους. Ἔνεκα τούτου τὸ ἔτος 1833 ἔγινεν εἰς τὸ Ναύπλιον, ποῦ ἦτο τότε πρωτεύουσα, ἡ Γενικὴ Συνέλευσις τῶν Ἐπισκόπων τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος, ἡ ὁποία ἀνεκήρυξε τὴν Ἐκκλησίαν τῆς **αὐτοκέφαλον**.

Τὸ Πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως ἀνεγνώρισε τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τὸ ἔτος 1858. Καὶ ἀπὸ τότε ἡ Ἐκκλησία μας ἔχει ἰδικὴν τῆς διοίκησιν. Σύμφωνα μὲ τὸν Καταστατικὸν Χάρτην τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὁ ὁποῖος ἔγινε τότε, ἡ Ἐκκλησία μας ἀναγνωρίζει ὡς κεφαλὴν τῆς, δηλ. ἀρχηγόν τῆς, τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, καὶ εἶναι μέλος τῆς Μιᾶς, Ἁγίας, Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ.

Ἀπέναντι τῶν ἄλλων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος εἶναι ἀδελφὴ. Ἀπέναντι δὲ τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως θεωρεῖται ὡς κόρη. Ἡ μητέρα ὄλων τῶν Ἐκκλησιῶν εἶναι ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἱερουσαλήμ.

Ἀνωτάτη διοικητικὴ καὶ ἐκκλησιαστικὴ ἀρχὴ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εἶναι ἡ **Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας** αὐτῆς. Οἱ Ἐπίσκοποι δηλαδὴ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος κανονικῶς πρέπει νὰ συνέρχωνται εἰς Σύνοδον κάθε τρία χρόνια εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ νὰ συζητοῦν, νὰ ἀποφασίζουσιν καὶ νὰ λύουσιν τὰ διάφορα σπουδαῖα ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα. Ἡ Σύνοδος αὐτὴ εἶναι δυνατὸν νὰ συγκαληῖται καὶ ἐκτάκτως.

Ἡ μόνιμος ἀνωτάτη διοικητικὴ ἀρχὴ αὐτῆς εἶναι ἡ **Διαρκὴς Ἱερὰ Σύνοδος**. Αὕτη ἀποτελεῖται ἀπὸ δώδεκα ἀρχιερεῖς (ἐπισκόπους-μητροπολίτας) μὲ Πρόεδρον τὸν Μητροπολίτην Ἀθηνῶν, ποῦ λέγεται Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος. Ἡ θητεία τῶν μελῶν τῆς εἶναι μονοετής.

ΤΜΗΜΑ ΟΓΔΟΟΝ

Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

54. Τὰ τέσσαρα παλαιὰ Πατριαρχεῖα.

α') **Τὸ Πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως.**— Τὸ Πατριαρχεῖον αὐτὸ δὲν ἔχει πλέον τὴν παλαιάν του δύναμιν καὶ δόξαν, διότι ἀπὸ αὐτὸ ἀπεσπάρθησαν καὶ ἔγιναν αὐτοκέφαλοι αἱ Ἐκκλησίαι τῆς Ἑλλάδος, Βουλγαρίας, Ρουμανίας, Σερβίας καὶ Ἀλβανίας.

Μὲ τὴν μικρασιασιατικὴν καταστροφὴν τοῦ ἔτους 1922, ὅτε ἐξεριζώθησαν διὰ τῆς βίας οἱ Ἕλληνες τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, τοῦ Πόντου, τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης κλπ., τὸ Πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως ἔμεινε χωρὶς μητροπόλεις. Ὁ Πατριάρχης ἔχασεν ὅλα τὰ προνόμια, ποῦ εἶχεν ἀπὸ τὸν καιρὸν τοῦ Σουλτάνου Μωάμεθ τοῦ Β' τοῦ Πορθητοῦ. Περιορίσθηκεν εἰς τὰ ἐκκλησιαστικά του καθήκοντα καὶ δὲν θεωρεῖται πλέον **Ἐθνάρχης**.

Εἰς τὸ Πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως ὑπάρχοντα τιμητικῶς **μόνον** οἱ 32 μητροπόλεις τῶν νέων χωρῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ τὰ μοναστήρια τοῦ Ἁγίου Ὁρους.

Ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως λέγεται Παναγιώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης. Διοικεῖ δὲ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Θράκης, καὶ τῆς Κρήτης, ἣ ὁποία εἶναι ἡμιαντόνομος, τῆς Δωδεκανήσου, καὶ τὰς Ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας τοῦ Ἐξωτερικοῦ, δηλ. τῆς Ἀμερικῆς, τῆς Αὐστραλίας καὶ τῆς Εὐρώπης.

β') **Τὸ Πατριαρχεῖον Ἀντιοχείας.**— Αὐτὸ εἶναι ἀπὸ τὰ παλαιότερα καὶ ἐνδοξότερα Πατριαρχεῖα. Ἐδρα του σήμερον εἶναι ἡ **Δαμασκὸς** τῆς Συρίας, ὅπου ὁ Παῦλος εἶχε γίνει χριστιανός. Ἄλλοτε ἦτο ἡ Ἀντιόχεια.

Ὁ Πατριάρχης Ἀντιοχείας εἶναι ὁ πνευματικὸς ἀρχηγὸς τῶν Χριστιανῶν τῆς Συρίας, τοῦ Λιβάνου, τῆς Μεσοποταμίας κλπ. Λέγεται Μακαριώτατος Πατριάρχης τῆς μεγάλης Θεουπόλεως Ἀντιοχείας καὶ πάσης Ἀνατολῆς.

γ') **Τὸ Πατριαρχεῖον Ἀλεξανδρείας.**— Τοῦτο εἶναι τὸ μό-

νον ἀπὸ τὰ παλαιὰ Πατριαρχεῖα, πὺν ἔχει καὶ περιφέρειαν μεγάλην καὶ πολλοὺς χριστιανοὺς. Διότι περιλαμβάνει τοὺς Χριστιανοὺς τῆς Αἰγύπτου, ὅλης τῆς ᾠΑφρικῆς, τῆς νήσου Μαδαγασκάρης κλπ.

ᾠΟ ἀρχηγὸς του, πὺν εἶναι ᾠἝλλην, λέγεται Μακαριώτατος Πάπας καὶ Πατριάρχης τῆς Μεγάλης πόλεως ᾠΑλεξανδρείας, Λιβύης, Πενταπόλεως, Αἰθιοπίας καὶ πάσης γῆς Αἰγύπτου. Καὶ

δ') **Τὸ Πατριαρχεῖον ᾠἹεροσολύμων.**— Εἶναι ἡ ἁγία Σιών, ἡ μήτηρ τῶν ᾠἘκκλησιῶν. Διότι εἶναι ἡ κοιτίς τοῦ Χριστιανισμοῦ. ᾠἘκεὶ ἐγεννήθη καὶ ἀναπτύχθη ἡ Χριστιανικὴ ᾠΘρησκεία.

Τὸ Πατριαρχεῖον ᾠἹεροσολύμων ὑπέφερε πολλὰ ἀπὸ τοὺς Πέρσας, ἀπὸ τοὺς ᾠἈραβας, ἀπὸ τοὺς Λατίνους Σταυροφόρους καὶ τοὺς Τούρκους. ᾠΟ ἀρχηγὸς του εἶναι ᾠἝλλην, καὶ λέγεται Μακαριώτατος Πατριάρχης τῆς ἁγίας πόλεως ᾠἹερουσαλήμ καὶ πάσης Παλαιστίνης.

Τὸ Πατριαρχεῖον αὐτὸ ἀπὸ τὸ ἔτος 1947, πὺν οἱ ᾠἘβραῖοι ᾠἴδρυσαν ἐκεὶ Κράτος ᾠἘβραϊκόν, εὐρίσκεται εἰς δύσκολον θέσιν. Διὰ τοῦτο τὰ Χριστιανικά Κράτη, πὺν μετέχουν εἰς τὸν Ο.Η.Ε. (ᾠᾠργανισμὸν ᾠἩνωμένων ᾠἘθνῶν) φροντίζουν νὰ κάμουν τὴν ᾠἹερουσαλήμ *διεθνή*, δηλ. ἀνεξάρτητον πόλιν.

55. Αὐτοκέφαλοι ᾠἘκκλησίαι.

α') **ᾠἩ Αὐτοκέφαλος ᾠἘκκλησία τῆς Κύπρου.**— ᾠἩ ᾠἘκκλησία αὐτὴ ἀπὸ τὰ χρόνια τοῦ Μεγάλου ᾠἸουστινιανοῦ (530) ἔγινεν Αὐτοκέφαλος. ᾠΟ ἀρχηγὸς της λέγεται Μακαριώτατος ᾠἈρχιεπίσκοπος Νέας ᾠἸουστινιανουπόλεως καὶ πάσης Κύπρου μὲ ἔδραν τὴν Λευκωσίαν Κύπρου.

β') **ᾠἩ ᾠἈρχιεπισκοπὴ τοῦ ᾠᾠρους Σινᾶ.**— Εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ ᾠᾠρους τῆς ᾠἈραβίας Σινᾶ ζοῦν πολλοὶ χριστιανοί, οἱ ᾠᾠποιοὶ ἔχουν κέντρον τὴν Μονὴν Σινᾶ τοῦ Σωτῆρος, πὺν εἶναι ἐπάνω εἰς τὸ Θεοβάδιστον ᾠᾠρος Σινᾶ.

ᾠΟ ἀρχηγὸς της λέγεται ᾠἈρχιεπίσκοπος Σιναίου, Φαράν καὶ Ραϊθῶ, καὶ μένει εἰς τὸ Κάιρον τῆς Αἰγύπτου. Τιμητικῶς ὑπάγεται εἰς τὸ Πατριαρχεῖον ᾠἹεροσολύμων.

γ') **ᾠἩ Αὐτοκέφαλος ᾠἘκκλησία τῆς Πολωνίας.**— Τὴν διοικεὶ ὁ Μακαριώτατος Μητροπολίτης Βαρσοβίας καὶ πάσης Πολωνίας.

δ') **ᾠἩ Αὐτοκέφαλος ᾠἘκκλησία τῆς ᾠἈλβανίας.**— ᾠἈρχηγὸς της εἶναι ὁ Σεβασμιώτατος ᾠἈρχιεπίσκοπος Τιράνων, Δυρραχίου, ᾠἘλβασάν καὶ πάσης ᾠἈλβανίας. Καὶ

ε') **Ἡ Ἐξαρχία Βουλγαρίας.**—Ἐκκλησιαστικὴν Ἐξαρχίαν ἀποτελεῖ ἡ Ἀυτοκέφαλος Ἐκκλησία τῆς Βουλγαρίας. Ἡ Ἐκκλησία αὐτή, πού ἐπὶ Τουρκοκρατίας ὑπῆγετο ὑπὸ τὸν Ἐθνάρχη-Πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως, εἶχε δημιουργήσει ἄλλοτε **σχίσμα**. Διότι ἠθέλησεν κάποτε εἰς τὴν Μακεδονίαν καὶ Θράκην νὰ ἔχη ἰδιούτους της—Βουλγάρους δηλ.—ἐπισκόπους καὶ μητροπολίτας.

Τὸ σχίσμα αὐτὸ ὅμως ἐτακτοποιήθηκε τώρα τελευταῖα καὶ ἔτσι ἡ Ἐκκλησία τῆς Βουλγαρίας θεωρεῖται καθ' ὅλα Ὁρθόδοξος.

56. Τὰ τρία νεώτερα Πατριαρχεῖα.

Αὐτὰ εἶναι τῆς Ρωσίας, τῆς Ρουμανίας καὶ τῆς Σερβίας. Οἱ Ρῶσοι, οἱ Ρουμάνοι καὶ οἱ Σέρβοι ἐδιδάχθησαν τὸν Χριστιανισμόν ἀπὸ τοὺς Ἑλληνας τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Διὰ τοῦτο τὸ Πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως διοικοῦσε καὶ τὰς Ἐκκλησίας των.

Ὅταν τὴν Κωνσταντινούπολιν τὴν ἐπῆραν οἱ Τούρκοι, τότε πρῶτοι οἱ Ρῶσοι ἔκαμαν ἀνεξάρτητη τὴν Ἐκκλησίαν των. Οἱ δὲ Βούλγαροί, οἱ Σέρβοι καὶ οἱ Ρουμάνοι ἀνεγνώρισαν θρησκευτικὸν ἀρχηγὸν τὸν Ἐθνάρχη-Πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως, διὰ νὰ ἀπολαύουν τῶν προνομίων, τὰ ὁποῖα εἶχαν δώσει οἱ Τούρκοι εἰς τοὺς Χριστιανούς, πού ἦσαν ὑπὸ τὸν Πατριάρχην-Ἐθνάρχη.

Ὑστερα ὅμως οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ Βούλγαροι καὶ οἱ Σέρβοι καὶ οἱ Ρουμάνοι ἔγιναν ἐλεύθεροι ἀπὸ τοὺς Τούρκους. Τότε ἐζήτησαν νὰ ἔχουν καὶ ἐλευθέραν ἢ Ἀυτοκέφαλον Ἐκκλησίαν. Τώρα δὲ τελευταῖα αἱ Ἀυτοκέφαλοι Ἐκκλησῖαι Ρωσίας, Σερβίας καὶ Ρουμανίας ἀπετέλεσαν τὰ τρία νεώτερα Πατριαρχεῖα.

α') **Τῆς Ρωσίας.**—Ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Ἱερεμίας ὁ Β' ἐχειραφέτησε τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ρωσίας καὶ ὠνόμασε τὸν Μητροπολίτην Μόσχας Πατριάρχην πασῶν τῶν Ρωσιῶν τὸ ἔτος 1588.

Τὸ Πατριαρχεῖον αὐτὸ κατηργήθη τὸ ἔτος 1722 ἀπὸ τὸν Μέγαν Πέτρον. Ξανάγινε δὲ τὸ Πατριαρχεῖον Ρωσίας τὸ ἔτος 1917, πού ξανάγινε ἡ Μόσχα πρωτεύουσα τῆς Ρωσίας.

β') **Τῆς Σερβίας.**—Τὸ Πατριαρχεῖον τῆς Σερβίας χρονολογεῖται ἀπὸ τὸ ἔτος 1922, ὅταν ἰδρύθηκε τὸ Κράτος τῆς Νοτιοσλαβίας.

γ') **Τῆς Ρουμανίας.**—Τὸ Ρουμανικὸν Πατριαρχεῖον χρονολογεῖται ἀπὸ τὸ ἔτος 1924.

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ. Κομμουνισμός - Χριστιανισμός.

Σήμερον εἰς τὰς Ἐκκλησίας Ρωσίας, Ρουμανίας, Σερβίας, Ἀλβανίας καὶ Βουλγαρίας ὑπάρχει ὁ Κομμουνισμός, ὁ ὁποῖος ἔχει κηρυχθῆ ἔχθρὸς τῆς Θρησκείας καὶ ἀντίπαλος τοῦ Χριστιανισμοῦ. Θεωρεῖ δηλ. τὴν Θρησκείαν καὶ μάλιστα τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ ἀντίθετη εἰς τὰς ἰδέας του, καὶ διὰ τοῦτο τὴν μάχεται.

Ὅπου ἐπεκράτησεν ὁ Κομμουνισμός κατεδίωξε τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ καὶ μάλιστα τοὺς ἀντιπροσώπους αὐτῆς, δηλ. τοὺς κληρικούς. Οἱ χριστιανοὶ ὅμως, πιστοὶ εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ Εὐαγγελίου, παντοῦ ἀντέταξαν μαρτυρικὴν ἀντίστασιν κατὰ τῆς ἀπιστίας καὶ τῆς ἀθείας τῶν κομμουνιστῶν. Πολλοὶ ἀπὸ αὐτοὺς ἐπροτίμησαν καὶ εὖρον θάνατον μαρτυρικὸν ὡς νεομάρτυρες τοῦ Χριστοῦ.

Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ κλείνει μέσα της τὴν **Δύναμιν τοῦ Θεοῦ**. Διότι ἡ Δύναμις τοῦ Θεοῦ εἶναι ὁ Χριστός, πού ἐστάθηεν ὁ ἰδρυτὴς της (Α΄ Κορινθ. Α΄, 24). Ἐδῶ Κυβερνήτης εἶναι ὁ Χριστός. Ἐτσι λέγει ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος. Δὲν τὴν ἐθεμελίωσαν τὰ χέρια τῶν Ἀποστόλων, ἀλλὰ τοῦ Χριστοῦ. Αὐτὸς ἔβαλε τὰ τεῖχη. Τίποτε δὲν εἶναι ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν ἰσχυρότερον. Εἶναι τοῦ Οὐρανοῦ ὑψηλότερα καὶ τῆς Γῆς πλατυτέρα. Ποτέ της δὲν γερῶνῃ. Πάντοτε ἀκμάζει. Ὅποιος τὴν πολεμᾷ, τὸν νικᾷ. Ὅσο τὴν ὑβρίζουν, τόσο λαμπρότερη γίνεται.

Διὰ τοῦτο ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, ὅσον καταδιώκεται ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς της, τόσοσιν δυναμώνει. Καὶ εἶναι σκληρὸν εἰς τὸν ἄνθρωπον νὰ λακτίζει εἰς τὰ κέντρα. Δηλ. νὰ πηγαίνει ἀντίθετος εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Ἐτσι λέγει ὁ Χριστός (Πράξ. ΚΣΤ΄, 14). Λακτίζει λοιπὸν ὁ Κομμουνισμός καὶ ὁ Χιλιασμός καὶ κάθε ἄλλη δύναμις καὶ αἴρεσις εἰς τὰ **κέντρα**, δηλ. εἰς τὰ καρφιά, μὲ τὸν ἀνόητον καὶ ὀδυνηρὸν πόλεμον, πού ἔχουν κηρύξει ἐναντίον τῆς Θρησκείας τοῦ Χριστοῦ. Διότι ὁ Χριστός εἶπε περὶ τῆς Ἐκκλησίας του, ὅτι «καὶ πύλαι Ἄδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς» (Ματθ. ΙΣΤ΄, 18). Ὅτι δηλ. καμμία δύναμις, οὔτε καὶ αὐτὸς ὁ θάνατος, δὲν θὰ καταλάβουν ποτέ τὴν Ἐκκλησίαν του.

Ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία, τοῦλάχιστον, τὴν ὁποίαν διεξήλαθμεν, αὐτὸ μαρτυρεῖ καὶ διαπιστώνει. Ὅτι δηλ. ὁ Χριστιανισμός εἶναι θεῖος καὶ αἰώνιος θεσμός. Εἶναι **«Θεοῦ Δύναμις καὶ Θεοῦ Σοφία»**, ὡς ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ.

Ἡ Παναγία.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σελ.

A'. Τί είναι ἡ Ἐκκλησιαστική Ἱστορία	5
B'. Τὸ περιεχόμενον τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας	6
Γ'. Ἡ Ἐκκλησία πρὶν ἔλθῃ ὁ Χριστὸς εἰς τὸν Κόσμον	7

ΙΔΡΥΣΙΣ ΚΑΙ ΕΞΑΠΛΩΣΙΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

1. Ἡ Πεντηκοστή, Ἐπιφοίτησις τοῦ Ἁγ. Πνεύματος, Ἡ ἕδρισις τῆς Ἐκκλησίας	8
2. Ἡ πρώτη Χριστιανική Ἐκκλησία	11
3. Ἐνα θαῦμα τῶν ἀποστόλων Πέτρου καὶ Ἰωάννου	13
4. Οἱ δύο Ἀπόστολοι εἰς τὴν φυλακὴν	15
5. Ἡ ζωὴ τῶν πρώτων Χριστιανῶν	16
6. Ἐκλογή τῶν 7 διακόνων, Ὁ πρωτομάρτυς Στέφανος	18
7. Ὁ διάκονος Φίλιππος	20

ΕΞΑΠΛΩΣΙΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟΝ. Ο ΠΑΥΛΟΣ

8. Ὁ Σαῦλος διώκτης τῶν Χριστιανῶν	23
9. Ὁ Σαῦλος γίνεται Χριστιανός	24
10. Ὁ νέος Ἀπόστολος κηρύττει τὸν Χριστὸν	26
11. Ἡ πρώτη ἀποστολικὴ πορεία τοῦ Παύλου	27
12. Ἡ πρώτη Σύνοδος τῶν Ἀποστόλων	29
13. Ἡ δευτέρα ἀποστολικὴ περιοδεία τοῦ Παύλου	30
14. Ὁ Παῦλος εἰς Θεσσαλονίκην καὶ Βέροιαν	33
15. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος εἰς τὰς Ἀθήνας	35
16. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος εἰς τὴν Κόρινθον	36
17. Ἡ τρίτη ἀποστολικὴ περιοδεία τοῦ Παύλου	38
18. Ὁ Παῦλος εἰς τὴν Ρώμην, Ἀθώωσις αὐτοῦ, Ἡ τετάρτη ἀποστολικὴ περιοδεία, Θάνατος τοῦ Παύλου εἰς τὴν Ρώμην	39

ΟΙ ΑΛΛΟΙ ΑΠΟΣΤΟΛΟΙ ΚΑΙ ΟΙ ΣΥΝΕΡΓΟΙ ΤΩΝ

19. Οἱ ἀπόστολοι Πέτρος καὶ Ἄνδρέας	41
20. Οἱ ἀπόστολοι Ἰωάννης καὶ Ἰάκωβος καὶ ἡ Θεοτόκος	43
21. Ὁ εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος, Ὁ ἀδελφόθεος Ἰάκωβος	45
22. Οἱ εὐαγγελισταὶ Μάρκος καὶ Λουκᾶς, Οἱ 12 Ἀπόστολοι	45
23. Ὁργανισμὸς καὶ διοίκησις τῆς Ἐκκλησίας	47
24. Ἀποστολικαὶ Ἐκκλησιαί, Τὸ πρωτεῖον τοῦ Πάπα	48

Η ΕΠΟΧΗ ΤΩΝ ΔΙΩΓΜΩΝ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

25. Τὰ αἷτια τῶν διωγμῶν	σελ. 51
26. Τὰ βασανιστήρια τῶν χριστιανῶν, κατὰ τοὺς διωγμοὺς	52
27. Οἱ διωγμοὶ Νέρονος, Δομτιανοῦ, Τραϊανοῦ	54
28. Οἱ διωγμοὶ ἐπὶ τῶν φιλοσόφων αὐτοκρατόρων	55
29. Οἱ διωγμοὶ μέχρι τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου	56
30. Ὁ ἅγιος Δημήτριος	58
31. Ὁ ἅγιος Γεώργιος	59
32. Ὁ Μ. Κωνσταντίνος καταπαύει τοὺς διωγμοὺς	60

Ο ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ ΒΟΗΘΕΙ ΤΟΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΝ

33. Ὁ Μ. Κωνσταντίνος προστάτης τῶν Χριστιανῶν. Τὸ ἔργον τῆς Ἁγίας Ἐλένης	63
34. Ὁ Ἁρειος καὶ ἡ Α' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος	64
35. Ὁ Μέγας Ἀθανάσιος	65
36. Ὁ Ἰουλιανὸς ὁ Παραβάτης	66
37. Ὁ Μέγας Βασίλειος	67
38. Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Ναζιανζινὸς ὁ Θεολόγος	68
39. Ὁ αὐτοκράτωρ Θεοδόσιος καὶ ἡ Εἰδωλολατρεία. Ἡ δευτέρα Οἰκουμενικὴ Σύνοδος	70
40. Ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος.	71
41. Ἑορτὴ τῶν 3 Ἱεραρχῶν	73

ΟΙ ΘΡΙΑΜΒΟΙ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ

42. Ὁ Ἰουστινιανὸς κτίζει τὸν ναὸν τῆς Σοφίας τοῦ Θεοῦ	75
43. Ὁ αὐτοκράτωρ Ἡράκλειος κατὰ τῶν Περσῶν	76
44. Ὁ ἀσκητικὸς καὶ ὁ μοναχικὸς βίος. Ὁ ἅγιος Ἀντόνιος	78
45. Οἱ εἰκονομάχοι καὶ ἡ Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας	79

ΤΟ ΣΧΙΣΜΑ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ — Η ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΙΣ

46. Ἡ Λατινὴ Ἐκκλησία χωρίζεται ἀπὸ τὴν Ὁρθόδοξον	80
47. Οἱ Βούλγαροι καὶ οἱ Ρῶσοι γίνονται χριστιανοὶ	83
48. Τὰ αἷτια καὶ αἱ ἀφορμαὶ τῆς θρησκευτικῆς Μεταρρυθμίσεως τοῦ Λουθήρου	84
49. Λάδοσις τῆς Μεταρρυθμίσεως. Διδασκαλία	86
50. Ἀποτελέσματα τῆς Μεταρρυθμίσεως. Ὁ Χιλιασμός	88

Η ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ ΝΕΩΤΕΡΟΥΣ ΧΡΟΝΟΥΣ

51. Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἐπὶ Τουρκοκρατίας	91
52. Τὰ Ἑλληνικὰ Μοναστήρια κατὰ τὴν δουλείαν φύλακες τῆς Ἑθνικῆς Παιδείας καὶ τῆς Θρησκείας	93
53. Ἡ ἀνεξαρτησία τῆς Ἑλλάδος. Ἡ διοίκησις τῆς Ἐκκλησίας τῆς	94

Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

54. Τὰ Πατριαρχεῖα Κωνσταντινουπόλεως, Ἀντιοχείας, Ἀλεξανδρείας καὶ Ἱεροσολύμων	95
55. Αὐτοκέφαλοι Ἐκκλησίαι Κύπρου, Ὄρους Σινᾶ, Πολωνίας, Ἀλβανίας. Ἐξαρχία τῆς Βουλγαρίας	96
56. Τὰ τρία νεότερα Πατριαρχεῖα Ρωσίας, Σερβίας καὶ Ρουμανίας	97
<i>Σημείωσις.</i> Κομμουνισμὸς καὶ Χριστιανισμὸς	98

Τ Ε Λ Ο Σ

024000028142

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

800

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
Δ/ΝΣΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

Αριθμ. Πρωτ. 61330

Έν Αθήναις τῆ 3-7-1952

Πρὸς

Τοὺς κ. κ. Λ. ΧΡΙΣΤΟΦΙΛΟΠΟΥΛΟΝ - ΕΛ. ΓΕΩΡΓΙΑΔΟΥ
ΑΝΔΡΕΑΝ ΚΕΡΑΜΙΔΑΝ
Χαριλάου Τρικούπη 7

Ε Ν Τ Α Υ Θ Α

Ἀνακοινοῦμεν ὑμῖν ὅτι διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 65303/2-7-52 ἀποφάσεως τοῦ Ὑπουργείου μετὰ σύμφωνον γνωμοδότησιν τοῦ Κεντρικοῦ Γνωμοδοτικοῦ καὶ Διοικητικοῦ Συμβουλίου Ἐκπαιδεύσεως ἐνεκρίθη τὸ ὑπὸ τὸν τίτλον «ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ» βιβλίον σας ὡς βοηθητικὸν τοῦ μαθήματος τῶν Ἐρησκειτικῶν διὰ τοὺς μαθητὰς τῆς Ε' τάξεως τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου ἐπὶ μίαν τριετίαν ἀρχομένη ἀπὸ 1-9-52.

Παρακαλοῦμεν ὄθεν ὅπως μεριμνήσητε διὰ τὴν ἔγκαιρον ἐκτύπωσιν τοῦ βιβλίου τούτου συμμορφούμενοι πρὸς τὰς ὑποδείξεις τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Συμβουλίου καὶ τὸν κανονισμὸν ἐκδόσεως βοηθητικῶν βιβλίων τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου.

Κοινοποιήσις
Κ.Γ.Δ.Σ.Ε.

Ἐ. Ὑ.
Ὁ Δ/ντῆς
Χ. ΜΟΥΣΤΡΗΣ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
Ἡ ἹΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ

ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἀθήνησι 24 Μαΐου 1952

Αριθμ. { Πρωτ. 26
 { Διεκπ. 829

Πρὸς

Τοὺς κ. κ. Λ. ΧΡΙΣΤΟΦΙΛΟΠΟΥΛΟΝ - ΕΛ. ΓΕΩΡΓΙΑΔΟΥ
ΑΝΔΡΕΑΝ ΚΕΡΑΜΙΔΑΝ

Διεξεληθόντες τὸ διὰ τῆς ἀπὸ 29-12-50 αἰτήσεως ὑμῶν ὑποβληθῆν ἡμῖν πρὸς κρίσιν ἡμέτερον βιβλίον «ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ» χάριν τῶν μαθητῶν τῆς Ε' τάξεως τῶν Δημοτικῶν Σχολείων, γνωρίζομεν ὑμῖν, Συνοδικῆ διαγνώμη, ὅτι οὐδὲν εὔρομεν τὸ ἀπᾶλλον πρὸς τε τὰ δόγματα καὶ τὰς ἱεράς παραδόσεις τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, διὸ καὶ ἐγκρίνομεν τὴν χρῆσιν αὐτοῦ ὑπὸ τῆς μαθητιώσεως νεολαίας.

† Ὁ Φθιώτιδος ΑΜΒΡΟΣΙΟΣ
Προεδρεύων

Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς
Ἀρχ. ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ ΚΟΤΖΙΑΣ